ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

16. 12. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН
БРОЈ 1668

УХВАТИ МЕ АКО МОЖЕШ!

Веровали или не!

АДРИАН

СУПРУГА МАРКИЗА ДЕ ЛАФАЕТА, ПОШТО ЈЕ ПРОВЕЛА ТРИ ГОДИНЕ У ЗАТВОРУ ЗА ВРЕМЕ ФРАНЦУСКЕ РЕВОЛУЦИОНАРНЕ ДИКТАТУРЕ (1793-94), ДОБРОВОЉНО СЕ ПРИДРУЖИЛА СВОМ СУПРУГУ КОЈИ ЈЕ БИО У АУСТРИЈСКОЈ ТАМНИЦИ. У ЊОЈ СУ ЗАЈЕДНО БОРАВИЛИ ДВЕ ГОДИНЕ СВЕ ДОК ИХ НИЈЕ ОСЛОБОДИЛА НАПОЛЕОНОВА ВОЈСКА.

ДЕН СЕГЕР

ИЗ ВЕСТ ПАЛМ БИЧА У ФЛОРИДИ СКИЈА НА ВОДИ НА КРУЖНОЈ ШПЕРПЛОЧИ, ОКРЕЋЕ СЕ ЧАС НАПРЕД ЧАС НАЗАД - СТОЈЕЋИ НА МЕТАР И ПО ВИСОКИМ ДРВЕНИМ МЕРДЕВИНАМА.

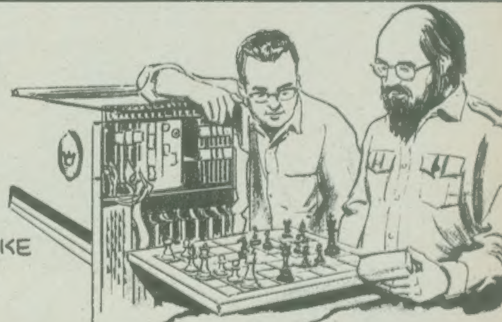
ОВЦЕ

СУ ТАКО ПЛАШЉИВЕ ДА ЦЕЛО СТАДО МОЖЕ ДА СЕ ДА У ПАНИЧАН БЕГ ЗБОГ ЈЕДНОГ ЈЕДИНОГ ЗЕЦА. ОНЕ ТАКОЂЕ НЕЋЕ ЛЕЋИ НА ТРАВУ И ОДМОРИТИ СЕ СВЕ ДОК ИХ ПАСТИР НЕ УМИРИ.

Краљица ШАХА

„БЕЛИ" ЈЕ ШАХОВСКИ "КОМПЈУТЕР ИЗРАЂЕН У БЕЛОВОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ У САД, КОЈИ У ЈЕДНОМ МИНУТУ МОЖЕ ДА ПРАТИ РАЗВОЈ 10000000 ПОЗИЦИЈА.

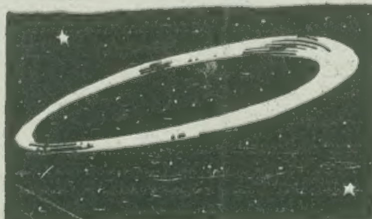

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● у кинеској области Зигонг, провинција Сечуан, у пределу названом „Кућа диносауруса" по фосилном налазишту ових животиња, пронађени су остаци једног стабла дужине 6,7 метара и пречника од осамдесет центиметара за које је установљено да је старо сто педесет милиона година.

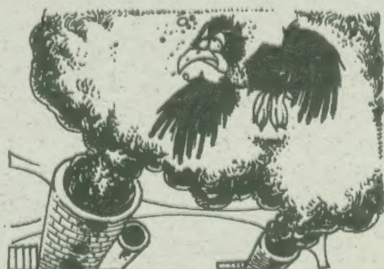

● ● ● амерички научници су сасвим случајно, захваљујући астрономском сателиту, открили да читав Сунчев систем опасује један огроман прстен који се налази на удаљености од 13 милијарди километара.

● ● ● истраживачи са Универзитета у Мајамију (САД) раде на усавршавању нарочитог апарата који ће помоћи глувима да „чују" кроз кожу. Наиме овај уређај претвара звук у електричне импулсе, а они опет изазивају вибрације једне плочице која је приљубљена за кожу. Пре употребе овог апарата глуви ће морати да се обуче за тумачење ових вибрација.

● ● ● стручњаци тврде да су флора и фауна наше планете толико угрожени да је хитно потребно предузети мере за њихово очување. Ову тврдњу доказује и чињеница да сваких сто година изумре

чак 850 различитих биљних и животињских врста, док је, на пример, у најгорим условима леденог доба у истом периоду изумирала само једна биљна или животињска врста.

● ● ● полицијска станица у Санта Ани у Калифорнији (САД) добила је једно неуобичајено писмо из Небраске у

коме је нађена новчаница од једног долара и оваква порука: „Новац шаљем као одштету за поморанџу коју сам убрао крај пута у области Оринџ. Украо сам је и кајем се, а долар дајте неком одгајивачу овог воћа.

● ● ● број телекомуникационих сателита који се лансирају у орбиту око Земље сваки дан је све већи, што може довести до озбиљних техничких проблема, тврде стручњаци. Тако је прошле године, на пример, кружило око наше планете 220 оваквих сателита. Ако се убудуће њихово лансирање не буде строго контролисало, може лако доћи до правог хаоса у телекомуникацијама.

● ● ● аустралијски механичар Лен Мекдоналд највероватније ће ући у Гинисову књигу рекорда јер је успео да по леденој површини Антарктика претрчи раздаљину од 42 километра за рекордно време од 4 часа и 56 минута. При томе је на себи имао одећу и обућу тешку седам килограма.

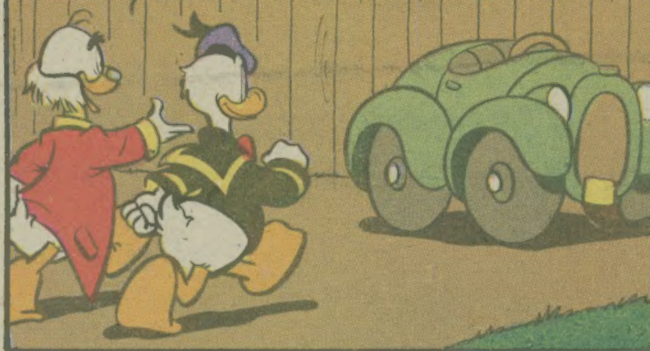
● ● ● на изложби акустике која је недавно одржана у Паризу јапанска фирма „Сони" изложила је најмањи „вокмен" на свету који се од обичне касете разликује једино по томе што је дебљи свега седам милиметара. Овај мини-уређај тежак је иначе само сто осамдесет грама.

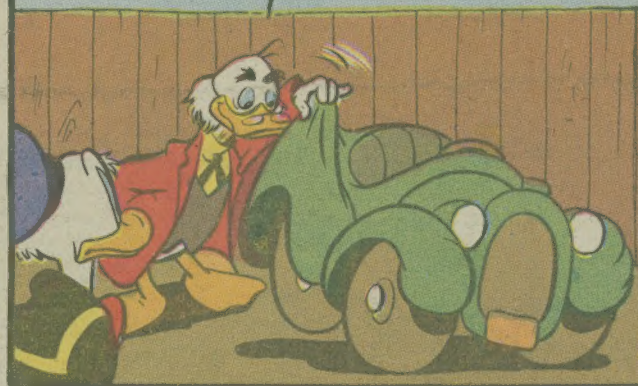
WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

МОЈ ПОСЛЕДЊИ ИЗУМ! НЕМА ВИШЕ ОГРЕБОТИНА, РАЗБИЈЕНИХ ФАРОВА И УЛУБЉЕНИХ КРИЛА!

ВИДИШ, АУТОМОБИЛ ИМА ГУМЕНУ КАРОСЕРИЈУ!

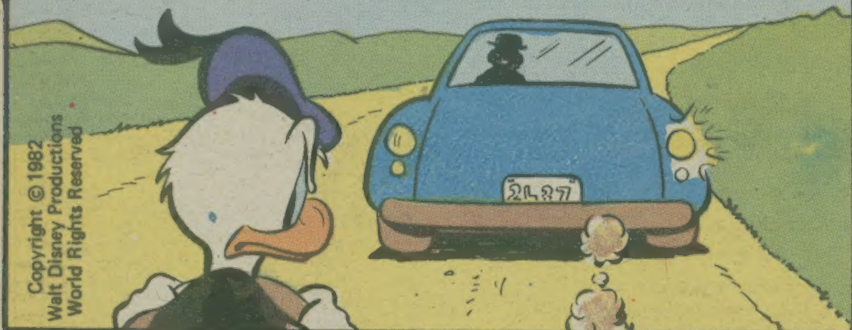
АУТОМОБИЛ ЈЕ К'О СТВОРЕН ЗА ПАЈУ КОЈИ ВАС ВОДИ НА КРАЋИ ТЕСТ О САОБРАЋАЈУ...

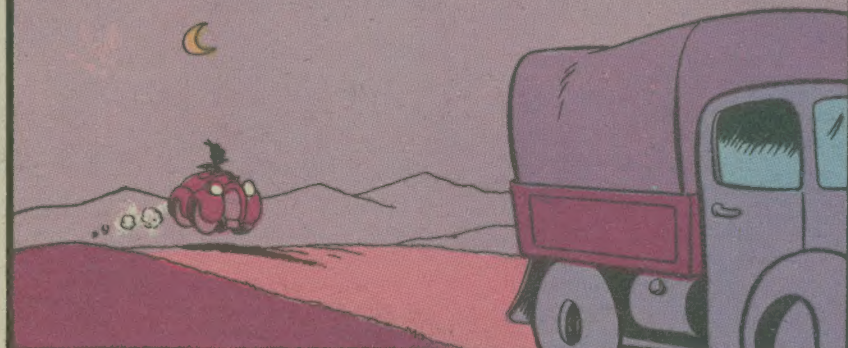
ВИДИТЕ НА ДРУМУ, С ЛЕВЕ СТРАНЕ, ВОЗИЛО КОЈЕ СТОЈИ.
А - ВОЗАЧ ЧЕКА ДА ПРОЂЕТЕ ЈЕР ИМАТЕ ПРВЕНСТВО
Б - КОЛА СТОЈЕ ЈЕР СУ СЕ ПОКВАРИЛА

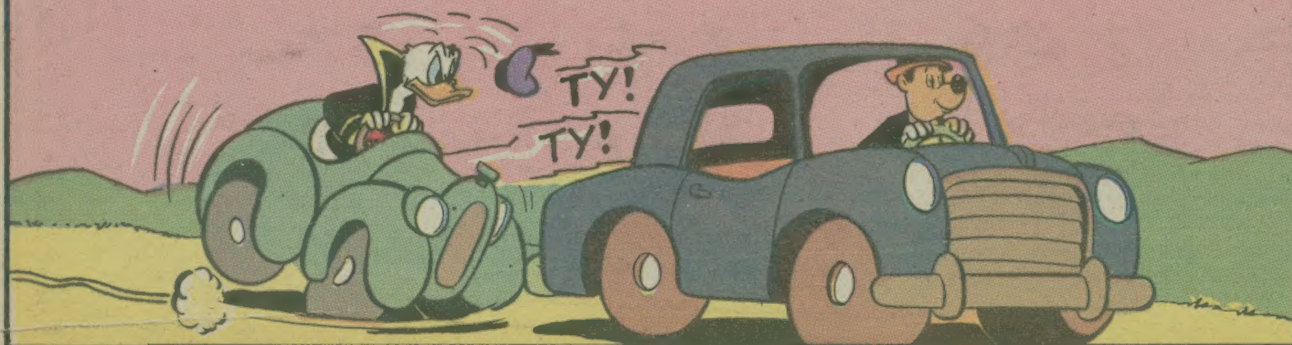
ВОЗАЧ ИСПРЕД ВАС ИДЕ ВЕЋ ПЕТ МИНУТА СА УПАЉЕНИМ МИГАВЦЕМ, ЈЕР:
А - СКРЕЋЕ НА ПРВОЈ РАСКРСНИЦИ
Б - ЗАБОРАВИО ЈЕ ДА ВРАТИ МИГАВАЦ КАД ЈЕ СКРЕНУО НА АУТО-ПУТ

ПОНОЋ ЈЕ УВЕЛИКО ПРОШЛА, А ВИ СА АУТО-ПУТА СКРЕЋЕТЕ.
А - ПРВО ЋЕТЕ ДАТИ МИГАВАЦ
Б - СКРЕНУЋЕТЕ НАГЛО, БЕЗ МИГАВЦА

ВОЗИТЕ АУТО-ПУТЕМ. У ЛЕВОЈ ТРАЦИ ЈЕ АУТОМОБИЛ КОЈИ ВОЗИ 35 КМ НА ЧАС. КАД МУ ЗАТРУБИТЕ:
А - СКЛОНИЋЕ СЕ У ДЕСНУ ТРАКУ
Б - СМАЊИЋЕ БРЗИНУ НА 30 КМ

РЕЗУЛТАТ:
АКО СТЕ ОДГОВОРИЛИ ПОЗИТИВНО НА СВА ПИТАЊА ПОД **А**, ВИ ПОЈМА НЕМАТЕ О ВОЖЊИ!

10-17

ФРОНТ У ЖИЦАМА

КО ТО СЛУША РАДИО?

ДАНИМА СУ ЛОГОРСКЕ ВЛАСТИ ПОКУШАВАЛЕ ДА ОТКРИЈУ СКРИВЕН АПАРАТ КОЈИ СУ ЗАРОБЉЕНИ ОФИЦИРИ УСПЕЛИ ДА ПРОКРИЈУМЧАРЕ У БАРАКУ. УЗАЛУД.

Немачки поручник зауставио је у шетњи пуковника Милана Калуђерчића и захтевао од њега да га поздрави. Остали заробљеници су застали у немом ишчекивању. Могло се десити свашта – чак и да га Немац на лицу места убије.

Али, Калуђерчић се није збунио. Повикао је да је он генералштабни пуковник Југословенске армије и захтевао од Немца да пред њим стане мирно и да га поздрави као што то прописује Женевска конвенција према којој млађи официр по чину први поздравља старијег официра и своје и непријатељске војске. Једино између једнаких чинова први поздравља заробљеник.

Немци у доба својих успеха на почетку рата нису полагали много на Женевску конвенцију. Међутим, овај поручник се наочиглед свих присутних уплашио: саставио је чизме и прописно салутирао, а онда се чак и извинио!

Овај догађај збио се 1941. у заробљеничком логору за официре OFLAG C-6 у Оснабрику који са постепено претворио, како су сами Немци говорили, у комунистичку тврђаву...

Не предајемо се

Када су се крајем априла 1941. године тешке вратнице логорске капије затвориле за заробљеницима, 3500 југословенских официра, изгледало је да им је положај сасвим безнадежан. У срцу фашистичке Немачке, опкољени са неколико редова испреплетене бодљикаве жице кроз коју је пуштана и струја, на оку стражара наоружаних машинкама и митраљезима, ноћу обасјани рефлекторима, са стражарима појачаним вучјацима, заробљеници су били сасвим одсечени од света. Помисао на бекство била је немогућа: чак и када би се прошло кроз сво то обезбеђење, где би се бегунац нашао? Усред Немачке, без икаквих изгледа на спас. Нико зато и није помишљао на то. Али друге мисли јавиле су се одмах у главама неких људи јер је већина младих официра била патриотски расположена и тешко разочарана у државне врхове и високе команде.

– Имао сам тада иза себе девет година интензивног партијског рада у условима жестоког терора, а у различитим социјалним срединама – пише Никола Вујановић, један од заробљеника. – Научио сам од Партије и кроз праксу да се свугдје гдје има људи може водити борба, ако се њен садржај и форме прилагоде датим условима...

Осим Николе Вујановића у Оснабрику се нашло још 11 чланова Партије. Они су се врло брзо нашли на окупу и већ у мају 1941. године биле су формиране прве партијске ћелије и логорски комитет.

Затим је мрежа почела да се шири.

Састанци у шетњи

Свако од ових дванаест предратних комуниста познавао је још понеког симпатизера. Први задатак који је логорска партијска организација поставила пред своје чланове био је управо тај да њих што брже укључи у рад. У логору је иначе било доста живо јер су дискусија и разговор и били једина преокупација заробљеника (по Женевској конвенцији официри нису смели да се воде на присилни рад). Тако је већ у јуну партијска организација бројала тридесет људи, а до јесени је добила још толико... Број комуниста стално је растао!

Ћелије су имале по два, три или највише четири човека, а састанци су се одвијали у шетњи – да би личили на разговор. Прва акција била је изведена већ у лето 1941. године. Био је то организовани штрајк већег дела официра због лоше хране. Трајао је неколико дана и завршио се победом: Немци су побољшали и квалитет и количину следовања! Тада је дошло и до првог одвајања: док се код једних подигао морал, други – мањи део додуше – понео се кукавички, чуло се чак и да ће Немци због одбијања хране стрељати сваког десетог...

Прву партијску литературу направили су сами чланови комитета написавши руком неколико тема: тако су нови чланови КПЈ у логору почели да стичу она знања и уче ону опробану школу кроз коју су старији другови прошли пре рата. Људи су окупљани на курсеве, кружоке или удружења: учитеља, професора, правника, инжењера и техничара, књижевника, геодета, формирана је уметничка група, спортски клубови, па чак и позориште.

Пријатељство с Немцем

Крајем 1941. године појавиле су се и усмене новине. „Новинари" су пратили немачку и недићевску штампу која је овде редовно долазила и у њој ловили разне противречности, читали између редова, и чак пратили читуље. Тако је у логору стварана слика онога што се догађало споља на фронтовима, а нарочито у домовини.

У мају 1942. године из логора у Нирнбергу дошла је група од око 800 заробљеника у којој је било много официра антифашиста па и предратних чланова Партије као што је био познат писац Ото Бихаљи Мерин. Били су ту и новинари „Политике" Дејан Лапчевић и Миле Виторовић, тако да је редакција усмених новина ојачала па чак добила и просторије у једној бараци.

У групи која је стигла из Нирнберга било је доста уметника, па је створен и симфонијски оркестар, поред народног и џез-оркестра. Не треба ни наглашавати да су приредбе на којима су се певале и револуционарне песме имале антифашистички карактер.

Међутим, поред све активности и сналажљивости основни проблем остао је: како остварити контакт са земљом? Знало се да је у домовини дигнут оружан устанак, понешто би се дознало и из увијених и прикривених података у писмима која су стизала од родбине и пролазила кроз немачку цензуру. Све је то ипак било недовољно.

Тада се догодио велики преокрет.

Резервни официр Грга Анђелиновић који је ту у логору постао члан Партије, добио је од старијих другова задатак да се спријатељи с неким од немачких стражара – то се иначе радило јер је било и таквих заробљеника који су се бавили шверцом и трговином: од својих другова куповали би сатове, чизме и друге ствари па их препродавали стражарима за хлеб који су онда опет продавали својим друговима. Такви официри били су презирани, Грга Анђелиновић морао је да одглуми управо таквог једног типа.

Међутим, он је успео да се са једним стражаром „зближи" толико да му је овај унео у логор радио-апарат! Разуме се у деловима и без кутије.

Радио је намештен у „седмици", соби број седам бараке 37 у којој су се одржавали и састанци комитета. Добро је забункерисан и вађен сваке ноћи. У једном кутку собе, ограђени ћебадима, са слушалицама на ушима, Александар Херон и Ладислав Левентал од лета 1942. када је апарат набављен, окретали су дугме и слушали станице. Вести су бележили на папир и до јутра је настајао кратак билтен.

Сваког јутра после по-

стројавања и контроле једна екипа бацала се на посао: док је један читао, неколко њих је хитро исписивало текст и још у току јутра све су бараке добијале по један примерак билтена.

Издајничко писмо

Билтене су слушали сви, па и они из четничко-недићевског табора, међу којима је било доушника. Тако су Немци сазнали за билтен и посумњали да негде постоји радио-апарат. Како претресима нису могли да га пронађу, прибегли су лукавству: сваки час би укидали струју на по 24 сата у различитим деловима логора. На тај начин, очекивали су, откриће се где се крије радио – сматрали су да билтен неће изићи када без струје остане барака у којој се он налази.

Међутим, то им није успело, пошто билтен није било тешко саставити за један дан и без радија – увек је било довољно вести од претходне вечери. Међутим, Немце је доводила до лудила помисао да радио ипак постоји а да не могу да га нађу, па су претреси постали све чешћи.

И баш у то време догодила се највећа издаја четничког табора. Преко својих људи који су пуштени кући, замолили су генерала Недића да се обрати лично немачком команданту за Србију генералу Бадеру. Ево текста тог срамног писма:

„Молим написати писмо за ђенерала Бадера у смислу: по обавештењима од официра дошлих сада из заробљеништва сазнаје се да се у логору Оснабрик налази 340 Јевреја и известан број изразитих комуниста официра, махом резервних па и активних. Они спроводе безобзирно своју разорну акцију по собама, баракама и блоковима, а затим по целом логору. Како многи здрави национални људи под утицајем носталгије постају апатични а тиме и подложни за разорни утицај јеврејо-комуниста, то овим заједничким животом постоји опасност да се и здрави елементи обесхрабре и утону у воде комуниста. Износећи ове чињенице жели се скренути пажња да би било пожељно да се Јевреји и левичари комунисти издвоје из општих логора и удаље од официра национално здравих. Српска влада забринута овом акцијом била би врло захвална ако би се од стране власти Немачког Рајха предузеле ефикасне мере за што брже издвајање итд."

То „итд." требало је да значи – ликвидирање!

И ви сте борци

Чим је генерал Бадер добио Недићево писмо, позвао је у Београд немачког команданта Оснабрика. Убрзо је уследила и акција издвајања „логора у логору": око 700 људи, прозваних свакако према списку који су доставили ови издајници, издвојено је и одведено у посебне бараке ограђене од осталог дела логора са још неколико редова бодљикаве жице.

Немци су прибегавали и другим методама. Расељавали су велике групе официра, осумњичених да су комунисти, у друге логоре, али су на тај начин постигли само то да се борба прошири. Тако се и могло догодити да се само из Оснабрика, где је тада било око 5000 официра, одмах после ослобођења логора у фебруару 1945. у земљу врати са петокраком на капи око 3500 официра! Они су журили да стигну у своју земљу пре него што је рат сасвим окончан како би одмах могли да се и с пушком у руци укључе у завршне акције.

Ево шта је маршал Тито рекао у свом говору, у Земуну, октобра 1945. године, о доприносу бивших заробљеника народноослободилачкој борби на обичном фронту где су се они борили – фронту у жицама:

„Другови официри,

Ви сте дошли из заробљеништва гдје сте показали да остајете вјерни своме народу и својој земљи која се борила на живот и смрт против непријатеља у чијим сте се канџама ви налазили. Ја бих хтео да вам кажем овом приликом да између вас који сте били у њемачком заробљеништву, у оном њемачком паклу, и између ових бораца овдје, нема разлике. Ви сте 1941. године пошли у борбу ријешени да дате и своје животе за ствар своје отаџбине.

Ви другови официри, бићете распоређени у своје јединице. Носите и даље дух отпорности који сте показали у заробљеништву. Знајте да је наша Армија народна армија, која никад не смије да се одвоји од народа..."

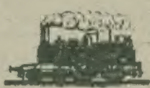
Према књизи Николе Вујановића „Фронт у жицама".

М. К.

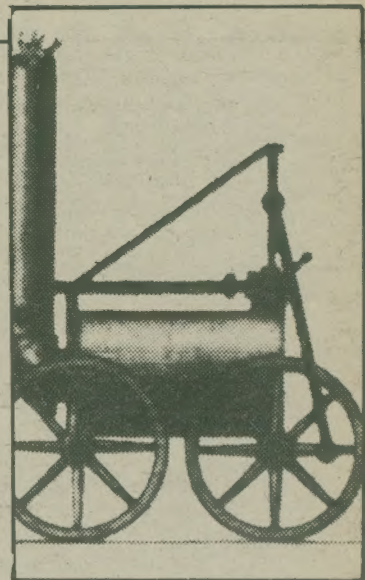

КАД ЈЕ ЛОКОМОТИВА БИЛА МОНСТРУМ

УХВАТИ МЕ АКО МОЖЕШ!

„Тревитиков покретан парни строј" писало је на улазницама које су радознали грађани Лондона куповали да би видели чудо од машине.

ГОДИНЕ 1808. ВОЗ СУ ЈОШ ПРИКАЗИВАЛИ У ЦИРКУСУ. ПОСЛЕ СУ ПРЕСТАЛИ ТО ДА РАДЕ, АЛИ СУ ГА КОРИСТИЛИ МАЊЕ ЗА ПРЕВОЗ, А ВИШЕ ЗА – ТРКЕ.

Тачно пре сто осамдесет година, једног летњег дана 1803. године, млади рударски инжењер Ричард Тревитик успео је да закаже састанак са моћним индустријалцем Семјуелом Хамфријем. Тревитик је Хамфрију показао нацрте за некакву чудну машину: котао, димњак, четири назупчена точка која се крећу по шинама.

Разговор није имао сведока, па се тачне речи које су ова двојица измењали никада неће знати. Но, сигурно је да је састанак трајао неколико сати и да је Ричард Тревитик просто зрачио када је изашао из елегантне канцеларије власника железара.

Мало претње, мало погрде

У доба када се овај састанак у четири ока одиграо, Ватова парна машина постојала је већ тридесет осам година, али до тада још никоме није пало на памет да је искористи онако како је то намеравао да уради млади Тревитик: локомотива која ће уместо коња вући рударске вагонете! Снага паре уместо коњске снаге. Смело, али Семјуел Хамфри био је спреман да ризикује.

Мада тек у зачетку, индустријска шпијунажа постојала је и тада, па је вест о „футуристичком возилу"

Конструктор прве парне локомотиве на свету, Ричард Тревитик.

некако ипак процурила у јавност и посејала панику међу власницима и акционарима компаније за превоз путника. Какве шансе имају њихове поштанске кочије поред тог монструма од машине? Прашина која се дигла била је толика да је читава ствар доспела чак и до британског Парламента. Хамфрију су претили, Тревитик је постао мета немилосрдног подсмеха у новинама: његов строј приказиван је свакојако, између осталог и као у то доба распрострањен грејач за кревет, али сада у ерупцији паре и пламена.

Халабука се стишала тек када се сазнала права истина: ни конструктор ни финансијер уопште нису намеравали да створе локомотиву за путничке возове. Нису ни могли, све и да су хтели. Тревитик је знао да је његова машина за то преспора и преслаба. У то доба поштанска кола кретала су се по добрим енглеским путевима просечном брзином од 14 до 15 километара на час (у Француској је та цифра износила 12 km/h, у Италији око 9, у Шпанији 7, у Грчкој још мање).

Прва локомотива на свету, Тревитикова „Пен-и-дарен", била је готова за свега четири или пет месеци, децембра 1803. године. На прво путовање кренула је 13. фебруара 1804. године: вукући пет вагонета са 10 тона железне руде и седамдесет људи, занешто мање од два сата прешла је 15 километара. Брзина: 8 километара на час.

Стотину одважних

Тако је прорадила прва локомотива на свету, али је на железницу још имало да се причека. За то су постојала два ваљана разлога: прво, нигде у ономликој Енглеској, као уосталом ни на читавом свету није постојала ни једна једина железничка пруга, изузму ли се дрвене шине по којима су клизили рударски вагонети. Тревитик је дрво заменио ливеним железом што је био напредак, али не довољно велики – морао је строго да води рачуна да му локомотива не буде претешка како би је гвожђе издржало, што је имало за последицу да је „Пен-и-дарен" била преслаба за вучу путничких композиција. О максималних шест километара на час се и не говори.

Зато је 1808. воз доспео у – циркус. Те године је на једном лондонском пољанчету подигнута висока дрвена кружна тараба унутар које се грађанима за цену улазница уместо слонова и кловнова приказивало једно једино циркуско чудо: Тревитикова локомотива „Ухвати ме ако можеш" која по кружним шинама вуче кочије с најодважнијим посетиоцима.

Шест година касније Џорџ Стивенсон конструисао је прву употребљиву, дакле довољно снажну парну машину, а онда сео да размисли шта са преслабим шинама. Пошто се досетио да би за њих могао да употреби челик, бацио се на врло напоран посао: да убеди оне с парама да је у возовима будућност...

За једанаест година и овај део посла био је обављен: уверљивом Џорџу пошло је за руком да надлежне у грофовијама Дарем и Норт Рајдинг наговори да изграде железничку пругу. Осамнаестог септембра 1825. уз невиђену помпу стотинак одважних путника потрпало се у двадесет осам вагона још увек необично сличних кочијама и кренуло у авантуру. Композицију је вукло

Уместо слонова и других егзотичних чудеса, дрвена тараба крила је локомотиву која је пућкала по кружној „прузи" носећи оне најодважније.

последње Стивенсоново парно чедо, супермодерна локомотива „Локомошн" која је дуж 34 километра од Стоктона до Дарлингтона пућкала брзином од 25 километара на час.

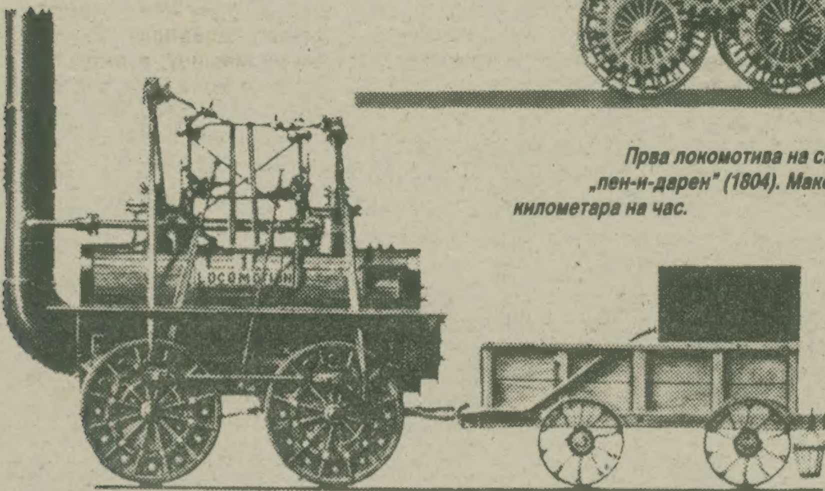
Године 1829. Велика Британија је већ имала неколико и то врло ратоборних железничких компанија. Жустри супарници су осмог октобра речене године код места Рејнхил организовали трку. Победила је Стивенсонова локомотива „Рокет". Брзина снова: 46,5 километара на час.

Неколико дана касније, на жалост сасвим незванично, „Рокет" је изненадила и сопственог конструктора: претутњала је 2 миље (3,2 километра) брзином од 85 километара на час. Тако се тврди, али што није званично као и да не постоји.

Године 1831. у читаву ствар су већ умешали прсте и Американци: елегантна локомотива Џона Џарвиса прикладно названа „Експеримент" прешла је миљу (око 1,6 километара) фантастичном просечном брзином од 96,5 километара при чему је вероватно пробила и зид снова од 100 километара на час максималне брзине.

Петог јануара 1845. на линији Ливерпул–Манчестер један брзи воз енглеске производње који је вукла парна локомотива од 24 тоне доскочио је америчкој „ефикасности": просечних 60 миља на час (96,5 km/h), максималне брзине од 102,4 километара на час.

Док су се Енглези и Американци тркали, остали су почињали. Прва пруга између Беча и Трста изграђена је 1854. Наша прва пруга прорадила је 1860. између Коториба, Чаковца и Прагерског. Две године касније имали смо и ону између Зиданог Моста и Сиска.

Септембра 1825. част да повуче први путнички воз на свету на прузи дугачкој 34 километра између Стоктона и Дарлингтона припала је Стивенсоновој локомотиви „Локомошн" која је ту раздаљину прешла брзином од 25 километара на час. Локомошн је тежила 6,7 тона, а путнике је превозила све до 1840. упркос бројним „незгодама" које је имала.

Прва локомотива на свету, Тревитикова „пен-и-дарен" (1804). Максимална брзина: 8 километара на час.

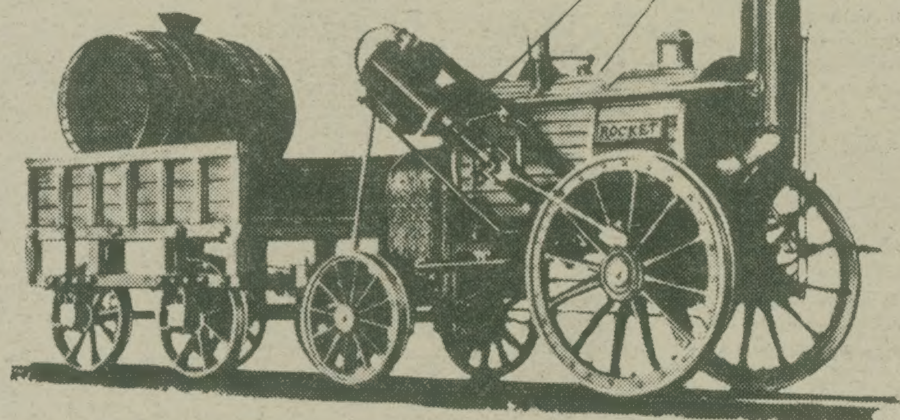
Толико и ни трунчицу брже!

У то доба локомотиве већ више не личе на Тревитикове и Стивенсонове првенце. Одрасле су, или тачније, постале пунолетне како по свом изгледу тако и по техничким решењима која су омогућавала десетоструко већи учинак водене паре. Како би се ово постигло, претеривало се, рецимо и са величином погонског зупчаника. Апсолутни рекордер у овом погледу је „Ајакс", изграђена у Глазгову 1838. године код које је пречник зупчаника износио ни мање ни више него десет стопа (3,048 метара).

У В. Британији колосеци су имали две величине: нормалну од 1,435 метара која се и данас користи у већини земаља у свету и (пре)широку од 2,134 метара од које се дефинитивно одустало тек 1892. године. Речена два и нешто метра претерана су чак и за СССР, Финску и Манџурију, три места на свету која данас имају најшире колосеке: 1,524 m... Пре него што је непрактични колосек укинут, по њему је маја 1851, на линији Лондон-Дидкот, моћна локомотива Томаса Расела Кремптона „Лорд оф ајлс" постигла феноменалну просечну брзину од 107 километара на час, са максималном брзином која је морала да пређе 120 километара. Две године касније, 1853. једној другој Кремптоновој локомотиви званично је признат рекорд од 131 километар на сат. Постигнуту брзину снова нико није могао да обори равно тридесет шест година!

Када се рекорд званично не забележи, он и не постоји, али се ипак зна да је једна Кремптонова локомотива, „Резо ди Нор", 1853. године на француском тлу вукући за собом вагоне тешке 157 тона надмашила саму себе: вратоломних 144 километра на час. Званичан рекорд или не, Наполеону III се поменута брзина учинила толико вратоломном да је с царском одлучношћу наредио: 120 километара на час и ни трунчицу брже!

Наполеон III више није био међу живима да би могао да одлучује о брзини возова када је 1893. године експресни воз „Емпајр стејт експрес" у неколико наврата достигао максималне брзине од 164 и 181 km/h. Границу снова од 200 (парних) километара на час прешла је локомотива немачке производње 05/232. Маја 1936. на линији Берлин–Хамбург 05/232 развила је брзину од 200,402 километра на час.

Стивенсонова локомотива „Рокет", победник трке код Рејнхила 1829. године. Брзина снова: 46,5 километара на час! Била је тешка нешто мало више од три и по тоне.

Британској локомотиви „Малард" биле су потребне пуне две године да тај рекорд премаши – и то за само два километра. Иако ери парних локомотива још није био крај, постало је јасно да, бар што се брзине тиче, „чуда" више неће бити.

И, наступиле су електричне локомотиве... Јесу, и то много раније него што се верује. Још далеке 1835. Американац Давенпорт конструисао је електричну локомотиву којој се, додуше, може ставити озбиљна примедба: била је неупотребљива. Три године касније Енглез Дејвидсон патентирао је свој изум који такође није имао апсолутно никакве шансе да освоји саобраћај јер од максималних шест километара на час није могао ми макац...

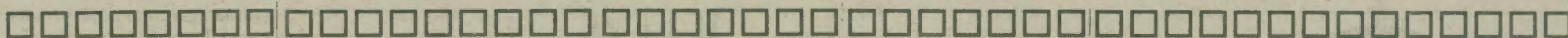
Електрична, али сасвим неупотребљива

Време је показало да будућност ипак припада возовима „на струју". Већ 1903. године једна немачка електрична локомотива развила је брзину од 213 km/h између Мариенфелда и Зесена. Тај рекорд одржао се више од пола века и оборен је тек 1954. на прузи Дижон–Бон: локомотива СС–7121 развила је тада брзину од 243 километра на час. Ситнице у поређењу са невероватних 331 километар на сат које су, такође у Француској, 28. и 29. марта 1955. оствариле локомотиве са ознакама СС–7107 и ВВ–9004, обе вукући за собом по три вагона на линији Бордо–Дакс. Коначно 5. марта 1981. на прузи Париз–Лион брзина која се пре односи на авионе него на возове: 380 километара на час!

Брже се не може? Моћи ће, верују Јапанци који су још 1962. почели истраживања у вези са „суперекспресом 21. века", возом са линеарним мотором који уопште неће ни дотицати шине – лебдеће над њима помоћу електро-магнета. У пробним вожњама, суперекспрес је већ стигао до 350 km/h, а његови творци тврде: то значи да ће у скорој будућности достићи и сањаних 500 километара на сат. Већ се зна и прва деоница, биће то релација између токијске железничке станице и аеродрома Нарита. Експрес ту раздаљину данас превали за сат и по, суперекспресу ће бити потребно 14 минута.

И док Јапанци путују најбржим путничким возом на свету, „Шинкансеном" који их и поред максималне брзине од 250 km/h сигурности ради вози „само" 210 на сат, већина света и даље путује просечном брзином која ретко прелази 100 или 120 километара на час. Отприлике као некада, када су возови служили више за трке, а мање за путовања.

М. И.

КРИК У НОЋИ

ЗА РАЗЛИКУ ОД ДОБРОЋУДНЕ НЕСИ, ЧУДОВИШТЕ ИЗ ЕКСМУРА, КАЖУ, КРВОЛОЧНО ЈЕ И ДАЛЕКО СТВАРНИЈЕ. ЧАК ЈЕ И ВОЈСКА АНГАЖОВАНА ДА ПОМОГНЕ ДА СЕ УХВАТИ СТВОРЕЊЕ ЗА КОЈЕ НЕКИ ПРЕТПОСТАВЉАЈУ ДА ЈЕ ПРОИЗВОД НЕКОНТРОЛИСАНИХ БИОЛОШКИХ ЕКСПЕРИМЕНАТА.

ЗАГОНЕТНО БИЋЕ ХАРА ОКОЛИНОМ ДЕВОНА

Упомало забаченом крају око Девона у Великој Британији, који је иначе познат по идиличној атмосфери и прелепим пејзажима, већ неколико месеци влада опсадно стање. По шумама и пропланцима, око кућа, штала и торова људи даноноћно дежурају са пушкама на готовс. Ту су и полицијске и војне патроле које су читаву ову област која обухвата око пет стотина квадратних километара, делимично под шумом Ексмур, већ више пута прокрстариле уздуж и попреко.

У бројним крчмама, продавницама и магацинима у околини сви су на опрезу. Нервоза се полако претвара у панични страх. Причају како се унаоколо врзма неко биће, ђаволски вешто, крвожедно и – неухватљиво.

Где се крије?

Почело је тако што је сточар Ерик Леј пролетос у свом тору затекао једну растргнуту овцу. Није се нарочито изненадио јер је знао да у околини има вукова. Потрудио се само да што боље затвори све пролазе и појача ограду. То је било све. Међутим, није прошло ни петнаест дана а овце су почеле буквално да нестају, чак и по три за једну ноћ.

Командир локалне полицијске станице и сам је поверовао да се ради о вуковима, па пошто су сличне пријаве стигле и са других страна, обећао је Леју да ће предузети неке мере.

Тада је израчунато да је у чељустима непознате „животиње" већ завршило преко стотину грла. Сточари су почели да се наоружавају и формирају екипе добровољаца, свака са око сто педесет људи способних да се снађу у најтежој ситуацији. Али, то није било довољно. Полиција је била принуђена да затражи помоћ војске која је осим редовног крстарења по најскривенијим местима подигла неколико добро замаскираних станица за осматрање и опремила их оружјем. Мобилисана су чак и локална удружења ловаца специјализованих за хватање вукова. Помоћ је стигла и са стране: један стручњак за лов на крупну дивљач сам је понудио да се нађе при руци, као и бројни професионалци обучени за ноћни лов и десетине трагача од којих су неки директни потомци америчких Индијанаца. Нису изостали чак ни видовњаци.

Али, све то, бар до сада, није дало никакве резултате.

Оставља само кости

Под хицима који све чешће разбијају тишину успаваних пашњака и у овом тренутку страдају најчешће пси, што ником није право. Један доктор из околине, да би заштитио свог лабрадора, написао му је на леђима белом флуоресцентном бојом – пас.

А то што страдају углавном недужни пси није случајно. На основу веома шкртих описа људи који су успели, или бар тако мисле, да виде дотичну „животињу", реч је о створењу које највише личи управо на пса, само што је огромно и има веома дугачку длаку. Тврди се да је невероватно брзо и лукаво. Вешто се прикрада, а онда изненада скаче и хвата жртву за врат. Само за један оброк, кажу, поједе најмање петнаестак килограма меса. Ограде му нису никаква препрека јер су му скокови застрашујуће високи и дугачки.

– Свој монструозни пир почиње од врата жртве – објашњава Леј – а онда прождире и остало, укључујући и утробу. Оставља једино кости са којих је скинут и последњи комадић меса.

Многи сматрају да би то могла да буде нека животиња из породице мачака. Помиње се чак и пума, али откуд она тамо? На основу анализе карактеристичног измета, људи у лабораторијама су закључили само једно – храни се искључиво месом. Не знају, међутим, о каквом је створењу реч.

Ишчекивања

– Мене највише збуњује – каже фармер Лин Лох – то што ово биће нити лаје нити фркће, нит завија нит урличе. Његово оглашавање издалека највише подсећа на крештање, а од тога се у мраку чак и оним најхрабријим диже коса на глави.

Прича о чудовишту из Ексмура тако се све више обавија велом тајне.

– Нико ме неће разуверити – тврди један други фармер – да се овде не ради о неком монструму који је побегао из лабораторије где се изводе ти ђаволски биолошки експерименти!

То вероватно неће бити тешко да се утврди, али тек онда кад се разбојник нађе у рукама оних којима већ месецима краде сан.

С. И.

ЗБОГ ХАВАРИЈЕ У ШТАМПАРИЈИ

ЗАБАВНИК ПРИВРЕМЕНО ДРУГАЧИЈИ

Сигурно сте већ чули у вестима или прочитали у новинама да је у Штампарији НО „Политика" дошло до велике хаварије. Повређено је пет радника, материјална штета је огромна, а на оштећеним машинама извесно време неће моћи да се штампа ниједно од недељних издања наше Куће. Број „Забавника" који сте купили прошлог петка делимично је већ био штампан пре несреће, па је морао бити довршен под ванредним околностима и отуд је у средњем делу лист био мањег формата и у црно-белој техници.

Одмах после несреће стигли су позиви из свих крајева наше земље: своје услуге понудили су штампарије БИГЗ-а, Борбе, Дела из Љубљане, Вјесника, Рилиндије, а део посла преузела је штампарија дневних новина саме „Политике" тако да је обезбеђено редовно излажење свих недељних листова.

„Политикином забавнику" притекле су у помоћ колеге из штампарије Борбе који су дали све од себе да и у овој ситуацији што квалитетније штампан „Забавник" дође у ваше руке. Надамо се да вам неће много сметати извесне промене у распореду рубрика и колорних страница до чега је морало да дође због нове штампарије. Ускоро ћете се опет дружити са „Забавником" на који сте већ годинама навикли.

РЕДАКЦИЈА

ШАРКО И ФЛОРИЈА

ДВА ПСА СА ХОМОЉА ПОЛОЖИЛА СУ ВЕЛИКИ ИСПИТ ОДАНОСТИ ЧОВЕКУ.

Шарко и Флорија су обични сеоски пси, како се каже џукци. Велика неправда. Шта би пудлице, пекинезери, и сви ти „расни" пси с педигреом радили у овим забитим пределима Хомоља, вероватно најненасељенијем крају у земљи где господаре вукови, шакали, лисице, медведи?

Додуше, Шарко и Флорија подсећају помало на неку „расу". Понајпре на ловачке керове. Краткодлаки су, танки као вретено, бели са црвенкастим пегама и издуженим, мало затупастим њушкама, снабдевени изузетно јаким чељустима, али, само подсећају. Педигре немају, а и није им био потребан јер су и без њега били најпознатији и најпопуларнији пси у селу.

А село Раденка простире се на северном рубу хомољског масива, према Дунаву и Карпатима. Раштркано је на великој површини, а ипак није било човека који није знао Шарка и Флорија што на влашком значи цвет и истовремено није завидео њиховом 76-годишњем господару Станисаву Петковићу. Шарко и Флорија се од њега нису одвајали. Заједно су чували стоку, овце и краве, и заједно самовали на салашу, горе на Стрњаку, неких седам километара од села, испод Црног врха.

Истог октобарског дана били су заједно на салашу, а са њима је била и Станисављева жена Војка. Станисав и Војка су брали шљиве, а Шарко и Флорија чували стоку на паши. Станисав се није најбоље осећао. Жалио се Војки да га нешто гуши, да му срце не куца равномерно, трну му руке и ноге. Најзад су одлучили да мора у Кучево, лекару.

Од салаша до Кучева има око шездесет километара али већ од Раденке постоји аутобус. Станисав је, међутим, решио да иде колима и у повратку обави и неке друге послове, да оде до воденице, пре свега. Зато је повео краве у јарму, а кола су му код куће у селу, она са само два точка јер већа по овим врлетима и не могу.

Никад нико неће сазнати шта се тачно са Станисавом дешавало тог уторка на путу од салаша до села, у које никад није стигао. Али према реконструкцији коју су извршили радници кучевског СУП-а драма се одвијала овако.

Старцу је уз пут очигледно позлило па је скренуо са пута ка оближњем потоку, да се освежи. Воде, међутим, није било јер је летос била тешка суша. Станисав се није предавао и кренуо је сувим коритом уз брдо у потрази за неком заосталом локвицом.

– Нисам се ни надала Станисаву те вечери – испричала је касније Војка. – И у среду сам га мирно чекала јер Кучево је далеко, а требало је да оде и у воденицу, кукуруз да самеље. Тек у четвртак после подне сам се забринула и упутила се кући, у село.

Како је старица Војка која је тежак инвалид и иде уз помоћ два штапа препешачила тих седам километара с планине у село – само она зна. Ономе ко је видео како се Војка креће то остаје потпуно нејасно. Код куће га није било – прича Војка. – Чудило ме је где је, посебно што се Шарко мувао по дворишту, чак је и нешто појео. Флорија, међутим, није било. На оно најгоре нисам помишљала али сам ипак те ноћи узбунила комшије и истог часа људи су кренули у потрагу. Тражиле су комшије старог Станисава. Прочешљали су терен од села до салаша више пута и те ноћи и у петак, цео дан, али без резултата. Станисава нигде. А тачно су знали да је само ту негде морао да буде јер га нико није видео ни у селу ни у аутобусу за Кучево.

Истовремено у дворишту куће Петковића дешавало се нешто чудно. Шарко и Флорија су јурили по дворишту, скичали, али и јели и пили воду, али никад заједно. Чудно за та два нераздвојна пса!

Алармиран је и СУП у Кучеву, а јављено је и унуци Марији удатој у једном селу код Голупца која је убрзо и стигла, са својим сином Душаном.

Сви заједно, СУП, сељани Раденке и породица наставили су трагање али резултата није било. Тако у суботу, тако у недељу, тако у понедељак.

У уторак, недељу дана откако је Станисав кренуо на пут, његовог праунука Душана је у рано јутро пробудило упорно гребање по вратима куће. Душан је отворио и угледао Флорија, свог љубимца. Пас је скичао и зубима га хватао за панталоне. Потрчао је затим ка дворишној капији, па се поново враћао скичећи. Поново је зубима вукао Душанове панталоне и трчао ка капији.

– Прво сам био зачуђен, а можда онако поспан и нисам могао одмах да схватим. Онда ми је синуло да Флорија хоће нешто да ми „каже". Гледао ме тужним очима и страшно цвилео. Не знам ни ја колико је пута отрчао до капије и враћао се до мене. Брзо сам узбунио све укућане а онда и све комшије.

Не чекајући да се они окупе Душан је пошао за Флоријем. Пас је грабио уз брдо тако да је дечак једва држао корак. Када би стао да се издува, и Флорија, који се стално освртао, такође би стао. И тако добрих пет километара.

– Кад смо дошли до плитке јаруге потока – прича Душан – Флорија је кренуо уз корито, а ја за њим. Стао је. Прво сам угледао Шарка у једној рупи на стрмини, а одмах затим једну гомилу сувог лишћа и грања, поред које се Флорија зауставио. Оба пса су тужно скичала. Кад сам разгрнуо лишће и грање, угледао сам дедино беживотно тело.

Криминалистички инспектор Момир Јоксић заокружио је реконструкцију ове драме.

– У потрази за водом стари Станисав је ишао колико је могао. Међутим, воде није било. Легао је на пешчано дно исушеног потока и покушао да ископа рупу у нади да ће се нека кап воде слити. Тако је и умро. Пси га, међутим, нису оставили. На стрмини, одмах изнад умрлог Станисава, ископали су рупу у којој је увек један стражарио. Други би одлазио у село да једе и пије воду. То је невероватно, али смо по многим елементима то тачно утврдили. Још је невероватније што су та два одана пса прекрили тело гранама које су ко зна одакле довукли. Пуних седам дана су тако чували свог мртвог господара од дивљих звери.

М. ДОБРИЋ

ТРКА БЕЗ КРАЈА

Када је 4. октобра 1957. године у Совјетском Савезу лансиран први вештачки сателит Спутњик 1, тежак 83,67 килограма и новинске агенције пренеле вест о томе, људима је застао дах; вештачки сателити су дотле живели само у научнофантастичним текстовима. Неупућеност већине ишла је дотле да су се окупљале групице и ноћу зуриле у небо не би ли угледале то „чудо“ јер је замишљано као предмет који за собом оставља светлећи траг!

У Сједињеним Америчким Државама јавност је била запрепашћена – увек присутна преосетљивост на примат Совјета чинила је своје. Домаћа штампа, радио и телевизија оштро су напали владу. Одговора није било. Уместо тога, Совјети су приредили још једно изненађење: тридесетак дана касније избацили су у орбиту око Земље сателит Спутњик 2 са керушом Лајком тежак 508,3 килограма. Истина, Лајка се није вратила јер приземљење васионских летелица тада није било решено, али је живела до предвиђеног времена и тиме доказала да живо биће може да опстане у васиони.

Мршав почетак

Америчка јавност поставља је питање: да ли и ми нешто радимо на истраживању свемира, умемо ли, можемо ли. У свему томе било је и гнева јер су Сједињене Америчке Државе покушале да лансирају ракету Вангард месец дана после другог совјетског Спутњика. Ракета је носила на врху сателит тежак само неколико килограма, али од спектакла преношеног преко телевизије за вишемилионско гледалиште није било ништа – уместо да узлети ракета је експлодирала.

Америчка влада се нашла у процепу између хтења и могућности. Очи су упрте на једини пројект који је колико-толико обећавао успех: ракетна истраживања Вернера фон Брауна и његовог тима стручњака у Агенцији за војно-балистичке пројектиле у Хантсвилу у Алабами. Американци као да су заборавили да су августа 1943. авионима бомбардовали Пенеминде, мало индустријско место на острву Узнам, северозападно од Шћећина где су се налазиле нацистичке научне лабораторије и фабрике за израду злогласних летећих бомби V-2 чији је један од конструктора био и Браун. По завршетку рата опростили су му грехе, дали држављанство и пружили могућност да настави научни рад.

Министар одбране у америчкој влади Мек Елрој позвао је Брауна и после кратког разговора испратио га са захтевом да жели што пре да види амерички сателит у орбити око Земље. Користећи своја, а нарочито истраживања лабораторије Калифорнијског института за технологију, Фон Браунов тим је начинио ракету Јуно 1. Она је 31. јануара 1958. изнела на путању око Земље сателит Експлорер 1 тежак 13,7 килограма.

Најзад! Неколико недеља касније лансиран је следећи Експлорер, затим још један, па још један...

Тадашњи амерички председник Двајт Ајзенхауер није био превише одушевљен. Ни нација није деловала озарено. Разумљиво: совјетски Спутњик 3 лансиран маја 1958. био је тежак 1327 килограма, односно 56 пута тежи него сва четири до тада начињена америчка сателита заједно! Колика је тек ракета која је толику грдосију изнела у орбиту, питали су се сви.

Човек на Месецу

Дилеме није више било: људска цивилизација закорачила је у космичку еру. За научнике је примат Совјета имао мањи значај од проучавања свемира који човечанству пружа неслућене могућности. Да ли је и амерички председник Ајзенхауер тако размишљао, или је у совјетским свемирским подухватима искључиво видео изазов, тешко је рећи, тек, он је марта 1958. одобрио оснивање Одељења за васиону. Ускоро је Конгрес донео акт о оснивању Америчке националне управе за ваздухопловство и васиону – НАСА. Председник Ајзенхауер га је потписао крајем јула 1958. Документ строго дели истраживање и летове у свемир на цивилне и војне. Први су припали НАСИ, а други Министарству одбране.

Оснивањем НАСЕ престао је да постоји Национални надзорни комитет за ваздухопловство НАКА, па је НАСА преузела све НАКИНЕ лабораторије, постројења и пројекте. Припало јој је и осам хиљада НАКИНИХ радника техничара и инжењера. У сефовима се, између осталог, затекао и пројект авиона на ракетни погон са ознаком X-15. Још тада, не треба заборавити то је 1958. година, X-15 је требало да лети брзином од 7 Маха и да достиже висину од 80 километара. Пројект није реализован, али је извесно да је тај авион „родитељ“ данашњег спејс шатла.

Од првог дана у НАСИ се радило и журило. За новац нико није питао. Само за 1961. годину НАСА је добила од Конгреса 926 милиона долара. Поређења ради, Министарству одбране је припало готово 150 милиона долара мање! Очигледно на НАСУ се различито гледало: научници су у њој видели установу која пружа могућност за изузетан научни рад, а Конгрес инструмент политике. Штавише, нови амерички председник Џон Кенеди по ступању на дужност јануара 1961. дао је програму Аполо тако рећи најприоритетнији статус у земљи. Истовремено, за помоћника првог НАСИНОГ директора Кејта Гленана поставио је свог пријатеља и некадашњег вештог трговца и адвоката Џејмса Веба.

Програм Аполо предвиђао је слање човека на Месец и његов повратак на Земљу. Знало се да је за реализацију потребно много времена мукотрпног рада и доста новца. Стручњаци НАСЕ су изјавили да се подухват може очекивати између 1970. и 1975. године. Веб је био другачијег мишљења: за трошкове се не пита али то мора бити пре, најкасније до 1970. Ризик је занемарио. Председник Кенеди, међутим, сматрао је да је рок кратак и није хтео да прихвати Вебов предлог.

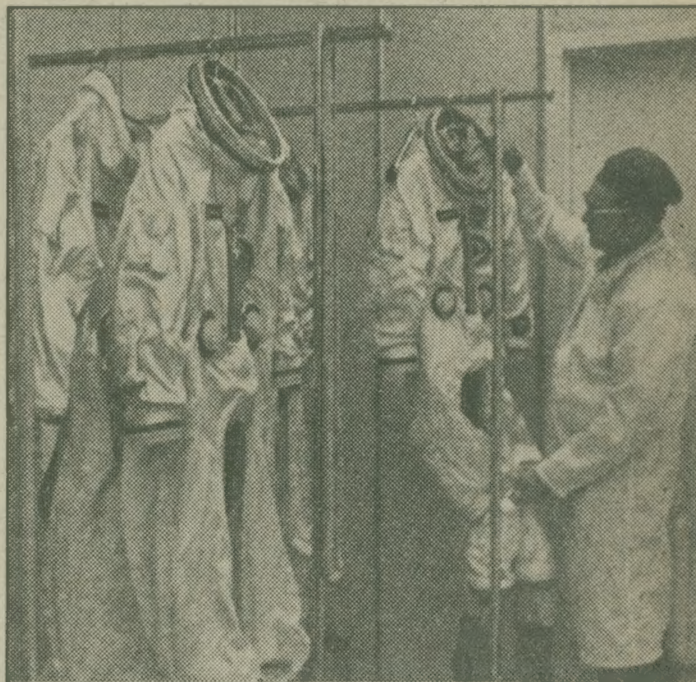
Вероватно би Кенеди остао доследан одлуци, да Совјети нису поново запрепастили свет: у орбиту око Земље послали су човека! Био је то Јуриј Гагарин. Узлетео је 12. априла 1961. у Востоку 1.

Американци су тешко доживели Гагаринов лет у космос. Председник Кенеди није имао куд: одобрио је да се програм Аполо реализује до 1970. Већ следеће, 1962. године Конгрес је доделио НАСИ милијарду и сто милиона долара!

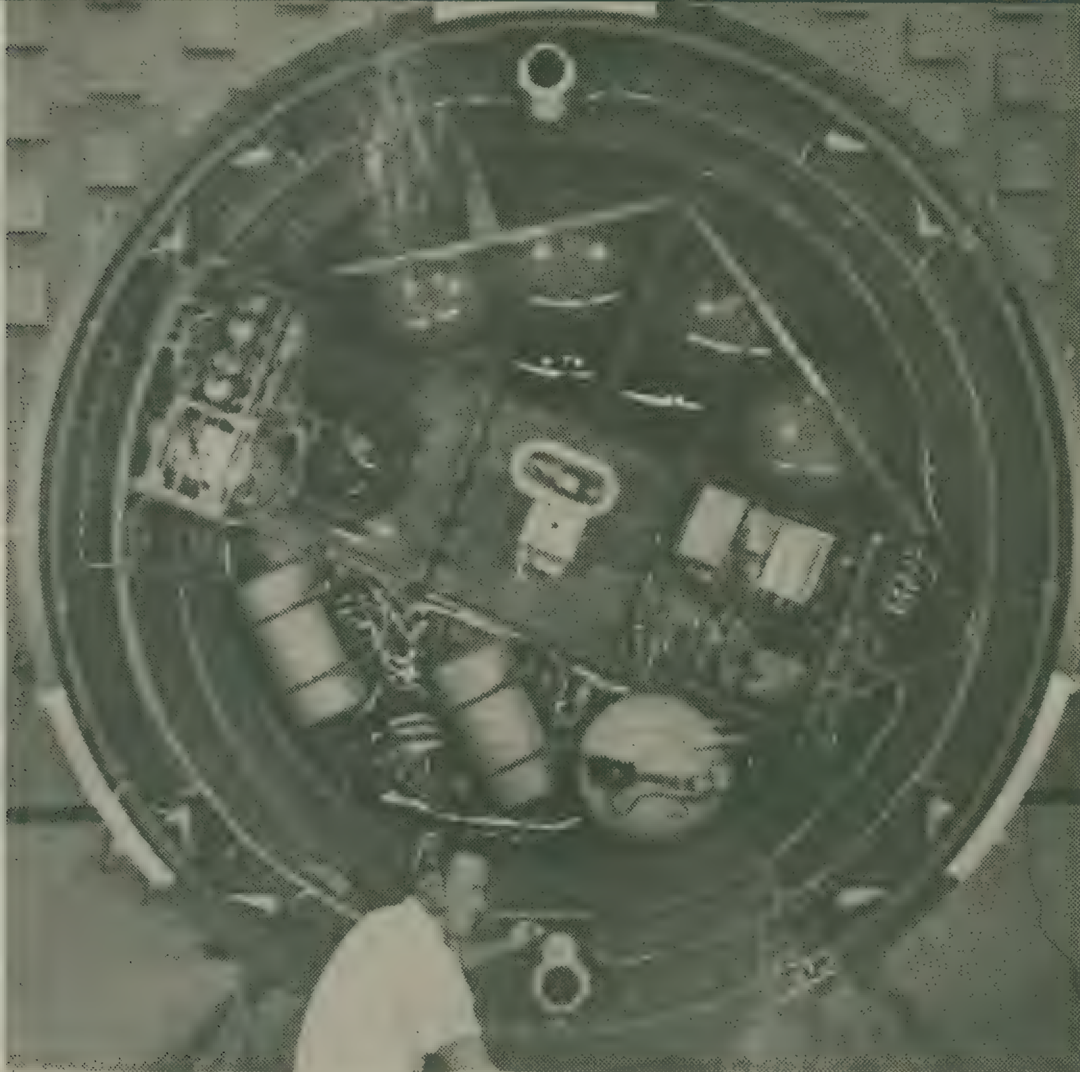
На програму Аполо се радило по фазама. У првој названој Меркјури – истоимену капсулу су неколико пута лансирале велике ракете носачи. Једна је изнела у Земљину орбиту и првог Американца – Џона Глена. После седам летова фаза Меркјури је закључена, а започета нова – Џемини. Серија лансирања васионског брода Џемини представљала је техничку припрему за касније летове Аполо. Од априла 1964. до новембра 1966. капсуле Џемини са посадама десетак пута су боравиле у васиони. Упоредо се радило на конструкцији снажне тростепене ракете која ће на жељену висину изнети цео систем за путовање на Месец. Начинио ју је Маршалов васионски центар у Хантсвилу у Алабами и назвао Сатурн В. Зграда на ракетодрому у Кејп Канавералу где је ракета скла-

ИНДУСТРИЈА ЗА СВЕМИР

АМЕРИЧКА НАЦИОНАЛНА УПРАВА ЗА ВАЗДУХОПЛОВСТВО И ВАСИОНУ – НАСА ЗВАНИЧНО ЈЕ АГЕНЦИЈА, А НЕЗВАНИЧНО ПРЕДУЗЕЋЕ РАЗАСУТО НА КОМПЛЕКСУ ЗЕМЉИШТА НА КОЈЕМ БИ СЕ МОГЛЕ ПОДИЋИ ДЕСЕТИНЕ ГРАДОВА. САМО НА ОСТВАРЕЊУ ПРОГРАМА АПОЛО ЗА ЊУ СУ РАДИЛЕ ФИРМЕ ИЗ ЧЕТРДЕСЕТ СЕДАМ САВЕЗНИХ ДРЖАВА

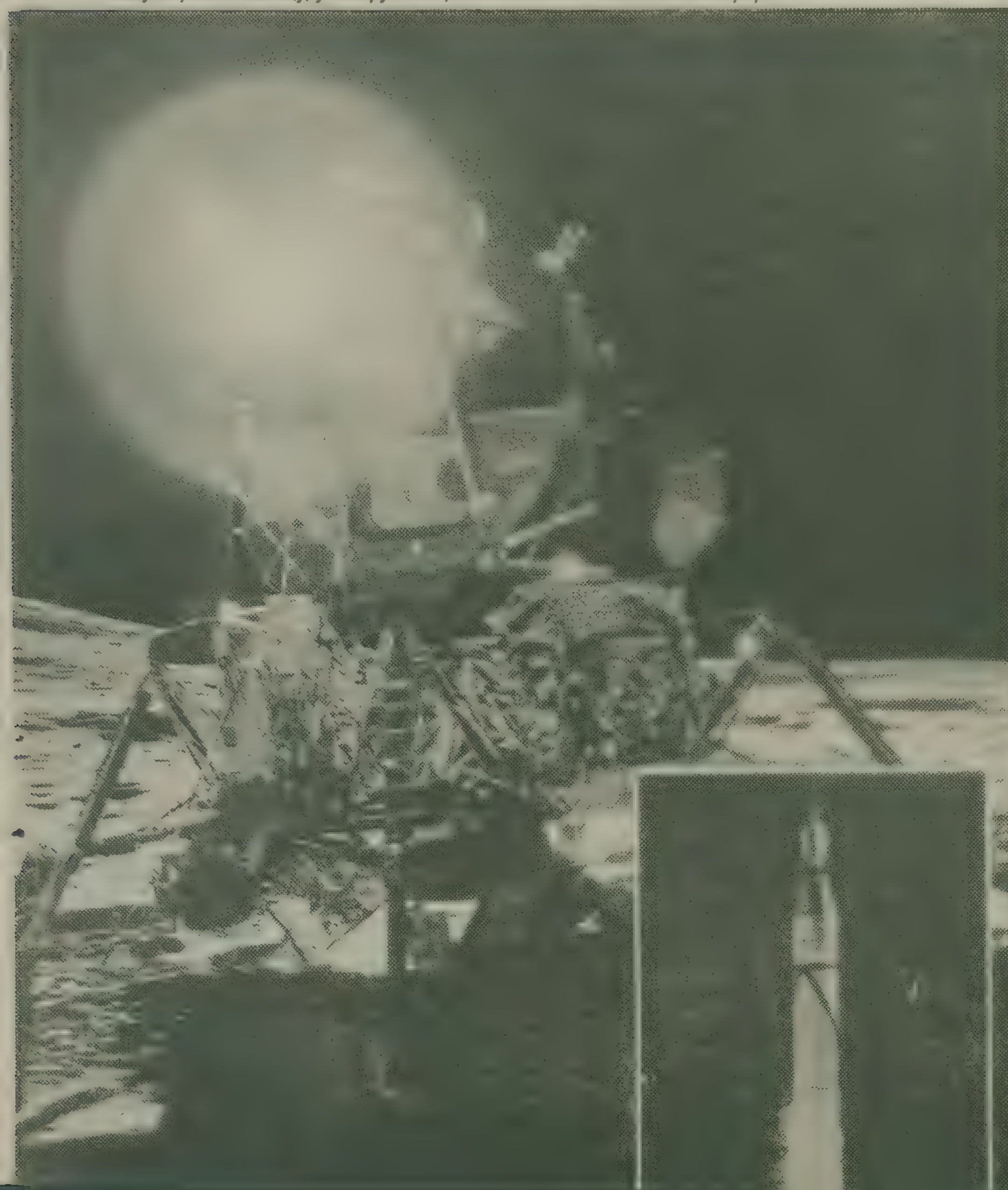

Одељење са скафандерима: проверава се сваки детаљ

Део инсталација капсуле Џемини

Модул Орво на Месецу, у оквиру лансирања вештачког сателита Експлорер

пана била је висока 160, широка 120 и дугачка више од 200 метара! У њу је могла да стане палата Уједињених нација у Њујорку и да још остане простора за половину цркве Светог Петра у Риму!

Прво отискивање Сатурна од тла новембра 1967. успело је. Тих година је обављено неколико летова васионског брода Аполо, са и без посаде. Историјски тренутак се збио 20. јула 1969: на Месец су слетели Нил Армстронг и Едвин Олдрин, док је трећи члан посаде Мајкл Колинс остао да кружи у матичном броду, са задатком да их прихвати по повратку.

Човек на Месецу

Да ли су се и Совјети носили мишљу да пошаљу космонауте на овај једини природни Земљин сателит – непознаница је. Они су свој програм истраживања свемира усмеравали у другом правцу, а Месец су

Кејт Гленан, први руководилац НАСЕ

научно „обрадили" јевтиније и то читаву деценију пре Американаца: још септембра 1959. лансирали су сателит Луњик 2 тежак преко једне и по тоне који се спустио на Месечеву површину, а месец дана касније и Луњик 3 који им је „послао" снимке чак оне стране Месеца која се на Земљи никад не види!

Совјети су начинили огроман корак и августовских дана 1960. Тада су послали у космос брод-сателит са два пса: Стрелком и Белком. После једнодневног путовања Стрелка и Белка су се вратиле живе на Земљу што је био непобитан доказ да живо биће може да опстане у васиони без икакве опасности по сопствене функције.

Не верује се ни рачунару

После прве, Американци су послали још неколико посада на Месец, а онда је Конгрес ускратио новац, програму Аполо јер су трошкови били многоструко већи од користи.

У НАСИ су се окренули новим свемирским истраживањима, пре свега изградњи васионске станице. Започело се са летовима транспортера који ће износити у васиону делове за склапање. Та мала летелица са сопственим ракетним погоном коју прво на велику висину подиже на леђима Боингов џамбо џет названа је шатл. Узлетање и враћање шатла на Земљу већ је рутинска ствар.

Један од функционера НАСЕ изјавио је да она никад неће остати без посла. Само за рад у овој години додељено јој је између 6 и 7 милијарди долара!

Главно седиште НАСЕ је у Вашингтону, али се стваралачки живот одвија на другим местима. Поред базе и ракетодрома на полуострву Кејп Канаверал у Флориди и Васионског центра у Хјустону који је мозак свих летова у свемир, НАСА има широку мрежу института, лабораторија и постројења широм Сједињених Америчких Држава. Званично је агенција, а незванично „предузеће" са више од милион и по запослених чији су делови разасути на огромном простору. У ствари, НАСА је једна од највећих и најмоћнијих индустријских активности на свету.

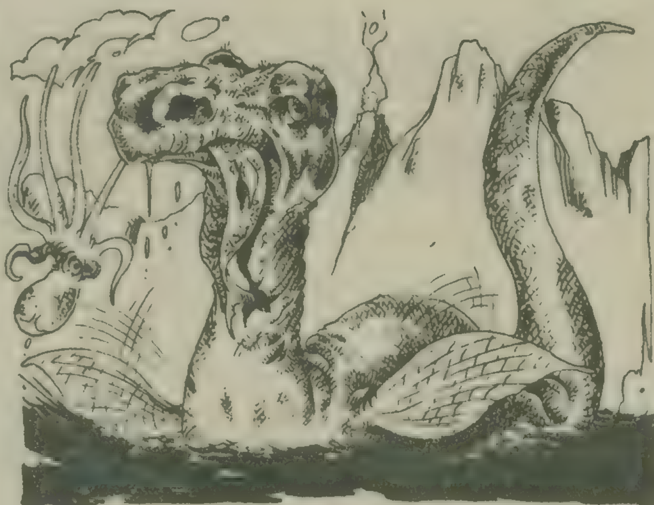
Главни ослонци НАСЕ су центар АРЦ у Монтајну, Летачки истраживачки одсек у Едвардсу, Лабораторија за млазну пропулзију Калифорнијског института за технологију, Летачки васионски центар у Гринбелту, Маршалов васионски центар у Хантсвилу, Истраживачки центар Линдли у Хемптону, Истраживачки центар Левис у Кливленду, Национална лабораторија за васионску технологију у Њу Орлеансу...

За НАСУ раде многе фирме Сједињених Америчких Држава. Са њима се склапа уговор на основу конкурса. Само на мисији Аполо-8 радило је 20 хиљада америчких предузећа. Ништа необично: у систем Аполо-8 уграђено је око 4 милиона механичких делова!

Услови рада у НАСИ и за НАСУ максимално су заоштрени после јануара 1967. када су Вирџил Грисом, Роџер Чафи и Едвард Вајт изгубили животе у баналном инциденту приликом испробавања једне од капсула Аполо-8 у симулираним условима на земљи. Због тога програм Аполо умало није доведен у питање. Извршена је темељна истрага и откривен читав низ грешака и неисправности. Од тада свако запослен, мора да подноси дневни извештај о свом раду. Ако постоји и најмања сумња да човек може да подбаци – на његово место се уводи рачунар. Ни њему се не верује: њега контролише други рачунар!

Миленко ТОДОРОВИЋ

ДИНОСАУРУСИ – РОНИОЦИ

Проучавајући зубе фосила џиновских гмизаваца може се утврдити да су једни жвакали неко тропско растиње, а други јели месо себи сличних чудовишта. Али, шта можемо да кажемо о појединостима из њиховог живота после прохујалих 200 милиона година?

Једна група јапанских палеонтолога, сарадника Националног природњачког музеја из града Јокусуке, имала је у томе среће. У приобалној зони острва Хоканда они су открили спљоштен скелет џиновског морског гуштера. Скелет је одлично сачуван јер је лежао под дебелим слојем земље која се сручила на животињу што је, вероватно, и било узрок њене смрти. На месту где се налазио желудац праисторијске животиње нађени су отисци жртава овог џиновског прождрљивца – малих риба и октопода. Кости риба су веома оштећене и не може се утврдити којим су врстама припадале, на којим су дубинама живеле. О октоподима, међутим, има шта да се каже. Та врста и данас живи у Тихом океану и најрадије се задржава на дубинама већим од сто метара. На основу тога стручњаци закључују да је џиновски морски гуштер био изванредан ронилац.

ХОЋУ ДОЗВОЛУ!

Енглескиња Констанс Јанг из Винчестера недавно је напунила 110 година и страшно је љута што је и саопштила репортеру који ју је интер-

вјуисао поводом рођендана. А зашто је љута? Косктанс властима не може да опрости што су одбиле да јој продуже возачку дозволу у – деведесетој години. А могла је сита да се навоза за ових двадесет година.

НЕМА ЛЕКА, ИМА РАЗВОДА

Педантни западни Немци су ствар и статистички обрадили: девет од десеторо људи „пати" од хркања... Од пет случајева развода, један за повод има неподношљиво „стругање" брачног партнера. Тако кажу статистике. Шта би се могло рећи као утеха хркачима? На жалост ништа, јер за сада лека нема...

ЊУШ-ЊУШ, ТО ЈЕ ТАТА!

Судећи по истраживању које је обављено у истраживачком центру „Џон Ф. Кенеди" при универзитету Вандербилт, у САД, најближи се познају и само по мирису.

Истраживачи су прво одабрали 24 детета, по двоје из једне исте породице. Онда су им разделили идентичне памучне мајице. Три дана узастопце, сваког јутра, употребљене мајице „паковане" су у херметични затворене најлонске кесе. На крају је свака мајица стављена у пластичну, такође херметични затворену корпу која на поклопцу има отвор за „њушкање". Потом се од деце тражило да само на основу њуха пронађу мајицу свога брата или сестре. Од њих двадесет четворо погрешило је – петоро. Од осамнаесторо родитеља колико их је учествовало у овом необичном истраживању, шеснаесторо је „њушкањем" погодило мајице своје деце.

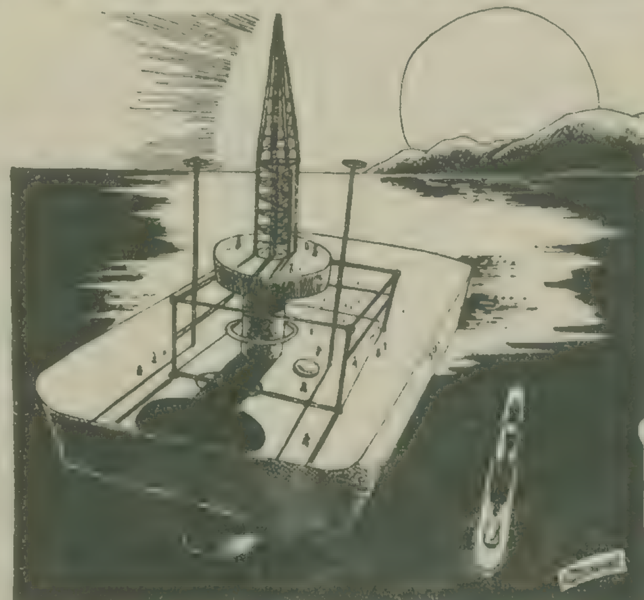
Дакле, наука је доказала: два-три њуш-њуш и знамо ко је ко...

БЕТОНСКА ОСТРВА – НЕ ПЛАТФОРМЕ

Огромним, скупим, често нестабилним челичним платформама за истраживање нафте на морском дну као да је одзвонило. Ове направе које још нису у потпуности ни усавршене (што доказују честе несреће и неугодности у раду са њима) биће ускоро замењене острвима од армираног бетона.

Такво једно острво већ је почело да се гради у Јапану, а наручила га је једна америчка компанија специјализована за истраживање морског дна. Главно тело острва биће начињено од армираног бетона, а од челика ће му бити само основица и горња површина на којима ће бити учвршћена опрема за бушење и истраживање нафте. Острво је почела да гради јапанска компанија „Nipon kokan" у једном од својих највећих бродоградилишта и намерава да га заврши до маја 1984. године.

Острва од бетона у ово време када је челик енормно поскупео смањиће трошкове око истраживања такође скупе нафте, па ће и долажење до енергије бити лакше.

За његову израду биће употребљавани посебно лаки бетони и челик погодан за рад на ниским температурама, па ће такве платформе бити као створене за истраживања у северним хладним морима. Пошто ће површина острва бити много већа него досадашњих великих челичних платформи, могућност превртања и других несрећа ће се знатно смањити и сигурно је да ће се „морски" нафташи обрадовати том бетонском првенчету.

ШТА ТО КМЕЧИ ИЗ ЂУБРЕТА?

Радно време Стена Андерсона и његових колега ђубретара већ је било при крају кад су негде из брда од пет тона ђубрета које су возили на камиону зачули пригушени, очајнички плач неког детета...

Не часећи часа Стен и његови другари су просули свих пет тона отпадака насред једне прометне улице у енглеском граду Лутну. После седам минута копања по ђубрету, избезумљени људи нашли су нешто што уопште нису тражили: смеђокосу, плавооку лутку која говори...

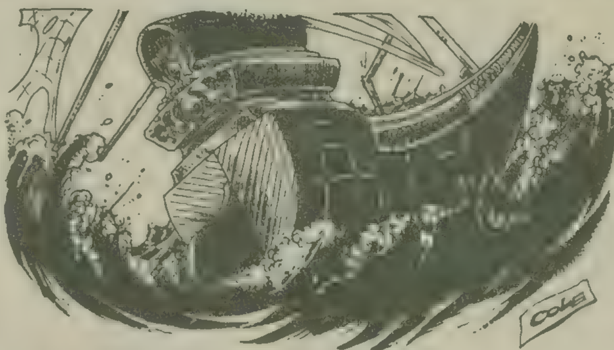

ЧИСТА ВОДА ИЗ МОРА

Јапански научници су изгледа успели да из мора произведу чисту воду која ће моћи да се употребљава у индустрији, па чак и у нуклеарним електранама. До сада су, нуклеарне електране, због неопходне воде, морале да буду изграђиване у близини река и језера, што је земљама са недовољно текуће воде отежавало изградњу ових модерних извора енергије. У јапанском Министарству за индустрију и трговину тврде да је вода из мора пречишћена на нови „осмотички" начин две хиљаде пута чистија од воде добијене класичним процесом десалинизације морске воде. Иако је изградња ових нових постројења за пречишћавање воде нешто скупља од оних за десалинизацију, каснија јевтина цена експлоатације и добијања енергије уз помоћ те воде, смањиће ипак укупне трошкове, тврде Јапанци.

ЦИПЕЛА – ПОШТАНСКО САНДУЧЕ

Поштар, пошта, поштанско сандуче... Толико смо навикли на све то да и не помишљамо како је било пре њихове појаве. Рецимо, поштанског сандучета. Не знамо, бар не већина, да ће оно за коју годину напунити тачно пет векова постојања. А све је почело овако...

Године 1488. Диас Бартоломеј, велики португалски морепловац и човек који је открио Рт Добре Наде улетео је код обала Јужне Африке у страовично невреме. У разбеснелим таласима погинуло је много морнара међу њима и сам Бартоломеј, а од неколико бродова олују је преживео само један. Кад је невреме прошло, несрећна експедиција је одлучила да се врати тамо одакле је и кренула. Пре него што су отпловили, један од официра је подробно описао несрећу, писмо ставио у ципелу коју је окачио о грану дрвета недалеко од обале. На овај корак одлучио се да би, уколико случајно не стигну кући, људи сазнали о њиховој експедицији, односно несрећи која их је задесила.

Годину дана касније на путу за Индију туда је прошао други португалски морепловац, Жоао да Нова, и усидрио се баш на месту где је официр из Бартоломејове експедиције оставио ципелу са писмом. У необичном поштанском сандучету пронашао је писмо, прочитао га и на том месту подигао малу капелу. Око ње је убрзо никло насеље, а ципела на дрвету и даље је служила као поштанско сандуче.

На том истом месту и даље се налази ово дрво историјско за пошту, а поред њега споменик првом сандучету у облику ципеле. Да се зна ко је први...

КАМИОНЧЕ НА МОРСКУ ВОДУ

Мотор на морску воду? Судећи по ономе што су јапански истраживачи већ постигли, има изгледа да ћемо се возити и тако. Камионче на слану воду је за сада, додуше, још у експерименталној фази, али постигнуто охрабрује.

– Хтели смо да докажемо да је могуће произвести енергију на основу разлике у густини две супстанце, – објашњава шеф истраживачке групе са Технолошког института Шибаура из Омије крај Токија.

Мотор експерименталног возила има резервоар са обичном водом повезан са контејнером у коме се налази слана вода. Када се обична вода загреје изнад 160°С, ствара се водена пара која под притиском покреће мотор. Пара се потом удувава у контејнер са сланом водом. У додиру паре и воде поново се ствара топлота, потом пара која покреће мотор и тако укруг.

– Успели смо да докажемо своју теорију што значи да ће овај принцип у будућности моћи да се примени у различите сврхе, рецимо чак и за добијање електричне енергије – каже Камошида.

Камионче на морску воду, иначе, није богзна колико брзо (максималних 30 km/h и има ту незгодну особину да без „пуњења" може без престанка да се вози свега око три сата, али зато ипак има једну изузетну предност над бензинашима – њему бензин уопште не треба, само морска вода која покрива 70 процената површине Земље.

ЈЕДНА РУПИЦА – ЈЕДАН СЕКУНД

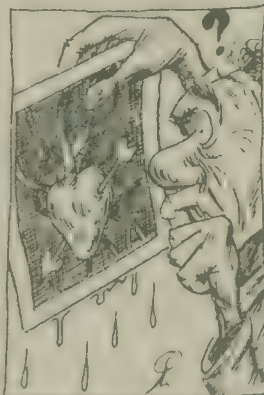
Стручњаци компаније „Брансон соник пауер" из Данберија Конектикат (САД) конструисали су шиваћу машину која шије – без игле и конца. Нова машина помоћу ултразвучних вибрација спаја 15 m синтетичког материјала у једном јединим минуту, а треба јој само један секунд да отвори рупицу за дугме. Како то постиже?

Нечујни ултразвук изазива, наиме, вибрирање материјала стварајући унутрашњу топлоту која изазива промене у молекулима и тако доводи до спајања. Нови метод шивења пружа много веће могућности, бржи и јефтинији од стандардних начина шивања.

КУРС ПЛАКАЊА

Негде људе уче и како се плаче. У индијском племену Каран, рецимо, девојке пре удаје обавезно пролазе кроз специјални „курс плакања". И? Онда се сите исплачу на дан свога венчања што је по племенској традицији и једина прилика када им је то дозвољено...

У КУТИЈИ ОД ШИБИЦА – 1.500 СИЈАЛИЦА

Мале електричне сијалице које осветљавају оболела места у човечјем организму све се више употребљавају у медицинским инструментима и апаратима. Предузеће Гливоу Берлину (НДР) успело је да изради минијатурне сијалице, чији је пречник свега 0,6 mm, а дужина 2,5 mm. Ове микросијалице су толико мале, да у једну кутију од шибица стане близу 1.500 комада.

Исто предузеће израдило је и специјалну „блиц-лампу" помоћу које лекари добијају фотографије у боји унутрашњости људског организма.

О СЛОНУ И ГЕОМЕТРИЈИ

Постоји ли веза између биологије и геометрије? Постоји, и то најнепосреднија.

Зашто међу копненим животињама нема веће од слона? А зашто слон не пада у зимски сан, а текуница преспава целу зиму? Одговоре на ова и друга слична питања која се односе подједнако на све представнике животињског света, даје наука названа биогеометрија. Према њеним законима, на пример, маса тела код животиње расте брже од његове површине. Због тога је, опет на пример, релативан притисак на површину ногу код слона неупоредиво већи него код било којег пса. Слон се и родио двоструко већи но што би на изглед требало да се роди, па његове ноге у почетку једва носе огроман труп.

Што је мања животиња, то је површина њеног тела већа у односу на запремину. Због тога мале животиње морају да спавају за време зиме – мало тело нема довољно енергије да би се загрејало. У односу на њих слон губи знатно мање телесне топлоте.

КРИВ ЈЕ ЂАВО

Педро Кариљо није крив што је одлучио да се са маскенбала кући врати пешке. Није крив ни зато што је на себи имао костим ђавола, а ни зато што је био мркли мрак. У ствари, он уопште није крив, али је на крају ипак све платио...

Костимирани Педро се лагано шеткајући Малагом у Шпанији враћа кући кад су путем наишла једна кола чији се возач толико престравио када је видео црног ђавола да је скренуо с пута и улетео у излог оближње радње. Онда су дошли полицајци који су написали пријаву, а нешто касније Педро се појавио пред судијом који је био кратак и строг: крив је Педро-ђаво и он има да плати излог. изражено нашим динарима, око 8500...

ПОЗВАЛИ СТЕ НАС СНИМИЛИ СМО ВАШУ КОЛЕКЦИЈУ

КАПЕ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

Познати истраживач и путник Тибор Секељ чисти перуански народни шешир.

Словачки [illegible] шешир. Црвена цветна марама на њему је [illegible] украс.

Путујући већ деценијама по свим меридијанима света, истражујући обичаје разних људи и народа, Тибор Секељ је после ко зна колико пређених милиона километара сакупио у свом стану у Суботици код нас, вероватно, јединствену збирку – капа. Око три стотине капа, из разних крајева света, на свој начин говоре о далеким и разноликим народима. Све капе су ручни рад и део народних ношњи.

– Путујући светом сакупљао сам разне предмете – прича познати истраживач. – Међутим, увек се јављала иста тешкоћа: како велике предмете носити са собом на путовањима и куда с њима по повратку кући. Због тога сам одлучио да, поред осталог, сакупљам народне капе, односно оглавља. Али, ово није једини разлог настанка моје збирке. Јер, свака од ових 300 капа део је уметности, обичаја и друштва неког народа, а за мене и драга успомена. Гледајући их окачене по зидовима мог стана опет путујем, у мислима се виђам са њиховим некадашњим власницима који су ми их, већином, пријатељски поклонили. Само сам мали број купио.

Од свих капа у овој збирци, међу којима су и капе народа и народности Југославије, Секељ је најтеже дошао до најскромније и најједноставније. То је грубо плетена полукружна кошарица која се ставља на главу, а у њу забадају пера грабљивице. Потиче са индонежанског острва Борнео и носе је ратници племена Дајак и у поређењу са неким раскошно и скупоцено украшеним из других крајева света ова перјаница делује заиста сиромашно. Међутим...

– Ово оглавље за ратника са Борнеа права је светиња – сећа се Тибор – Иако неугледна, она врло речито говори о ономе на чијој је глави, јер свако перо означава по један ратнички подвиг. Племе Дајак је, иначе, врло неповерљиво према странцима, а његови ратници се поносно

Авганистанска мушка капа. Често најсиромашнији народи носе најраскошнију одећу, нарочито капе.

Шешир од [illegible] палме са острва Сулавеси, раније Целебес, Индонезија. Носе га и мушкарци и жене, а служи при раду у пољу за заштиту од сунца.

Богато украшен сомбреро из Мексика, симбол ове земље. Овакав се носи само у свечаним приликама.

Лепотице Тајланда носе на челу овакву капу која је више украс него оглавље. Красе је дугмићи, семење биља и сребрни новчићи.

Ратничка капа племена Дајак са Борнеа. Свако перо означава један подвиг у боју са непријатељем.

шепуре са оваквим „капама” на глави. Желео сам да имам једну по сваку цену, али дуго нисам успевао да приволим неког ратника да ми је поклони. Најзад сам ипак успео, а цена је била врло ниска: неколико конзерви и једна изношена кошуља!

Сама реч капа потиче од средњовековно латинског „cappa” која је првобитно значила плашт са капуљачом. У том значењу употребљавају је наши писци 16 и 17 века. Међутим, људи капу носе одувек, или као заштиту од хладноће, ветра, кише и топлоте или једноставно као украс односно као знак друштвеног положаја, припадности одређеном народу, организацији и сл. Капа је врло често и симбол националне, односно идеолошке припадности, као и знак жалости, брачног стања,

У Узбекистану, на југу СССР, и жене и мушкарци носе овакву капу. Тамно[illegible] извезена с цветним украсима

[illegible]

Мушка капа са острва Јава, Индонезија. Боја строго означава друштвени положај и припадност одређеној секти.

Женска капа украшена ждраловим перјем. Носе је припадници кинеске народности Ше.

Из Темерина потиче ова женска мађарска капа. Руб је украшен златним везом.

Везена, вишебојна капа из Нигерије само за мушкарце. Израђују је жене, што траје и неколико месеци.

Најзад, израда капа је врло често и уметнички чин.

– Занимљиво је да има много народа широм света који живе доста скромно, готово сиромашно, али су им, насупрот томе, одећа, дакле и капе, богате и раскошне – објашњава Тибор Секељ. – Примери за то су северноамерички Индијанци, житељи Авганистана, па и наши Црногорци чија је народна ношња изузетно лепа. Негде капе штите од хладноће, као на Тибету, код Ескима, у Сибиру, а негде од топлоте, какву функцију имају широки шешири Далеког истока или каубојски шешири. С друге стране, опет, ову зелену, индонежанску капу на фотографији могу да носе искључиво припадници одређеног друштвеног положаја и секте, и нико више. Орловска пера у раскошној перјаници индијанског поглавице јасно говоре колико је њен власник убио непријатеља, колико је скинуо скалпова, какве је ратничке подвиге извео. Али, ова симболика није честа само у народној ношњи. Зна се, на пример, какве капе носе генерали, а какве обични војници, какве портири, морнари, некада код нас гимназијалци и сл. Дакле, капа, ма како понекад изгледала обично, има свој недвосмислен језик, значење и поруку.

Ретко се који део одеће тако често спомиње у нашим народним умотворинама као – капа. Тај смисао је већином преносан: „пуна капа” означава меру и обиље, исто као и израз „делити капом и шаком”. Бацање капе увис означава велику радост, скидање капе поздрав и одавање почасти. Зато наш народ подругљиво каже за оног ко не зна да поздрави „врабац му је под капом”. „Од капе гајде правити” означава узалудан посао, а узвик „пуна ми је капа” значи „дојадило ми је!” "Накривити капу” значи не бринути се, не марити ни за шта, а „скројити некоме капу” – присилити некога да прими оно што му није по вољи. А све ове капе, само један мали део од безброј њих на свим континентима, говоре каквих их све има „под капом небеском”.

Иван ЛОНЧАР
Снимио: Љубомир ПАТРНОГИЋ

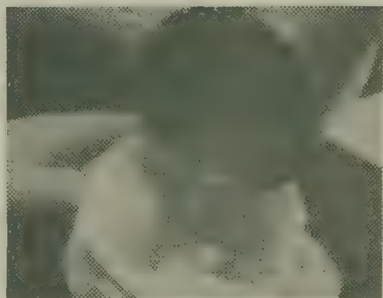
МЛАДОС

Провера: од сваког издвојеног органа овце, професор др Блок прво под микроскопом испитује исечак.

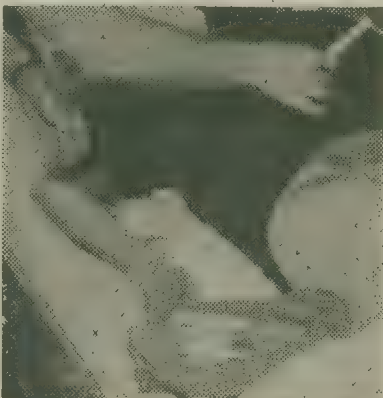
Ситњење: сваки орган се одмах по издвајању иситни.

Филтрирање: после ситњења и додавања посебних супстанци уситњени орган се филтрира.

Последње припреме: припремљена течност са уситњеним органом увлачи се у шприц да би се одмах ињекцијом убризгала пацијенту који је у другој одаји већ спреман да је прими.

Финале: пацијент прима живе животињске ћелије.

У ТОКУ ПОСЛЕДЊЕ ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ПЕТ МИЛИОНА ЉУДИ ЛЕЧЕНО ЈЕ ОВОМ МЕТОДОМ. МЕЂУ ЊИМА ХИЉАДУ ЛЕКАРА И МНОГО ПОЗНАТИХ ЛИЧНОСТИ.

Једна нова и необична терапија родила се из очаја лекара пред готово неминовном смрћу болесника. Догађај се одиграо пре нешто више од пола века, тачније 1. априла 1931. у Кантоналној болници у Вевеју у Швајцарској. На операционом столу лежала је жена чији се живот по свим законима медицине могао мерити још само десетинама минута.

Хирург се беспомоћно одмакао од болеснице. Приликом рутинске операције на врату њему је несрећно склизнуо скалпел и тешко оштетио паратироидну жлезду. Срећом, брзо се прибрао и одмах обавестио управника болнице, познатог професора Кервена који је телефонирао колеги, ендокринологу Паулу Ниханзу, лекару чија је област истраживања било пресађивање животињских жлезда човеку, да му хитно шаље пацијента. Ниханз је у том часу управо издвајао жлезде с унутрашњим лучењем из тек усмрћеног телета.

Кад је пацијенткиња најкраћим путем довезена у операциони блок др Ниханза, већ је била у коми. На први поглед, ендокринолог је закључио да је за пресађивање жлезде већ сувише касно.

У очајању, Ниханз је здробио паратироидне жлезде тек извађене из телета, додао им мало раствора кухињске соли и замутио кашу. Свестан да жени на столу предстоји неминовна смрт, одлучио је да покуша нешто ново: засекао је кожу испод њене грудне кости, унео у отвор кашу коју је замутио и брзо зашио рану. Знао је да ће четири минута касније наступити беланчевински шок и смрт болеснице ако њен организам не прихвати страно ткиво. Међутим, после та четири минута болесница је још дисала. Прошло је још шест, па десет минута и ништа се није догодило. Онда је, на највеће запрепашћење лекара и инструментарки, попустио грч вратних мишића пацијенткиње. После ове интервенције она је живела још 26 година!

Први април 1931, дан када је оперисана ова болесница, означава у историји медицине почетак терапије живим животињским ћелијама.

Померена старост

Од оне далеке 1931. године нова терапија много пута је нападана и осуђивана. Поједини критичари заиста су и били у праву јер су се убрзо јавили многи лекари који су тврдили да се пресађивањем живих животињских ћелија на човека могу лечити све болести, па чак и подмлађивати. Бучно су обећавали дубоку старост.

Кад год би се пред јавношћу појавио какав познати држећи старац, одмах би се пронео глас да је код професора Ниханза, или неког другог, примио низ чудотворних ињекција. Око лечења живим ћелијама подигла се пред сам други светски рат силна прашина јер су, упркос

Т ИЗ ЈАГЊЕТА?

рекламним фанфарама, стизали и гласови о смрти пацијената услед беланчевинских шокова, инфекција и разних компликација. Нови, много хваљени али и оспоравани начин лечења, постао је средство за згртање пара.

Ипак, кад се једна терапија као што је ова, упркос многим нападима, одржи више од пола века, а уз то и веома рашири, тешко је потпуно је обезвредити и одбацити. Њене многобројне присталице тврде да је делотворна ако је спроводи искусан лекар, упућен у сва достигнућа на том пољу.

Седамдесетогодишњи професор др Зигфрид Блок из СР Немачке, ученик др Ниханза, посветио је последње три деценије свог живота овој модерној биолошкој терапији. Управо због тога је и био најчешће мета свих њених противника. Није га нападала само „школска" медицина, већ и присталице примене хлађењем осушених или дубоко замрзнутих животињских ћелија, огорчених противника живих ћелија.

Професор Блок упорно је бранио и још брани свој став. Убризгавање стручно припремљених разних ткива усмрћених оваца и нерођених јагањаца човеку, по њему и његовим присталицама, показало се веома делотворно код људи који губе виталност или радну способност, код оних код којих је због болести или година процес старења убрзан, или се јављају вегетативне сметње. У исту групу могли би да се сврстају и разни хронични и акутни болесници.

Дејство инјекција јавља се по правилу два до четири месеца касније јер је толико времена потребно да човечји организам прихвати и почне да користи примљене животињске ћелије.

Противници Ниханзовог и Блоковог метода тврде да је „побољшање" стања пацијента чисто уображење. Да би доказале супротно, Блокове присталице су извеле драстичније опите на коњима и псима који су дали позитивне резултате.

Усталом, у прилог терапије живим животињским ћелијама објављено је досад више од 2.000 научних радова. Уз то, у току последње три деценије подвргло јој се преко пет милиона људи, међу којима је било и око хиљаду лекара, много познатих државника, политичара, научника, уметника и људи из крупног „бизниса". Клинике и лекари, чији су пацијенти били, строго чувају тајне својих пацијената. Наравно, било је и оних који жељу за подмлађивањем нису сматрали срамотом: поменућемо само неколицину – Пикаса, Чаплина, Далија.

Терапија која траје недељу дана – толико пацијент проведе у санаторијуму или клиници – прилично је скупа и стаје од 20 до 30 милиона старих динара. Највећи број клиника на којима се примењује налази се у СР Немачкој и Швајцарској, а у последње време све их је више и у САД. Само у СР Немачкој данас има преко 5000 лекара који се баве „подмлађивањем". Један од њих, др Клаус Мартин, даноноћно ради на преношењу метода у друге земље, нарочито Америку.

Професор у чуду

Он је у САД одржао низ предавања пред скуповима лекара и на телевизији, доказавши да садашња усавршена терапија која примењује живе ћелије нерођеног јагњета не може да изазове беланчевински шок. Навео је и примере кад је тај метод довео до излечења неких обољења. У слици и речи, с потпуном медицинском документацијом, приказао је случај свог сина Патрика.

Кад је дечак имао три године, јавила му се деформација кука. Хирурзи су сматрали да малишана треба одмах оперисати. Др Мартин је то одбио, рачунајући на одбрамбене моћи организма свога синчића и своју терапију. Применио је на Патрика који је после пола године опет проходао, а после дванаест месеци рендгенски снимци показали су да је кук здрав!

Други пример је чувени хирург др Кристијан Бернар, први лекар који је човеку пресадио људско срце. Он је због артритичких промена у шакама морао да престане да оперише: прсти су му постали готово непокретни. Уз то је имао и јаке болове у шакама.

Класичним методама његова болест није могла бити отклоњена па се обратио др Мартину који га је подвргао лечењу живим животињским ћелијама. Професор Бернар је после тога изјавио да су болови у шакама нестали, да су му прсти опет покретљиви – догодило се „чудо" које није умео да протумачи, али је одлучио да се упусти у његово разматрање и да, заједно с др Мартином, предузме даља проучавања.

После прве терапије у СР Немачкој, министар финансија САД Вилијам Е. Симон изјавио је да ће ове јесени поново доћи у исту клинику с истим циљем и да ће са собом на „подмлађивање" повести још неколико угледних личности из Вашингтона и Њујорка.

Продуценти америчке ТВ серије „Далас" такође су најавили колективни долазак у Савезну Републику Немачку.

Ако нема правих научних тумачења о томе на који начин живе животињске ћелије помажу човековом здрављу – како подстичу поједине његове органе на већу активност – данас се сигурно може рећи да терапија „подмлађивања" није шкодљива.

П. Т.

ИЗНОГУД: ТРГОВАЦ ЗАБОРАВОМ

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ: II ДЕО

ФЕСТИВАЛ РОБИНА ХУДА

ПЉАЧКАША БЕНА ТАРНЕРА ОТЕЛА ЈЕ ИЗ ЗАТВОРА БАНДА БАРНИЈА ФРАЈАРА И, МУЧЕЋИ ГА, ИЗВУКЛА ИЗ ЊЕГА ГДЕ КРИЈЕ НОВАЦ УКРАДЕН ИЗ ЈЕДНЕ БАНКЕ.

ДАН ПРЕ ТОГА И МОДЕСТИ ЈЕ САЗНАЛА ГДЕ ЈЕ НОВАЦ И С ВИЛИЈЕМ ГАРВИНОМ ДОЛАЗИ У МАЛО МЕСТО СТЈУТЛИ ГДЕ СЕ УПРАВО ОДРЖАВА **ФЕСТИВАЛ РОБИНА ХУДА**.

У ИСТО ВРЕМЕ У СТЈУТЛИ СТИЖЕ И БАРНИЈЕВА БАНДА ЈЕР ЈЕ ТУ, У СТАРОМ ЗАМКУ, СКРИВЕН НОВАЦ...

СУТРАДАН, НА ЗАВРШНОЈ ПРЕДСТАВИ ФЕСТИВАЛА...
ЗАХВАЉУЈЕМ ВАМА И ВАШИМ ПРИЈАТЕЉИМА ШТО СТЕ ПРИСТАЛИ ДА УЧЕСТВУЈЕТЕ У ОВОЈ ПРЕДСТАВИ!
НЕ ЗАХВАЉУЈТЕ НАМ!
ЗА НАС ЈЕ ОВО ЗАДОВОЉСТВО!

ВИЛИ, СВЕ ВРЕМЕ ПОКУШАВАМ ДА ОТКРИЈЕМ ОНУ ДВОЈИЦУ ШТО СУ ПОКУШАЛИ ДА НАС СМАКНУ НА ПУТУ ЗА СТЈУТЛИ!
И ЈА, МОДЕСТИ...

...АЛ' У ОВОЈ ГУЖВИ ТЕШКО ДА БИСТО ИХ ПРЕПОЗНАЛИ! А МОЖДА И НИСУ ОВДЕ!

УХ, КАКО ЈЕ ВРУЋЕ!
НЕ СКИДАЈ ШЛЕМ, ГЛУПАНЕ! МОГЛИ БИ ДА ТЕ ПРЕПОЗНАЈУ!

ДИВНО ВЕЧЕ ЗА ОПСАДУ, МОДЕСТИ!
МАЛИ ЏОНЕ, ЗОВИ ЈЕ МАРИЈАНА!

ИЗВИНИ, ЏИМИ! ЗБУНИО САМ СЕ!
ЈА САМ САДА АЛАН-Е-ДЕЈЛ! СХВАТИ ВЕЋ ЈЕДНОМ!

ОХ, КАД САМ АНГАЖОВАО СВЕ САМЕ АМАТЕРЕ!
ПРЕДСТАВА САМО ШТО НИЈЕ КРЕНУЛА И ЏИМИ ЈЕ ПОГУБИО НЕРВЕ!

ПОЧЕЛА ЈЕ ОПСАДА НОРМАНА, АЛИ СУ СЕ АНГЛОСАКСОНЦИ СА РОБИНОМ ХРАБРО ОДУПИРАЛИ ОСВАЈАЧИМА...

РОБИНЕ И МАРИЈАНА, СПРЕМИТЕ СТРЕЛЕ!

ДРАГИ ГЛЕДАОЦИ, ГЛЕДАЈТЕ ТАЈ ПОГОДАК!

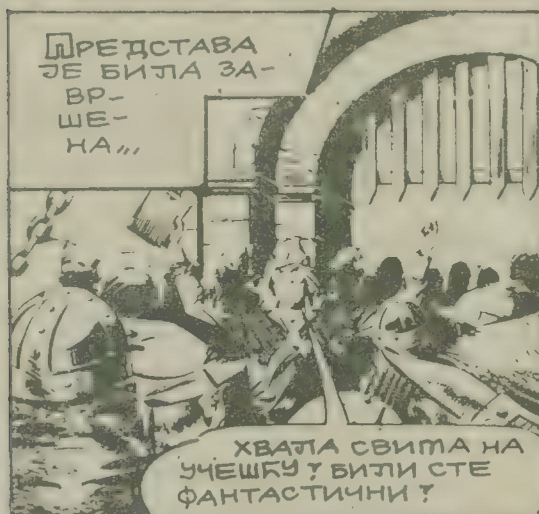

ФАНТАСТИЧНО, МАРИЈАНА! ГАЂАЈ ЈОШ ЈЕДНОМ!

А ИЗА ЗАМКА, ГРУПА УЧЕСНИКА У МАСОВНОЈ СЦЕНИ СПРЕМАЛА СЕ ДА ПРЕЂЕ КАНАЛ...
ДА ЛИ ВАС НЕКО ПРАТИ?
НЕ! СВИ СУ ЗАОКУПЉЕНИ ПРЕДСТАВОМ!

КАД СУ РОБИН ХУД И МАРИЈАНА ПОКАЗАЛИ ШТА УМЕЈУ...

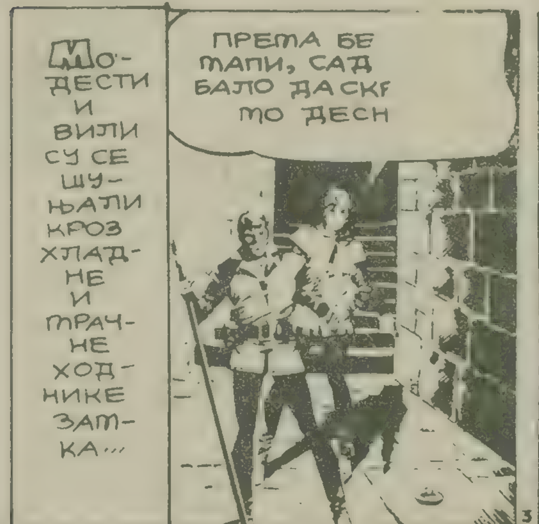

ГДЕ ЈЕ БАРНИ? ОН ТРЕБА ДА ОДГЛУМИ МОНОЛОГ ПРОТИВ НОРМАНА!

ПОЖУРИТЕ! ТАМО ЋЕТЕ СЕ САКРИТИ ДОК СЕ НЕ РАШЧИСТИ ГУЖВА!
АЛИ, ЗА ТО ВРЕМЕ...

ПРЕДСТАВА ЈЕ БИЛА ЗАВРШЕНА...
ХВАЛА СВИМА НА УЧЕШЋУ! БИЛИ СТЕ ФАНТАСТИЧНИ!

ЈЕСТЕ ЛИ ВИДЕЛИ МОДЕСТИ И ВИЛИЈА?
МИСЛИШ МАРИЈАНУ И МАЛОГ ЏОНА? ОДЈЕДНОМ СУ НЕСТАЛИ!

А ПРЕД УЛАЗОМ У ЗАМАК, ВИЛИ ЈЕ ПОКУШАВАО ДА ОТВОРИ ВРАТА, ДОК ЈЕ МОДЕСТИ ЧУВАЛА СТРАЖУ...
УСПЕО САМ!
3799

МОДЕСТИ И ВИЛИ СУ СЕ ШУЊАЛИ КРОЗ ХЛАДНЕ И МРАЧНЕ ХОДНИКЕ ЗАМКА...
ПРЕМА БЕ МАПИ, САД БАЛО ДА СКР МО ДЕСН

А У ПОДРУМУ...
БАРНИ, ЕВО ИХ!
СЈАЈНО! СЛЕДИТЕ ИХ И БРЗО УКЛОНИТЕ!

ТИ НЕ, САНГРО! НАС ДВОЈИЦА ЋЕМО УСКОЧИТИ САМО АКО ТРЕБА!
3799А

НАДАМ СЕ ДА НИКО НИЈЕ ПОНЕО ВАТРЕНО ОРУЖЈЕ!
НИЈЕ! ДВАПУТ САМ ИХ ПРЕТРЕСАО!

МОДЕСТИ И ВИЛИ СУ ПРОШЛИ КРОЗ ДУГАЧАК ХОЛ...
ЈОШ ЈЕДНА ВРАТА! НИСУ ВАЉДА И ОНА ЗАКЉУЧАНА!
ШТА И ДА ЈЕСУ!

ОВИМ ЈЕДНОСТАВНИМ АЛАТОМ ОЧАС ЋУ ИХ ОТВОРИТИ!
ВИЛИ, НЕКО НАС ПРАТИ!
3800

НЕПРИЈАТЕЉСКИ СУ РАСПОЛОЖЕНИ... АЛ' НАДАМ СЕ...
БАРНИЈЕВИ ЉУДИ СУ ИХ НАПАЛИ ТУПИМ АЛИ ТЕШКИМ МАЧЕВИМА...

...ДА ЋУ УСПЕТИ ДА ИХ ОДБИЈЕМ!
ЈЕДНОГ ПРЕПУСТИ МЕНИ!

И ТАКО...
СЛАБ ЈЕ ОВАЈ ЗА МЕНЕ...
3801

МОДЕСТИ ЈЕ НЕВЕРОВАТНО БРЗО И ВЕШТО РЕАГОВАЛА...
ВИЛИ, ПРЕПУСТИ МИ ЈОШ ЈЕДНОГ!

ЕВО ТИ ГА!
УХ!

ПА, ОВАЈ ЈЕ ВЕЋ НА ИЗДИСАЈУ!

А КАД СЕ И ПОСЛЕДЊИ БАРНИЈЕВ ЧОВЕК НАШАО НА ЗЕМЉИ...

ДА ЛИ СУ ОНИ ОТЕЛИ БЕНА ТАРНЕРА?
ГОТОВО САМ СТО ПОСТО СИГУРАН У ТО!

ЗАКЉУЧАЋЕМО ИХ У СОБИЦИ У ПРОЛАЗУ!
3803

СВИ СУ НАОРУЖАНИ ХЛАДНИМ ОРУЖЈЕМ!
ИАКО СМО ИХ ЗАКЉУЧАЛИ, МОРАМО ДА БУДЕМО НА ОПРЕЗУ!
БЕЗ БРИГЕ, МОДЕСТИ! ИМАМ НОЖ!
УОСТАЛОМ, БРВО ЋЕМО ОДАВДЕ!
САНГРО, САД ТИ НАСТУПАМО!

ХЕЈ! ОДАВДЕ ДОПИРУ НЕКИ ГЛАСОВИ!
НЕМОГУЋЕ!
КО ЈЕ ТУ?

БАРНИ, ТО СМО МИ! ЗАКЉУЧАНИ СМО! МОМНИ СУ У ЛОШЕМ СТАЊУ! ОТВОРИ ВРАТА!
НЕМАМ КЉУЧ!

А И ДА ГА ИМАМ, СУМЊАМ ДА БИХ ВАС ОСЛОБОДИО, ГОМИЛО НЕСПОСОБЊАКОВИЋА!

ОВО ЈЕ КАМИН СА МАПЕ!
ИЗА БИ ТРЕБАЛО ДА ЈЕ ТАЈНА ОДАЈА!

САМО ДА ОКРЕНЕМ ГРБ У СМЕРУ КРЕТАЊА КАЗАЉКЕ НА САТУ!

ПА, НИШТА СЕ НИЈЕ ДОГОДИЛО?
САЧЕКАЈ ТРЕНУТАК!

ТУ СЕ СИГУРНО НАЛАЗИ СКРИВЕН МЕХАНИЗАМ КОЈИ ЋЕ ПОМАЋИ ЗИД!
ШТА АКО СЕ ПОКВАРИО?

МОДЕСТИНА СТРЕПЊА БИЛА ЈЕ НЕПОТРЕБНА...
ВЕЋ ЈЕ И МЕНЕ ПОЧЕЛО ДА ИЗДАЈЕ СТРПЉЕЊЕ!

САД ЈОШ ДА СЕ ДОКОПАМО ДВЕ ВРЕЋЕ НОВЦА!

ОВДЕ ЈЕ БИО ТРЕЗОР ВЛАСНИКА ЗАМКА!
МЕНИ ВИШЕ ЛИЧИ НА ТАМНИЦУ!

ШТА СЕ ДОГОДИЛО?
НОКАУТИРАЛИ СУ НАС МОДЕСТИ И ВИЛИ! ФРАЈАР НИЈЕ ХТЕО ДА НАМ ПОМОГНЕ!
ЗА ТО ВРЕМЕ...

САНГРО, НЕМАМ МИЛОСТИ ПРЕМА НЕПОСЛУШНОМ ОСОБЉУ!
ШТА?! УЛАЗ У ТАЈНУ ОДАЈУ!

ПЛАСТИФИЦИРАНЕ ВРЕЋЕ! ЗАШТО?
ЗАТО ШТО ОВДЕ ИМА ВЛАГЕ!

Romero
МА, ОВДЕ ОДНЕКУД ДОПИРЕ ВОДА!

ПУСТИ САД ТО, ВИЛИ!
ОДАВДЕ! ДА ОВО НИЈЕ ТАЈНИ ПРОЛАЗ?

А НАДОМАК ТАЈНЕ ОДАЈЕ...
НА МОЈ ЗНАК ПАЛИ ЛАМПУ, САНГРО!

САДА!

ВИЛИ ЈЕ БРЗО ИЗВУКАО НОЖ, АЛИ БИЛО ЈЕ КАСНО...
УХ!

МОДЕСТИ ЈЕ БИЛА ПОГОЂЕНА...

ВИЛИ ЈЕ ЗАКЛОНИО МОДЕСТИ И ЗАВИТЛАО ВРЕЋУ ПРЕМА СНАЖНОМ ИЗВОРУ СВЕТЛОСТИ...
... А ОНДА И НОЖ...

МОДЕСТИ?
НАСТАВИ САМ, ВИЛИ!

САНГРО ЈЕ У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ ИЗБЕГАО ОШТРИЦУ НОЖА...
УПРАВИ СВЕТЛОСТ ПРЕМА ЊЕМУ ДА И ЊЕГА СМАКНЕМ!

БАРНИ, КАКВО ЈЕ ТО ЗУЈАЊЕ? НОЖ ЈЕ, ИЗГЛЕДА, ПОКРЕНУО НЕКАКАВ МЕХАНИЗАМ!

КАДА СЕ САНГРО ОКРЕНУО...
БАРНИ, ЗИД СЕ ЗАТВОРИО!

ЗАРОБЉЕНИ СМО!
УВЕК ПРАВИШ ДРАМУ, САНГРО!
ЗА РАЗЛИКУ ОД САНГРА, БАРНИ НИЈЕ ГУБИО ГЛАВУ...

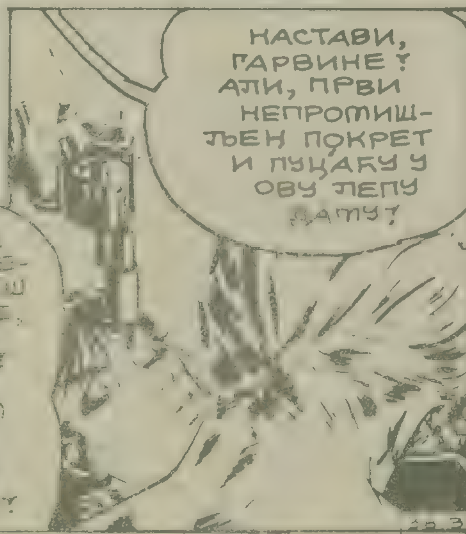
ДАЈ ПРВО ДА СЕ РЕШИМО ОВО ДВОЈЕ, А ОНДА ЋЕМО НА МИРУ ДА ТРАЖИМО ИЗЛАЗ!
УПОТРЕБИШ ЛИ ТУ СВОЈУ ПУШКУ, ЗАУВЕК ЋЕШ ОСТАТИ ОВДЕ! САМО НАС ДВОЈЕ ЗНАМО ИЗЛАЗ ОДАВДЕ!

САНГРО, НЕ СЛУШАЈ ГА! НАШИ ЉУДИ ЋЕ НАС ПРОНАЋИ!
КАКО, КАД СУ И ОНИ ЗАТВОРЕНИ?

А ЈОШ СИ ИМ ПРЕТИО И НИСИ ХТЕО ДА ИХ ОСЛОБОДИШ! ЧИМ РАЗВАЛЕ ВРАТА, НЕСТАЋЕ БЕЗ ТРАГА!
ХМ!

НЕ ДОК НЕ ОБАВИМ ОВО ШТО САМ ЗАПОЧЕО!
ГАРВИНЕ, БИЋЕ БОЉЕ ДА НАМ ПОКАЖЕШ ИЗЛАЗ ОДАВДЕ!

АКО СТВАРНО ЗНА КАКО СЕ ПОМЕРА ЗИД, НАТЕРАЋУ ГА ДА НАМ ТО ОТКРИЈЕ ЈОШ ОВОГ ТРЕНА!

ЛОШЕ ПРОЦЕЊУЈЕШ ЉУДЕ, САНГРО! С ОВИМ НЕ МОЖЕШ ТАКО!

НАСТАВИ, ГАРВИНЕ! АЛИ, ПРВИ НЕПРОМИШЉЕН ПОКРЕТ И ПУЦАЋУ У ОВУ ЛЕПУ ДАМУ!

МОДЕСТИ ЈЕ ДОШЛА К СВЕСТИ...
ВИЛИ... ШТА...
НИЈЕ СТРАШНО! МЕТАК ТИ ЈЕ ПРОШАО КРОЗ ЈЕДНО РЕБРО И ПОКИДАО МИШИЋ...
МОДЕСТИ, ЗАРОБЉЕНИ СМО У ОВОЈ ТАЈНОЈ ОДАЈИ!
ЈА САМ ЗАСАД ТО ИМОБИЛИСАО!

ТИ И ТВОЈ ПРИЈАТЕЉ ЋЕТЕ ЖИВЕТИ САМО АКО НАМ ПОКАЖЕ ИЗЛАЗ ОДАВДЕ!
38-4

А КАКО ДА БУДЕМ СИГУРАН ДА НАС ПОСЛЕ НЕЋЕТЕ УБИТИ?

САНГРО И ЈА СМО У СУШТИНИ ДОБРИ И ПЛЕМЕНИТИ!
МОРАШ ДА НАМ ВЕРУЈЕШ!

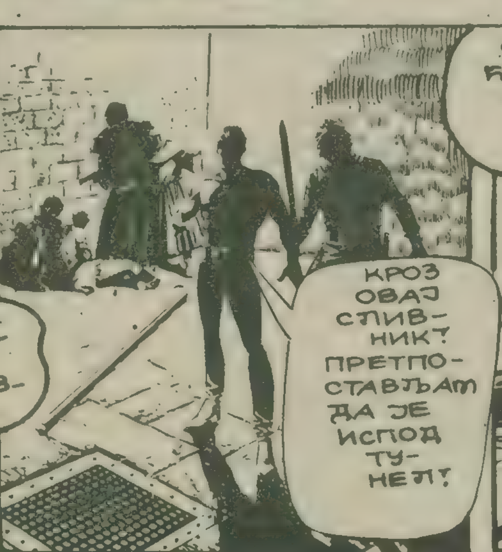

У РЕДУ...
ВИЛИ СИГУРНО ЖЕЛИ ДА ДОБИЈЕ У ВРЕМЕНУ...
3814 A

ЧЕКАМО, ГАРВИНЕ!
ПОЛАКО!
МОРАМ ПРВО ДА СМЕСТИМ МОДЕСТИ!

ВИЛИ, ДА ЛИ ЗАИСТА ЗНАШ ИЗЛАЗ ОДАВДЕ?
НЕ! САМО НАГАЂАМ!

ПАЗИ, НОЖ САМ СПУСТИО ИЗА ТВОЈИХ ЛЕЂА! МОЖДА ЋЕШ БИТИ У СИТУАЦИЈИ ДА ГА УПОТРЕБИШ!
38-5

БАРНИ ЈЕ СВЕ ВРЕМЕ ДРЖАО МОДЕСТИ НА НИШАНУ...
А САД ТРЕНУТАК ИСТИНЕ... КАКО ЋЕМО ОДАВДЕ?

КРОЗ ОВАЈ СЛИВНИК! ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ЈЕ ИСПОД ТУНЕЛ!

ОЧЕКУЈЕШ ДА ЋЕМО ДА СЕ СПУСТИМО ДОЛЕ?
НЕ МОРАМО СВИ! САМО ЈЕДАН!
3816

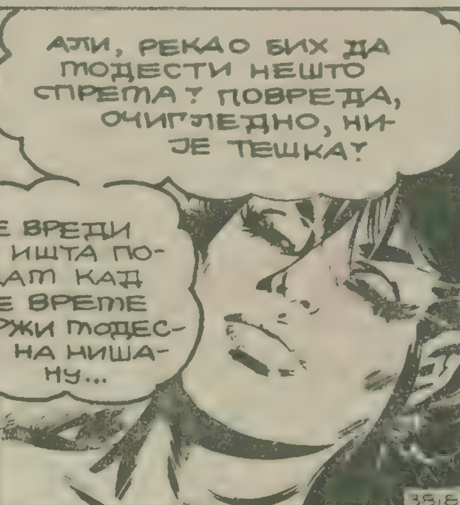

ТИ,НА ПРИМЕР! ИСПЛИВАЋЕШ ИЗ ТОГ ТУНЕЛА И ПОНОВО УЋИ У ЗАМАК! ИСПРЕД ОВЕ ОДАЈЕ ЈЕ КАМИН С ГРБОМ КОЈИ ПОМЕРА ЗИД!
ЈА НЕ ИДЕМ!

ГАРВИНЕ, ДА ЛИ СИ ДОБАР ПЛИВАЧ?
ДА! АЛИ, ЗАР ЋЕТЕ МЕНЕ ПРВОГ ДА ПУСТИТЕ?

ДИЖИ ТУ РЕШЕТКУ И НЕ ПРИЧАЈ!
ШТА ЛИ ВИЛИ НАМЕРАВА?
3817

РЕШЕТКА ОЧИГЛЕДНО НИЈЕ ПОМЕРАНА СТОТИНАМА ГОДИНА...

...ПА СУ СЕ ВИЛИ И САНГРО НЕКОЛИКО ЧАСОВА МУЧИЛИ ОКО ЊЕ...

АЛИ, РЕКАО БИХ ДА МОДЕСТИ НЕШТО СПРЕМА! ПОВРЕДА, ОЧИГЛЕДНО, НИЈЕ ТЕШКА!
НЕ ВРЕДИ ДА ИШТА ПОКУШАМ КАД СВЕ ВРЕМЕ ДРЖИ МОДЕСТИ НА НИШАНУ...
3818

ТЕК ШТО ЈЕ ПОЧЕО ДА СЕ СПУШТА, ВИЛИ ЈЕ ОСЕТИО ВОДУ ПОД НОГАМА...
К'О ШТО САМ РЕКАО: ИСПОД ЈЕ ТУНЕЛ!

ОНДА НЕ ОКЛЕВАЈ!
ШТО НАС ПРЕ ИЗВУЧЕШ ОДАВДЕ, И МОДЕСТИ ЋЕ ПРЕ ДОБИТИ ЛЕКАРСКУ ПОМОЋ!

ВИЛИ ЈЕ ДУБОКО УДАХНУО И НЕСТАО У МРАЧНОМ ТУНЕЛУ...
СЈАЈНО!
А САД ДА СЕ ПОЗАБАВИМО УБИСТВОМ ОВЕ ЛЕПОТИЦЕ!
3819

УЧИНИ К'О ШТО КАЖЕМ!
ШТО САД?

МЕТАК ЋЕМО САЧУВАТИ ЗА ГАРВИНА! ЗАТО СМИСЛИ НЕКИ ДРУГИ НАЧИН!
ТИ ВЕЋ ЗНАШ КАКО СЕ ПОСТУПА С ДАМАМА!

НАРАВНО! НАРАВНО!
3819A

ШТЕТА ШТО ЈЕ У БЕСВЕСНОМ СТАЊУ! НЕЋЕШ УЖИВАТИ У УБИСТВУ!

НЕ СМЕМ ДА ПРОМАШИМ...
АЛИ, САД НИЈЕ ТРЕНУТАК ЗА УЖИВАЊЕ!

И КАД ЈЕ САНГРО ВЕЋ ОБАВИО РУКЕ ОКО МОДЕСТИНОГ ВРАТА...
3820

САНГРО, НЕ МИСЛИ ДА САМ НЕЗАИНТЕРЕСОВАН ЗА ТВОЈ ДЕО ПОСЛА...

САМО ПРОВЕРАВАМ ДА Л' ЋЕ ГАРВИН ДА СЕ ВРАТИ И ИЗНЕНАДИ НАС!

КАД СЕ БАРНИ ОКРЕНУО...
ВИДИ ТИ НЕВАЉАЛИЦЕ! ШТА СИ УЧИНИЛА ЈАДНОМ САНГРУ?

ВЕРОВАТНО СИ ИСТУ СУДБИНУ И МЕНИ НАМЕНИЛА!

НА СРЕЋУ, У ПОВОЉНИЈЕМ САМ ПОЛОЖАЈУ!

У ТОМ ТРЕНУТКУ...
БАРНИ!
3822

ГАРВИНЕ!
БАРНИ СЕ ОКРЕНУО...

... И МОДЕСТИ НИЈЕ ОКЛЕВАЛА...

МЕТАК НИЈЕ ПОГОДИО ЦИЉ, АЛИ ВИЛИЈЕВ МАЧ ЈЕСТЕ...
УХ!

ЈЕСИ ЛИ ДОБРО, МОДЕСТИ?
МНОГО БОЉЕ НЕГО ШТО САМ ОЧЕКИВАЛА, ВИЛИ!

ОДАКЛЕ ТИ МАЧ?
НАШАО САМ ГА НА ИЗЛАЗУ ИЗ ТУНЕЛА!

АЛИ, КАКО СИ ТИ САВЛАДАЛА САНГРА?
КАД ЈЕ ПРИШАО ДА МЕ ЗАДАВИ...
3824

ТО ЈЕ БИЛО НАПОРНО ЗА ТЕБЕ! ОПЕТ КРВАРИШ!
НИЈЕ СТРАШНО! БРЗО ЋУ ДА СЕ ОПОРАВИМ!

АЛ' КАКО СИ ТИ УСПЕО ТОЛИКО ДУГО ДА СЕ ЗАДРЖИШ У ТУНЕЛУ?
ПА, НИЈЕ ИСПУЊЕН ВОДОМ...

...И С ВРЕМЕНА НА ВРЕМЕ БИХ ИЗРОНИО ДА УДАХНЕМ ВАЗДУХ! ЧЕКАО САМ САМО ДА БАРНИ ПРЕСТАНЕ ДА ОСВЕТЉАВА ТУНЕЛ...

ВИЛИ ГАРВИН ЈЕ ПО ДРУГИ ПУТ ЗАРОНИО У ТУНЕЛ...

...И ИЗРОНИО У КАНАЛУ КОЈИ ЈЕ ОКРУЖИВАО ЗАМАК...
ЖИЛАВЕ ДУШЕ...

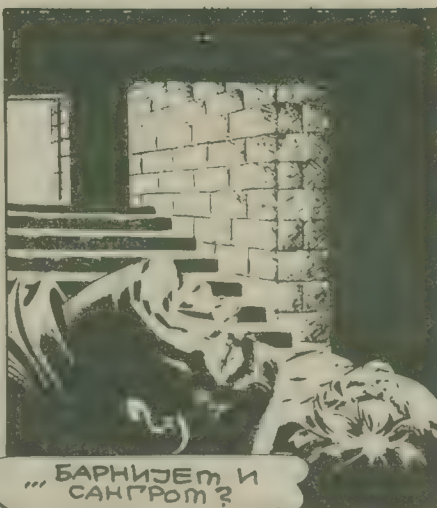

ВРАТИО СЕ У ЗАМАК ПОСЛЕ ПЕТНАЕСТАК МИНУТА, ПОШТО ЈЕ ДОВЕЗАО СВОЈ АУТО...
МОДЕСТИ НЕ МОЖЕ ДА ХОДА С ОНОМ РАНОМ...

МОДЕСТИ СЕ ЧИНИЛО ДА ЈЕ ПРОШЛА ЧИТАВА ВЕЧНОСТ...
УКОЛИКО СЕ МЕХАНИЗАМ ЗА ПОКРЕТАЊЕ ЗИДА ПОКВАРИО, МОРАЋУ И ЈА ДА ПЛИВАМ...

АЛИ, У ТОМ ТРЕНУТКУ...
ЕВО МЕ, МОДЕСТИ!
НЕМАШ ПОЈМА КОЛИКО САМ СРЕЋНА ШТО ТЕ ВИДИМ!

ШТА ЋЕМО СА БАРНИЈЕВОМ БАНДОМ?
ПОБЕГЛИ СУ, КАО ШТО ЈЕ САНГРО РЕКАО!
3826

ПОНЕЋЕМО И БЕНОВ ПЛЕН!
А ШТА ЋЕМО С ОВОМ ДВОЈИЦОМ...

... БАРНИЈЕМ И САНГРОМ?

НЕЋУ ДА ЧУЈЕМ ЗА ЊИХ, ВИЛИ! ОСТАВИЋЕМО ИХ ОВДЕ ЗАУВЕК!

ТРИ НЕДЕЉЕ КАСНИЈЕ, КАД СЕ МОДЕСТИ САСВИМ ОПОРАВИЛА...
ЛОКАЛНЕ НОВИНЕ ИЗ СТЈУТЛИЈА ОБЈАВИЛЕ СУ ВАШУ СЛИКУ У ОДЕЋИ ИЗ ДОБА РОБИНА ХУДА!

ТУ С ВАМА ЈЕ И ОПАСНИ КРИМИНАЛАЦ БАРНИ ФРАЈАР! ОН ЈЕ ОТЕО И УБИО ТВОГ ПРИЈАТЕЉА БЕНА ТАРНЕРА!
ОХ, ДА САМ ЗНАЛА! АЛ' ЈА САМ У СТЈУТЛИЈУ ИМАЛА ПРОБАВНИХ СМЕТЊИ...

... И СВЕ ВРЕМЕ ПРОВЕЛА У ХОТЕЛСКОЈ СОБИ И КОД ЛЕКАРА!
ЈАДНИЦА!

МОДЕСТИ, ТИ НЕШТО КРИЈЕШ ОД МЕНЕ, СИГУРАН САМ!
МА, КАКВИ!

ВАС ДВОЈЕ СТЕ, КАО И БАРНИ ФРАЈАР, КРЕНУЛИ У ПОТРАГУ ЗА БЕНОВИМ ПЛЕНОМ, АЛ' ЈА ТО НИКАД НЕЋУ МОЋИ ДА ДОКАЖЕМ!

МОДЕСТИ, ПОМОЗИ МИ ДА ДОЂЕМ ДО БАРНИЈА ФРАЈАРА! РЕЦИ МИ САМО ЈЕДНУ РЕЧ!
И ХОЋУ, ИНСПЕКТОРЕ БРУК! ЗАБОРАВИТЕ ГА!

ДА ЛИ ТО ЗНАЧИ ДА СТЕ ГА ВАС ДВОЈЕ ПРОГОНИЛИ?
НИСМО! ОН ЈЕ ПРОГОНИО НАС!

МЕНЕ ЈЕ РАНИО, А СВОМ ЧОВЕКУ НАРЕДИО ДА ТЕ ЗАДАВИ! ВИЛИ ЈЕ, КАО И УВЕК, УЧИНИО ПРАВУ СТВАР У ПРАВОМ ТРЕНУТКУ! МИ СМО ПРЕЖИВЕЛИ, А ОН НИЈЕ!

ОНДА, НЕМАМ ВИШЕ ПИТАЊА! МОЖЕМО САМО ДА ПОПИЈЕМО ПО ЧАШИЦУ!
ОДЛИЧНА ИДЕЈА!
КРАЈ

ДРУГАРЧИНЕ: ЗВУЧНА КАРАМЕЛА

САЧЕКАЈТЕ ТРЕНУТАК, ОДМАХ ЋЕМО ВАС ПРИМИТИ!
ЉУЉАЈ МЕ НЕЖНО, ПОЛАКО...

БРЗО! ОВДЕ ЈЕ ЈЕДАН ЛУДАК КОЈИ ТВРДИ ДА ЈЕ ПОЈЕО ТРАНЗИСТОР!

БРИШИМО, ЈОШ ЋЕ НАМ СТАВИТИ И ЛУДАЧКЕ КОШУЉЕ!

УУХ... НЕ МОГУ ДА ДОЂЕМ ДО ДАХА!
ЦЕНИ НОСИ КЕЧКЕ, ЦЕНИ ЉУБИ ДЕЧКЕ...

ШТА ЋЕМО САД?

НЕ МОГУ ВИШЕ ДА СЛУШАМ ОВУ МУЗИКУ!

МОЖДА ЋЕ МИ ПОМОЋИ АКО ПОПИЈЕМ МАЛО ВОДЕ!
АЛИ, ПОКВАРИЋЕШ РАДИО!

УОСТАЛОМ, ПОКУШАЈ ПА ДА ВИДИМО!

ГЛУ... ГЛУ... ГЛУ!

ШТА ТЕ ЈЕ САД ОПЕТ СТРЕФИЛО?

ДОШЛО ЈЕ ДО КРАТКОГ СПОЈА...

СИРОТА' ЧОВЕК! ОНЕСВЕСТИО СЕ! ТРЕБА МУ ПОМОЋ!
!

ШТА РАДИТЕ? НЕ ДИРАЈТЕ ГА!

БЕСТИДНИЧЕ! НАУЧИЋУ ЈА ТЕБЕ ПАМЕТИ!

БЕЖИ, БЕЖИ, ДА ТЕ ВИШЕ МОЈЕ ОЧИ НЕ ВИДЕ!
БАШ СИ БАКСУЗ!

УУФ! КАКАВ ЛУДИ ДАН!
3-А

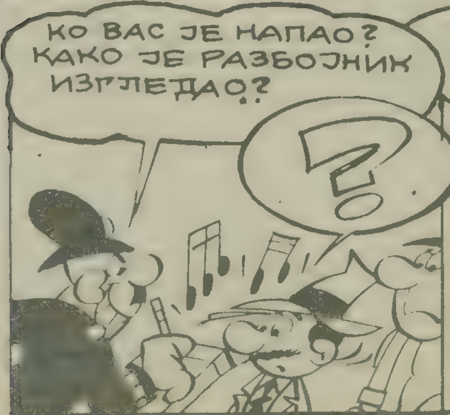
ЕЈ, ЗАР НЕ ПРИМЕЋУЈЕШ! МУЗИКА ЈЕ ЗАМУКЛА!

БЛАЖЕНА ТИШИНА, ЗАР НЕ?

ПОШТО СИ ТИ СВЕ ОВО ЗАМУТИО, МОГАО БИ ДА МЕ ПОЗОВЕШ ДА НЕШТО ПРЕЗАЛОГАЈИМО!

ДОБРО, ДЕ, ИДЕМО...
КЛИК!

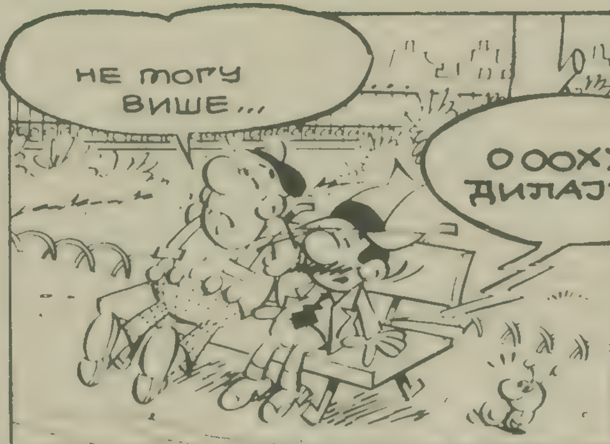
ЈАО, ОПЕТ!
ЈУХУУУ..., ЈОХОХО...,

СТОЈ! ДА ЧУЈЕМ ШТА СЕ ДОГОДИЛО?

КО ВАС ЈЕ НАПАО? КАКО ЈЕ РАЗБОЈНИК ИЗГЛЕДАО?
?

НЕ РАДИ СЕ О ПЉАЧКИ! МОЈ ДРУГАР ЈЕ ПРОГУТАО РАДИО...
А, ЈЕ Л'?

АЛО, ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА? ПОШАЉИТЕ МИ КОЛА ДА ПОКУПИМО ДВЕ ПТИЧИЦЕ!

ЛУДНИЦА! КАКО ДА ГА УГАСИМ?

НЕ МОГУ ВИШЕ...
ОООХХ! ДИЛАЈЛА...

ЧУЈЕТЕ ЛИ, КОМШИНИЦЕ?
НАРАВНО! ТО ЈЕ ОН!

ТОМ ЏОНС! ГЛАВОМ И БРАДОМ!

ЧУЈТЕ МЕ, НЕ ПЕВАМ ТО ЈА, ВЕЋ...
ИЗГЛЕДА ДА СУ ТЕ ЗАМЕНИЛИ ЗА НЕКУ ДРУГУ ОСОБУ!

БЕЖ'МО! ПОТПУНО СУ СЕ ИЗБЕЗУМИЛЕ!
САМО СУ ТИ ЈОШ ОНЕ ФАЛИЛЕ!

... ШЕРИ, ШЕРИ, ИЗ БРОЈА ТРИДЕСЕТ ТРИ...
СРЕЋОМ, СТИГОСМО ДО КУЋЕ!

ДА, ТИ ЋЕШ ОДМА' ДА ЗАХРЧЕШ, А ШТА ЋУ ЈА?
ДУМ!

ПИЈАНИЦЕ! ГУБИТЕ СЕ ОДАВДЕ!

МАНГУПИ!
УМУКНИ, С МЕСТА!
УЋУТКАЋУ ЈА ВАС...

КУДА ЋЕМО САД?
БЕСТРАГА... ОТКУД ЗНАМ!

МИЛЕ ВОЛИ ДИСКО, ДИСКО...
КОЛ'КО ДУГО МОЖЕ ДА ТРАЈЕ БАТЕРИЈА?
У РАДЊИ СУ ТИ РЕКЛИ ДА МОЖЕ И ВИШЕ ОД ГОДИНУ ДАНА!
КОКОЛО МОЈ...
КРАЈ

АКЦИЈА НИКАД ЛАКШЕ И ЈЕФТИНИЈЕ ДО БИЦИКЛА

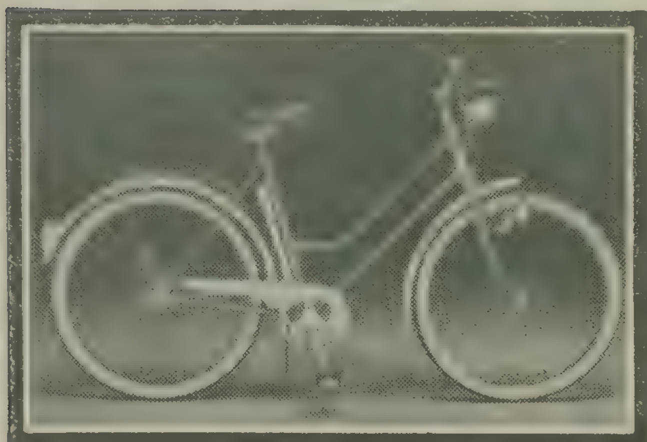
Наша претходна акција под овим називом је показала ваше велико интересовање зато је сада настављамо у сарадњи са фабриком УНИС из Сарајева и гласилима „Политикиним забавником" и „Техничким новинама". Поучени искуством и уз нове сараднике очекујемо још већи пословни успех.

На приложеним фотографијама представљамо вам 8 модела бицикала.

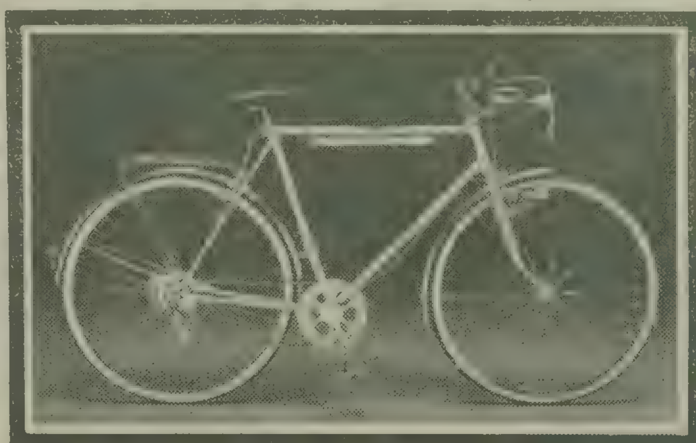
Шта вам нуди ова акција?

Одговарамо: нижу цену, куповину на кредит, испоруку – 10 дана од приспећа новца на наш жиро-рачун, камату од 7,5% на уложена средства. Напомињемо: цена важи на дан испоруке.

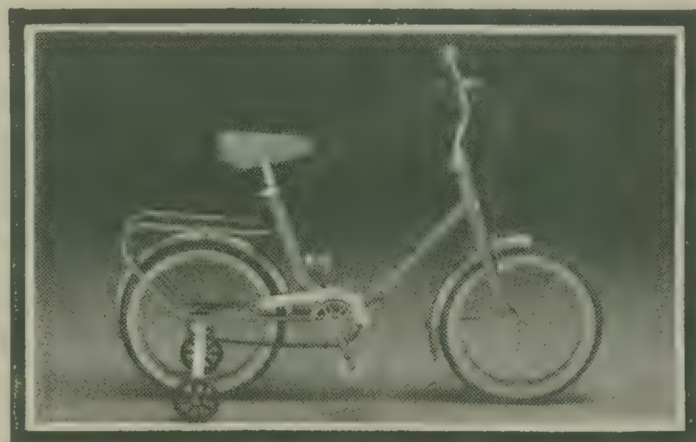
Ако сте заинтересовани испуните приложену пријаву на адресу „Југобицикл", Динарска 14, 11000 Београд и сачекајте уговор. За све остале информације обратите се на адресу „Југобицикла" или на телефоне: (011) 457-246 и 442-354.

Бицикли женски „турист", 28 цолова – 28× 1 1/2 и 26 ц. – 26× 1 3/8. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, глава са кочницом система „торпедо". Цена 6471.–, рата 1078,50 дин.

Бицикл тркачки „спринт" 10 брзина, 27 цолова – 27× 1 1/4. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, позади је глава са слободним ходом и петостепени пренос ланчаником. Цена 9102,35, рата 1517,10 динара.

Бицикл дечји „виолета" 16 цолова – 16× 1,75. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, глава са кочницом система „торпедо". Цена 4372,70, рата 728,80 динара.

Бицикл мушки „турист", 28 цолова – 28× 1 1/2 и 26 ц. – 26× 1 3/8. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, глава са кочницом система „торпедо". Цена 6471.–, рата 1078,50 дин.

Бицикл „адриатик" 20 цолова – 20× 1,75 и 24 ц. 24× 1 3/8. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, глава са кочницом система „торпедо". Цена за први 6708,55, рата 1118,10, за други 6962,70, рата 1160,50 динара.

НАРУЏБЕНИЦА

Молим да на доле наведену адресу пошаљете уговор о куповини бицикла на отплату.

(Име и презиме купца)

(Поштански број и место становања)

(Улица и број)

КАЗАЊ ГРАД ОД БЕЛОГ КАМЕНА

Да би се сачувао стари изглед града, строго се поштује одредба да се модерна здања не смеју подизати у центру. Ипак, овде се некако ушуњала (десно) зграда Факултета за физику.

ЦАРИЦА ИСКРИВИЛА КУЛУ

СИМБОЛ ГЛАВНОГ ГРАДА ТАТАРИЈЕ НЕСУМЊИВО ЈЕ КУЛА СУЈУМБЕКИ, НАЗВАНА ПО ЖЕНИ ПОСЛЕДЊА ТРИ ТАТАРСКА КАНА КОЈА ЈЕ, ДА НЕ БИ ПОШЛА СА ИВАНОМ ГРОЗНИМ, СКОЧИЛА СА ВРХА КУЛЕ. ТО КАЖЕ ЛЕГЕНДА. ИСТОРИЈА ЈЕ МНОГО МАЊЕ СЕНТИМЕНТАЛНА.

Бродска радио-станица обавештава нас да се, после целе ноћи пловидбе од Уљановска уз Волгу, приближавамо Казању, главном граду Татарске Аутономне Совјетске Социјалистичке Републике која се налази у саставу РСФСР. Волга, пловна улица Русије, овде се шири до готово невероватних осам километара тако да се кроз јутарњу измаглицу обале једва назиру. И онда као да јој је досадило да се лено вуче, река прави нагли заокрет и пред нама израња град од белог камена – Казањ.

Док се наша бела лађа лагано приближава великом пристаништу, водичи нас просто бомбардују подацима о значају Волге за Казањ. Захваљујући њој град је повезан са пет мора (Балтичким, Белим, Каспијским, Азовским и Црним) а тиме и са целим светом. Само Волгом сваке године у Казањ приспе преко 700 хиљада туриста, четвртина целокупног терета „матушком" стиже у овај град. Вероватно би и више да река од краја октобра до почетка априла није под ледом...

А управо због Волге руски самодржац Иван IV, познатији под надимком Грозни, утрошио је пуних седам година покушавајући да освоји Казањ, у то време престоницу казањског канства. Јер, држати овај град у својим рукама значило је контролисати трговину Волгом и имати сигурно полазиште за даља освајања на истоку. Ти ратови против татарског кана који је у то време био турски вазал у историји руске државе познати су као походи Ивана IV и умногоме су одредили даљу судбину Казања.

Седам спратова за седам дана

Занимљиво је да је Грозни ово војевање започео 1545. са титулом великог московског кнеза а град коначно заузео, 1552, као први руски крунисани цар. У том свом последњем походу имао је 150 хиљада војника са 150 топова, али готово да му ни таква сила не би много помогла да није прокопао тајни пролаз и тако изненадио браниоце. У част те победе Грозни је у Москви на Црвеном тргу подигао цркву Василија Блаженог, ремек-дело руске архитектуре. Из тих времена датира и легенда везана за симбол Казања – кула Сујумбеки.

Сујумбеки је била последња татарска царица, заправо жена три последња татарска владара, и права лепотица. Иван Грозни је пожелео да је поведе са собом у Москву. Е, али лепа Сујумбеки је од освајача Казања затражила да од прво међу зидине тад попаљеног кремља (утврђења) по њеном нацрту за седам дана подигне кулу на седам спратова. Тада ће поћи с њим. Веровала је, каже даље легенда, да освајачу то неће поћи за руком. Грдно се разочарала кад је навече седмог дана кула била готова. Пре него што је ушла у кочију коју је Иван Грозни већ спремио, замолила је руског цара да јој дозволи да се попне на кулу и последњи пут види свој Казањ. Епилог знате, Сујумбеки се стрмоглавила у бездан.

Легенда је и лепа и дирљива, али нема благе везе са оним што се стварно догодило, бар тако каже историја. Јер Сујумбеки је драговољно, без икаквих претходних услова, отишла с царем у Москву, чак и њега надживела и умрла тек у 86. години. А кула је подигнута цео век касније и ко зна због чега добила њено име.

Но, било како било, за њу је везана још једна, много атрактивнија, занимљивост. Наиме, кула Сујумбеки се као торањ у Пизи криви и, бар за сада, нема изгледа да се томе стане на пут. Двадесетих година овог века спас је потражен у монтирању специјалног челичног појаса на првом спрату куле. Без успеха, исто као што није помогло ни касније убризгавање бетона у темеље: већ сада кула од вертикалне осе одступа 1,80 cm. По свој прилици, главни узрок је песковито тле и јаке подземне воде.

Авионом међу вукове

Најлепши део града је Кремљ у коме се као и у московском налази административни центар. Почетак настанка зидина од белог волшког камена такође је везан за име Ивана Грозног који је освојивши град спалио древно утврђење. Знајући да је Казањ стратешки изузетно важан за ширење и јачање руске државе, цар је позвао чувене мајсторе из Пскова и наложио им да почну са градњом утврђења од камена.

Казањски кремљ завршен је средином 17. века, много после смрти Ивана IV Грозног. Неколико пута у својој историји је рушен, спалио га је и Јемељан Пугачов, али је увек изнова подизан, већи и јачи. Његови зидови данас су високи десетак а дугачки 1700 метара. Краћи су пола километра од московских, али многи тврде да казањске зидине по лепоти не заостају много за оним у главном граду СССР.

Казањ је, кажу, данас град младих, сваки четврти становник је ученик а сваки десети студент. Због тога је 1980. и настало ово велико здање Казањског омладинског центра.

За овај кремљ везан је и податак који звучи готово невероватно, чули смо га од водича, иначе грађанина Казања. Овде је просечна спољна температура увек око 20°C, само што је лети изнад а зими испод нуле, а зграде у кремљу уопште немају никакав систем за загревање; унутра је температура увек плус 20°C! Разлог су зидови испуњени песком који држи топлоту.

Што се климе овог поднебља тиче, кажу нам да ни зиме више нису оно што су некад биле. У прилог тој својој тврдњи наводе податак да је 17. прошлог јануара жива у термометру, замислите чуда, скочила до петог подеока изнад нуле. И лед на залеђеној Волги почео је да пуца. То нико не памти. Зато многи памте прве поратне године када је знало да буде и минус 30°C. Хладноћу су тада некако и подносили, али праву напаст представљали су чопори вукова који се нису устручавали да, у потрази за храном, упадају чак и у предграђа. Зато није ништа необично што у градском музеју запажено место заузима фотографија Семјона Горбунова, пилота и ловца који је само у току 1948/49. из авиона одстрелио – 1675 вукова. Горбунов се својим двокрилцем устремљавао на чопоре и специјално монтираном ловачком пушком на „носу" авиона правио прави покољ међу вукови-

Централно место импозантног казањског Кремља припада кули Сујумбеки и Спаској цркви. Црква истог имена налази се и међу зидинама московског кремља.

Пред зградом Државног универзитета „В. И. Лењин" уздиже се споменик млађаном студенту Володји Уљанову, будућем вођи октобарске револуције.

Из овог угла најбоље се види колико се кула Сујумбеки накривила. Легенда прича да је то због тога што је са те стране последња татарска царица скочила у смрт.

ма. Најбољи ловци тада су овде слављени као нај-ударници.

Горки пуца у себе

У Казању је, кажу нам, данас тешко рећи колико тачно има Татара, много је мешовитих бракова а и људи се у последње време национално све више изјашњавају као Совјети. Чињеница је да овде на свим јавним установама постоје двојезични натписи, да је тешко наћи карту за представе Татарског државног позоришта, опере или балета, да постоје школе са наставом и на татарском и на руском, али и да је руски, као језик међунационалног општења у Совјетском Савезу, обавезан за оне који похађају школе на татарском језику. На овдашњем Универзитету „В. И. Лењин", осим наравно кад је у питању татарска филологија, предавања су искључиво на руском.

Иначе, Универзитет је значајан и по томе што је на њему студирао Лењин и ту започео свој револуционарни пут. Само мало је недостајало да не стигне овде. Пошто због брата Александра, великог противника царизма и учесника у завери против цара, није могао да упише Петроградски, односно Московски универзитет, Волођа Уљанов је стигао у Казањ. Међутим, мада је гимназију завршио са „златном медаљом" и по закону имао право да без пријемног упише било који факултет у царевини, власти Казања затражиле су његове додатне карактеристике из родног Уљановска. Наравно, и они због брата Александра.

Лењину је помогао Федор Керенски, отац каснијег љутог противника бољшевизма Александра, председника контрареволуционарне Привремене владе непосредно пред октобарску револуцију. Федор Керенски, иначе добар пријатељ Лењиновог оца, као директор гимназије једноставно је у карактеристике уписао да је „политички подобан" и будући вођа октобарске револуције је примљен на Казањски универзитет.

Овде су студирали и Лав Толстој, и творац нове геометрије Лобачевски, те знаменити хемичар Букволд. Овде се родио и у беди провео детињство и добар део младости велики оперски певач Фјодор Шаљапин, овде је једно време живео али и покушао самоубиство Максим Горки: купио је пиштољ, отишао на обалу Казанке и пуцао себи у срце. На срећу, није био прецизан. Разлог што је Горки дигао руку на себе је, кажу, хапшење неких другова и, можда још више, смрт вољене баке, честе личности његових дела.

Нити које ушивају и мрежњачу

Некадашња „царевина опанака и сапуна", како су дуго погрдно звали Казањ, данас је модеран град са преко 900 хиљада житеља. За коју годину имаће и цео милион што значи да ће, као што је то правило у читавом Совјетском Савезу, добити и метро. А да не би неспремни дочекали милионитог становника, већ су на неким местима почели радове на изградњи подземне железнице.

Уместо „опанака" овде се данас праве авиони, хеликоптери, одавде у свет одлази чувено крзно. Изузетно је развијена хемијска индустрија, а на филмским тракама које излазе из овдашњих фабрика снима се више од половине целокупне филмске продукције. Мештани су изгледа ипак најпоноснији, бар то у разговору са странцем најчешће истичу, што је у њиховом граду смештена једина фабрика у Совјетском Савезу која производи керкуд, микроскопски танке нити којима хирурзи могу да шију чак и шавове на мрежњачи.

Улицама Казања младићи и даље јашу, само сада мотоцикле чија су седишта обавезно прекривена крзном, ваљда је и то неки од остатака прошлости када су уместо седла на крзну њихови преци освајали пространства. Многи од тих јахача „педесет и више коња" носе традиционалне шарене татарске чизме које су просто плануле кад су наши туристи открили специјализовану радњу у којој се за педесетак рубаља може купити ова заиста квалитетна кожа.

Негде на средини Улице Татарстан (татарска земља) која повезује пристаниште са центром града налази се споменик песнику Бертолиду Тукају, татарском Пушкину, испод кога је тешко наћи места на бројним клупама. Улицом каткад као сенка мине нека старица са фереџом.

Петар МИЛАТОВИЋ

РЕШЕНА ЗАГОНЕТКА?

ФИЛИП II ЈЕДНООКИ

НА 12. КОНГРЕСУ КЛАСИЧНИХ АРХЕОЛОГА ОДРЖАНОМ 9. СЕПТЕМБРА ОВЕ ГОДИНЕ У АТИНИ НАУЧНИЦИ СА СВИХ СТРАНА СВЕТА НАШЛИ СУ СЕ ЛИЦЕМ У ЛИЦЕ СА СЛАВНИМ МАКЕДОНСКИМ КРАЉЕМ КОЈИ ЈЕ УМРО ПРЕ ДВЕ ХИЉАДЕ ГОДИНА.

Од дана када је 1977. године грчки археолог професор Манолис Андроникос открио сензационалну краљевску гробницу у Вергини на северу Грчке, воде се жучне полемике: да ли лобања, пронађена у тешком златном ковчегу, припада Филипу II, кога је 336. године пре наше ере мучки убио официр Паузаније, или његовом ментално заосталом ванбрачном сину који је, после преране смрти свог полубрата Александра Македонског, сео на престо под именом Филип III Аридеус и био убијен неколико година касније по налогу краљице Олимпије, законите жене Филипа II и мајке Александра Великог?

Загонетку су, изгледа, решила три британска стручњака. Они су на Конгресу у Атини одлучно тврдили да је у гробници почивао само Филип II и тврдњу поткрепили више него убедљивим и сликовитим доказима – узбудљивом реконструкцијом у воску Филипове главе и документима која објашњавају како је извршена идентификација посмртних остатака нађених у Вергини.

Идентификацију су извршила и потписала три угледна научника: доктор Џон Праг, шеф Универзитетског музеја у Манчестеру, доктор Џонатан Масгрејв, професор анатомије Бристолског универзитета и Ричард Нив, уметник при катедри за судску медицину Универзитета у Манчестеру.

Стрела при опсади Метоне

Ричард Нив је на основу сачуваних делова непотпуно кремиране лобање нађене у гробници обликовао највероватније могуће лице које је, судећи према костима лобање, за живота било јако деформисано поготком који му је избио десно око и померио десну јагодицу остављајући дубоку бразготину.

Рана је избила око приликом опсаде Метоне 354. године пре наше ере. Потврда из далеке прошлости долази нам и из уста славног атинског говорника Демостена који је Филипа мрзео и против њега држао чувене говоре „филипике". Он је гом Аполоном, у обличју змије, води љубав из које ће се родити славни Александар Македонски.

Верно лице из царства мртвих

Уметник Ричард Нив обавестио је археологе на Конгресу да је гипсане одливке нађених делова лобање из Солунског музеја показао познатом стручњаку за фациомаксијалну хирургију у Енглеској. Овај је приметио да рана преко десног ока „одговара" поготку који је дошао одозго.

Највећу тешкоћу при реконструкцији лица представљало је како утврдити шта је и у којој мери утицало на деформацију костију лобање: топлота изазвана

ТО ЈЕ ОН!

Грчки професор Манолис Андроникос направио је највеће археолошко откриће свих времена када је ујутро 8. новембра 1977. године први пут изговорио: „То је он, Филип II Македонски!" Тражио га је од 1952. копајући сигурним њухом страственог археолога брдо широко сто, а високо дванаест метара у околини данашње Вергине.

И многи други тражили су то место – древну Еге, прву престоницу античких македонских краљева, али су налазили само обичну земљу. Андроникос је био упоран, током деценија преорао је цео брег и најзад угледао гробницу саграђену по угледу на древне македонске куће и осликану фрескама, првим и јединим сачуваним траговима сликарства из IV века пре наше ере, делом славног Никомаха о чијој су уметности дотад постојала само писана сведочанства.

Унутрашњост гробнице, нетакнуте две хиљаде триста година, крила је још непроцењивија блага. Да не би оштетио мермерне двери, Андроникос се у њу спуштао кроз отвор направљен на плафону. Осим посмртне урне – ковчега од злата тешког једанаест килограма – са кремираним телом и делимично очуваном лобањом, ту је нађен и штит Филипа Македонског (веома оштећен тако да су делићи слоноваче, злата и сребра годинама рестаурирани) каквом данас нема равна, оружје, ратна опрема, накит, амфоре...

Сви предмети подвргнути су најсавременијим анализама и утврђено је да потичу из периода између 350. и 320. године пре наше ере. У том раздобљу умро је само један македонски краљ – Филип II, отац Александра Великог. На урни су пронађене и минијатурне главе од слоноваче: једна од њих приказује самога Филипа, друга Александра.

Док је професор Андроникос радио у импровизованој лабораторији у Вергини, његови сарадници трагали су даље и у року од неколико година ископали и реконструисали Еге доказавши да се пра престоница Македонаца налазила ту, код данашње Вергине, а не, како се сматрало, на месту садашњег грчког града Едесе.

Делове лобање из посмртне урне професор Андроникос је лично донео у Лондон и реконструкцију поверио тројици енглеских стручњака. Тајна је строго чувана све док посао није успешно завршен, а онда је одјекнула као бомба.

– Овај посао намерно сам поверио странцима.

Грчки археолог професор Манолис Андроникос је после три деценије рада код данашње Вергине откопао антички град Еге, прву престоницу македонског царства. Многи су пре њега без успеха тражили на том истом локалитету, али је једино он био довољно упоран и храбар да преоре читаво једно брдо и направи најсензационалније археолошко откриће свих времена.

Да смо га обављали сами, можда би се рекло да нисмо били научно објективни – каже грчки професор. – Изненађење са лобањом припремано три године намењено је свету. Мени такав доказ уопште није потребан јер обично знам шта ископавам. Понекад је довољан најситнији траг да би се дошло до великог открића. Међу делићима штита расутим по гробници, на пример, нађена је плочица са барељефом који приказује Херкулов буздован. Према легенди македонски краљеви потомци су Херкула и његов буздован био им је грб. Ето, и то ми је послужило као путоказ.

Лик Филипа II Македонског начињен од слоноваче пронађен у краљевској гробници.

Доктор Праг је на Конгресу рекао:

– Ако је непобитно доказано да су ископине у Вергини заиста краљевска гробница, у њој је онда почивао искључиво Филип II јер је он једини македонски владар из друге половине 4. века пре наше ере који је имао само једно око.

Заиста, према записима древног историчара Дидимуса Калцентеријуса, Филипу II Македонском стредословце говорио да „ни избијено око, ни поломљена кључна кост, ни тешко повређене руке и нога", не спречавају краља у његовим освајачким амбицијама.

Историчар Плутарх, за којим су остала бројна дела, навео је у једном од њих злокобно Делфијско пророчанство да ће Филип изгубити оно око којим је, кроз пукотину у вратима, вирио посматрајући своју жену Олимпију како са бо-

Овако је, према реконструкцији британских стручњака у сарадњи са професором Андроникосом, за живота изгледао отац Александра Великог. Ричард Нив је од сачуваних делова лобање саставио лице допуњујући изгубљене личне кости верним копијама од воска. Једине „слободе" које је себи дозволио су: тамнија пут јужњака, фризура (према Филиповом лику од воска нађеном у гробу) и орловски нос.

У краљевској гробници пронађени су разни предмети од непроцењиве историјске и археолошке вредности. Ово је уметнички обрађен тоболац за стреле од чистог злата који је припадао Филипу II.

Оклоп Филипа II Македонског украшен златом.

Драгоцен мртвачки ковчег од масивног злата пронађен такође у гробници код Вергине.

спаљивањем, урођене неправилности или нанесена повреда. После дужег испитивања доктор Масгрејв је закључио да ватра није толико захватила главу да би изазвала упадљиву асиметричност десне и леве јагодице.

Ричард Нив је лице обликовао према спољњем рељефу (избочинама) лобање јер се на тај начин најтачније добија изглед самог лица које треба да буде што вернија слика правог лика. Дебљина меканог ткива лица одређена је на двадесет четири тачке лобање према мерилима важећим у судскомедицинској пракси реконструкција. На тим тачкама забијени су клинови у одливак од гипса и остављени да се гипс стегне до претпостављених избочина меког ткива, а затим је од моделарске глине обликовано лице.

Стари грчки историчари нису нам оставили опис краља Филипа II осим да је носио браду. Али, његов лик на сачуваним медаљама и кованом новцу из тог доба увек је приказиван у **левом** полупрофилу из чега се такође може закључити да је десни био унакажен.

Лице дозвано из древне прошлости и приказано на Конгресу упадљиво личи на минијатурни портрет у слоновачи пронађен у истој гробници где и лобања.

Б. ДОЖИЋ

У следећем броју „Забавника": како и зашто је убијен Филип II Македонски.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

БРАЈАН АДАМС

ОШТАР КАО НОЖ

Последњих година није више велико чудо ако изузетну популарност међу поклоницима рок музике постигне неко име које не потиче из главних рокерских центара, САД или Велике Британије. Протекле сезоне праву еуфорију (особито међу тинејџеркама) изазвао је продор у сам врх светске поп-сцене канадског рокера Брајана Адамса (Bryan Adams). „Рођен сам у Онтарију, а онда смо се преселили у Ванкувер. Отац је имао такав посао да смо били примoрани на честе селидбе. Прву гитару добио сам од стрица када сам имао 12 година. Пре тога желео сам да будем бубњар, али родитељи су ми купили веома јефтин комплет који сам уништио за само неколико дана. Идол ми је био Кит Мун, али одлучио сам да је боље да каналишем своју музичку енергију у нешто мало креативније. Од тада стално свирам гитару. Радио сам оно што ми је Џон Ленон показао: Пустио сам косу и свирао гитару."

Свој успех Брајан има да захвали одличном албуму „Cuts Like A Knife" чији је аутор заједно са пријатељем Џимом Валансом. „Џим и ја смо се срели у продавници музичких инструмената у коју је он ушао са мојом дадашњом девојком. Установили смо да смо обојица фанатични обожаваоци Битлса и договорили сусрет за сутрадан. У ствари, мене је само интересовало да ли он има нешто са том девојком."

Двадесеттрогодишњи Адамс је свој квалитет доказао и на концертним подијумима широм Канаде, САД и Енглеске. Он је прави рокер који је у стању да уложи и последњи атом снаге у динамику наступа што његова публика и те како зна да цени. Одушевљени пријем на који Брајан наилази потврда је да је рок музика у њему добила аутентичну звезду чија слава неће трајати само једну сезону.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

СЕЧЕ КАО НОЖ (CUTS LIKE A KNIFE)

музика и текст: Адамс и Валенс
изводи: Брајан Адамс

Drivin' home this evening
Could-a sworn we had it all
worked out
You had this boy believin'
Way beyond the shadow of a
doubt yeah
Well I heard it on the street
I heard you might-a found
Somebody new yeah
Well who is he baby
Who is he and tell me what he
means
To you oh yeah
I took it all for granted
But how was I to know
That'd you'd be letting go.
Now it cuts like a knife
But it feels so right
Yeah it cuts like a knife
Oh but it feels so right.
There's times I've been mistakin'
There's times I tho't I'd been
misunderstood ooh yeah
So wait a minute darlin'
Can't you see we did the best we
could ooh we could
This would't be the first time
Things have gone astray
Now you've thrown it all away.
Now it cuts like a knife
But if feels so right
Oh it cuts like a knife
Yeah but it feels so right
Oh it cuts like a knife
But it feels so right baby
Took it all for granted
But how was I to know
That you'd be letting go.
Now it cuts like a knife
But it feels so right.

РОК

ИНТЕРВЈУ
КАБАРЕ ВОЛТЕР

Са девет објављених албума за пет година, група Кабаре Волтер (Cabaret Voltaire) је била најзначајније упориште независне индустрије плоча. Али док су они експериментисали, Хумане Лиге овога света су постајале поп звезде. Зато са доласком 1983. Кабаре Волтер окрећу леђа ексклузивним звуцима и представљају се прихватљивијом музиком вредном масовног апетита. Реч има глас групе, Стефен Малиндер (Stephen Mallinder):

„Дошло је време промене. Осетили смо потребу за потписивањем уговора са великом диско-кућом, јер наш култ-статус нам више није био довољан морали смо да научимо кораке ка проширењу..."

– Албум „Crackdown" је на тржишту имао и додатак-плочу која је по садржају много ближа ономе што сте раније радили?

„Нисам нарочито задовољан том врстом одвајања, као ово је наш комерцијални материјал, а ово је наш експериментални материјал... Најбољи начин је упоредност, што ће бити случај у будућности".

– Једна од ствари на бонус-плочи је „Diskono" чији наслов подсећа на The Residents и његов сингл „Diskomo"?

„Да (смех). Ја сам велики обожавалац Residentsa".

– Оно што ви нудите је јединствена мешавина фанка, соула и етничке музике, све зачињено репетицијом и звучним пејзажима.

„Иако та репетиција можда подсећа на Kraftwerk, она не потиче из тог извора. Наша идеја долази из најсировијег облика, бескрајне траке. Хипнотичка репетиција".

– „The Crackdown" представља разноврсност плесних тонова. Хоћете ли наставити том стазом?

„Не. Убудуће ће бити више експерименталног материјала. Чини ми се да је овај албум помало једнодимензионалан у приступу, нема довољно структуралне разноврсности. Желели бисмо да комбинујемо ритам са слободнијим приступом. Наш циљ је увек био парадокс стилова. Мислим да на много начина пародирамо комерцијалну уметност. Много више него што је мазимо и удварамо јој се".

– На вашој плочи у неколико нумера гостује Дејвид Бол из групе Soft Cell?

„Упознали смо се са Дејвидом преко нашег заједничког менаџера Стива. Он је иначе био кључни човек у нашем преласку из независне продукције у комерцијалну арену великих диско-кућа".

– Ви потичете из Шефилда одакле су и Human League и ABC?

„Да. На другој страни смо ми и Clock DVA. То су урбане звучне кулисе. Различити производи истог градског отуђења. Шефилд је центар британске индустрије челика и сигурно је имао утицаја на све нас".

– Велики градови су пуни нападних замарајућих звукова. Како се ти релаксираш у тој атмосфери.

„У мом случају најбоља релаксација је визуелна стимулација. Једна од мојих великих опсесија је видео-арт. Усталом, то је лако уочљиво за све оне који су гледали наше наступе. Покушавамо да поставимо потпуну негацију стандардне идеје о рок свирци. Ми смо на сцени сатерани у један угао заједно са нашим ритам машинама, док праву сценографију концерта представљају пројекције видео филмова".

Стваралаштво Кабаре Волтер често подсећа на музику за непостојеће филмове. Пројекција је индивидуална, улаз је бесплатан (осим цене плоче). Да... Коме је потребан живот када поседује телевизијски екран?

Светислав Стојановић

РОК ДАТУМ

16. децембар 1945.

У Сарајеву рођен Жељко Бебек. Као средњошколац започео музичку каријеру по безименим групама и школским забавама. Године 1965. постаје гитариста и певач групе Кодекси. Почетком седамдесетих је члан Јутра које ће прерасти у Бијело дугме. Године 1978. снимио соло албум „Скоро да смо исти". Ових дана комплетира своју другу самосталну ЛП плочу. И после свих ових година један од најбољих домаћих певача.

НОВА ПЛОЧА

ТОТО – „IV" (CNS – Suzy)

Посредством загребачке диско-куће Suzy, на југословенском тржишту се појавила једна од најпопуларнијих плоча сезоне 82/83, четврти албум калифорнијског састава Тото. Добри познаваоци прилика у америчкој поп музици знају да су Тото састављени од шесторице музичара који спадају међу најтраженије студијске свираче данашњице и осим својих снимају плоче већини великих звезда рока са „оне стране баре". Њихов четврти заједнички пројекат, сигурно најуспешнији до сада, донео им је фантастичан тираж и обезбедио им праву жетву Греми-награда (Оскар за музику). Овом тријумфу највише су допринеле песме „Rosanna" (посвећена девојци клавијатуристе Стива Поркара), „Africa" и „I Wont Hold You Back".

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ШТА ЈЕ БИЛО 1983?

Настављамо са преиспитивањем вашег осећања о рок догађајима године која је за нама.

1. Беби Дол је учествовала у конкуренцији за југословенску „Песму за Евровизију" са композицијом:
   а) Мустафа
   б) Валентино
   в) Руди
2. Право име највеће звезде '83. певача Бој-Џорџа је:
   а) Џорџ О'Дауд
   б) Џон Мос
   в) Ђорђе Милојковић
3. Коју од ових песама НИЈЕ отпевао дует Пол Макартни – Мајкл Џексон?
   а) „Ebony And Ivory"
   б) „The Girl Is Mine"
   в) „Say, Say, Say"
4. Који се чувени састав ове године опраштао од својих обожавалаца?
   а) Ролингстонси
   б) Кинкси
   в) Ху
5. Која од ове три групе имена чини за вас најлогичнију целину?
   а) Duran Duran, Iron Maiden, Кени Роџерс.
   б) Рибља чорба, Битлси, Тоза Веселиновић.
   в) Питер Гебријел, Фил Колинс, Џенесис.

РЕШЕЊЕ: 1.в 2.а 3.в 4.в 5.а

ЈУГОСЛОВЕНСКА КИНОТЕКА, ТРЕЋА У СВЕТУ

КАД БИ ДЕСЕТОГОДИШЊИ ДЕЧАК УШАО У ОВАЈ ТАМНИ ВИЛАЈЕТ И СВАКОГ ДАНА ГЛЕДАО ПО ЧЕТИРИ ФИЛМА НА КРАЈУ БИ, ИЗИШАО КАО – ПЕДЕСЕТОГОДИШЊАК!

кућа из бајке

Првог октобра 1913. године, у јеку другог балканског рата, „Политика" је донела и следећу вест: „Г. Ђока Богдановић, власник биоскопа „Касина", успео је да сними три битке, три победе I и III армије, битке на Киселици и Жедилову, на положајима између Криве Паланке и Ћустендила на којима се борила I армија, битку на Говедарнику на коме се борила III армија, све то снимљено је за време саме борбе. Сем тога г. Богдановић је снимио и живот наше војске ван бојне линије, све оно што је у вези с битком и што бива после боја: рад у штабовима пре, за време и после битке, рад телеграфских и телефонских одељења, па рад коморе и, најзад, рад нашег одличног војног санитета који је стекао славу целог образовног света".

Биоскоп „Касина" данас је познати београдски биоскоп „Козара" на Теразијама, а историја наше кинематографије готово је незамислива без њеног некадашњег власника Ђоке Богдановића.

Имао је 36 година кад су славна браћа Лимијер у лето 1896. приказали прву филмску представу у Београду. Љубитељ филма иначе хотелијер по занимању, Богдановић је 1910. године на Теразијама отворио свој биоскоп, и сам се бавио снимањем документарних филмова. Са дозволом Врховне команде на бојишту је снимио изузетан материјал, како је „Политика" известила јавност. Снимио је и у јесен 1914. године кад већ бесни први светски рат. При снимању брегалничке битке пао је на Црном врху и повредио грудни кош. Од последица те повреде ускоро је умро. И мада су новине тог доба ретко бележиле смрти, јер их је било врло много, последњег дана 1914. године лист „Пијемонт" ипак је саопштио: „Пре три дана у Нишу је умро београдски хотелијер Ђока Богдановић, сопственик хотела и биоскопа Касина..."

Јединствена у земљи

Кад је после балканских ратова Ђока Богдановић са два сниматеља опет отишао на бојиште, рекао је својој жени Соки да већ снимљени материјал „чува као очи у глави" и не слутећи да ће тај материјал изићи на светло дана после равно 69 година! Богдановић није могао ни да претпостави шта ће све и како људи после њега бележити на филмској траци и да ћемо једног дана имати установу као што је Југословенска кинотека, која се, поред милиона километра филмских трака из целог света од постанка филма до данас, дичи управо са четвороипочасовним материјалом Ђоке Богдановића. Наиме, стручњаци ове јединствене установе у нашој земљи, једне од најбогатијих и најгледанијих у свету, сматрају да су Богдановићеви филмови најзначајнији филмски фонд направљен у нашој земљи до 1941. године. То је, можда, најкомплетнији ратни материјал у свету, јер је сачуван у целини, а представља документ од изузетне историјске вредности за нашу земљу.

Тако је прошле године, када су откривени филмови власника некадашњег биоскопа „Касина", њихов творац ушао у друштво најзначајнијих филмских стваралаца света, од постанка до данас.

Поштени шпијуни и лопови

Сви они којима су се дивиле и диве генерације, од чувених режисера и славних глумаца, до наоко анонимних сниматеља и оператера, налазе се под једним кровом – у депоима Југословенске кинотеке у Београду, на Кошутњаку.

У дну пространог Филмског града у Београду, на крају обичног, неасфалтираног пута, скривена у храстовој шуми, стоји неугледна, приземна зграда. И не подсећа случајно на магацин, јер се у њој чува непроцењиво благо: гомила разних филмова и филмског материјала од прве покретне слике до последњег Пулског фестивала. То је Архив Југословенске кинотеке.

Када би десетогодишњи дечак ушао у овај „тамни вилајет" и сваког дана гледао по четири филма, изашао би из Кинотеке као – педесетогодишњак!

Шта је, у ствари, Југословенска кинотека? Шта се све ту чува и како филмови доспевају у њене специјалне депое?

Филмове Ђоке Богдановића случајно је пронашла једна студенткиња Факултета драмских уметности, не слутећи да је на трагу најзначајнијег „открића" од оснивања Југословенске кинотеке 1949. године до данас. То није једини случај да се изузетно драгоцени, стари и ретки филмови открију сасвим неочекивано, да би ускоро доспели у руке вредних зналаца ове установе. Јер, Кинотека је одувек имала и свог ентузијасту, заљубљеник у филмску траку, који је даноноћно трагао за старим и вредним филмским снимцима. (Сви они су изузетни познаваоци филмова: као из рукава истресају годину снимања, режисера, главне улоге, чак и најбитније детаље о неком, за обичне гледаоце давно заборављеном филму. Ретки су људи чије су очи виделе толико филмова. Као да им је филмска трака уграђена у крвоток и мозак...) Један од таквих прегалаца Кинотеке је и ветеран Драган Матановић. Он сам је пронашао преко 100 старих филмова који су његову установу сврстали међу најбогатије на свету. Како их је проналазио?

– Годинама сам прво трагао за предратним филмским календарима, листао старе новине и огласе за биоскопе тражећи имена њихових власника – сећа се популарни Матан. – Неки су још били живи. проналазио сам их и од њих смо откупљивали старе филмове. Али, није то увек све ишло глатко. Колико пута смо морали да будемо „шпијуни" и „лопови". Колико пута нам је помогао несхватљиве случај, готово чудо. Ја који никада нисам пио нити пијем, морао сам да се опијем до бесвести само да бих од власника „искамчио" стари филм. Мој највећи „улов" био је 1952. године када сам у Дубровнику пронашао дванаест немих филмова потпуно целих, неоштећених, од којих је један са чувеним Џоном Баримуром. Како?

Ђока Богдановић, власник биоскопа „Касине" и произвођач филмова.

Лепак од непроцењивог блага

Боравећи у Дубровнику на снимању филма „Сви на море" Матан је од једног обућара чуо за човека који продаје старе филмове. Обућар их је и сам откуп-

љивао по багателној цени, али не да их приказује већ да од њих прави – лепак! Кад је чуо ову причу, искусном Матану срце је заиграло од радости, али и од зебње и туге. Шта ако тај човек не буде хтео да му прода филмове? Ко зна колико их је већ уништено и претворено у обућарски ћириш? Пожурио је, али власника филмова није било лако открити. Многи који су имали старе филмове често су се плашили да их поклоне или продају јер ни сами понекад нису знали шта је на њима снимљено. Можда неки опасни, компромитујући материјал? Требало се довијати на разне начине, удварати се, лагати, обећавати, показивати велике суме новца, све, само да би једна ролна, некад и само неколико филм. Али, шта то вреди кад он никако није желео да га прода – смеши се Матан. – Шта да радимо: човек ће кад-тад умрети и филм ће нестати. Довољно је да га неко баци у подрум или на таван па да се заувек изгуби из очију гледалаца, историје, значаја за нашу земљу. Преко наших „канала" дознамо да тај власник воли да попије. Аха, ту смо, обрадовали смо се сви у Кинотеци.

Нађемо се, дакле, нас двојица и ударимо чашу за чашом. Језик ми се мрси и мозак мути од алкохола док последњим напором уверавам човека да нам ПРОДА филм. Али, он запео: не и не! Дотетурам се кући необављеног посла, мртав пијан, и можете замислити како ме је погле- би он ручавао – правили копије... Ко зна колико је филмова и на оакав, не баш популаран, али врло користан начин, доспело у Југословенску кинотеку, у нарочите депое где се, очишћени, стручно обрађени и потпуно заштићени од пожара чувају увек на 12°C и влажности од 60 одсто.

Али, када неки стари филм доспе у Кинотеку, он не иде одмах у дело. До тада прелази нарочит и занимљив пут.

Врло, врло важно

Сваки стари филм који доспе у Кинотеку најпре се пажљиво прегледа, најчешће тако да се трака прекопира, како би могла нормално да се огледа, јер стари филмови су врло подаци и о браћи Лимијер и о, рецимо, Павлу Вујисићу.

Филмови су обрађени и по видовима људске делатности, као на пример спорт, техника, уметност... Један одељак садржи податке о филмовима по земљама из којих потичу, затим по режисерима, глумцима итд. Тек кад се један филм обради „са свих" страна, технички и стручно, његова копија или оригинал одлазе у депо.

И још нешто врло, врло важно: увек, уколико то дозвољавају техничке могућности, филм се са старе, запаљиве траке преноси на нову, незапаљиву. Зашто? Разлог је једноставан: човек још није пронашао средство којим може да се угаси пламен на запаљивој филмској траци! из техничке историје кинематографије, у којој је и сасвим исправна Лимијерова камера из 1895. године. Дакле, ту могу да се виде сви филмови браће Лимијер, што значи почетак филма, као и последња наша и страна филмска остварења.

Међу милионима разних података ту може да се нађе и детаљ да у београдском биоскопу „Олимпија" 1912. године „најјачи Србин на свету изводи своје задивљујуће вежбе"! Или, да је сарајевски Аполо-кино, негде у исто време, деци делио – шећерлеме! Уз све ово, у Кинотеци је и преко 200 хиљада фотографија и фотографских негатива, велика збирка плаката и рекламног материјала, као и фонографска (звучна) грађа

Сцена из филма „Трке на новом тркалишту 11. маја 1914". На фотографији: Ђока Богдановић (десно) и оснивач „Политике" Владислав Рибникар.

„Јубиларне свечаности на Цетињу 1910" или „Проглашење Црне Горе краљевином" У име старих ратника краља Николу (десно) поздравља сердар Раде Туров Пламенац. Производња филма – непозната.

метара траке доспело у Кинотеку и тако остало сачувано од потпуне пропасти.

Кад је власника филмова најзад пронашао, замолио га је да погледа само један филм. И чим је ролна почела да се одмотава, Матановић, искусни Кинотекин вук, био је запањен: гледао је јасну, сасвим очувану копију целовечерњег немог филма из 1923. године. Више ни власника ни филмове није испуштао из руку. Успео је, и не гледајући остале, да их откупи и тек је у Београду сазнао шта је стигло у великом сандуку: дванаест комплетних, неоштећених немих филмова од 1923. до 1929. године! Није заборавио дубровачког обућара: послао му је – гомилу лепка!

Мртав пијан због – филма

– Чули смо да један човек има изузетан стари дала супруга знајући да се никад у животу нисам напио.

Међутим, не одустајемо ни ја ни моје колеге. Сутрадан се нас неколико опет нађемо с њим, и опет по пићу. Сви ми, ненавикнути на пиће, бар не у толиким количинама, готово попадамо од пијанства, а нашем „филмаџији" – ништа. Још се грохотом смеје! На крају, ваљда се сажалио или је већ почело и њега да хвата – прода нам филм, још један драгуљ у ризници Југословенске кинотеке.

Шта све Матан и другови нису радили да би се бар накратко домогли неког филма и на брзину, тајно направили копију? Потплаћивали су хотелско особље, где би одсео гост са ролном блага вредном, да само на час-два добију траку и направе копију, љубазно сачекивали дошљака с филмом на железничкој станици, помагали му да носи тешку ролну и док често оштећени или се трака временом скупила, по ширини и дужини, што онемогућава пројекцију. Прљави делови траке се очисте, оштећени рестаурирају, тако да се стручном обрадом добијају најчешће врло употребљиве копије.

Међутим, понекад се не зна ко је и где снимио неки филм нити шта он представља. Тада почиње мукотрпно и систематично трагање. Ако је, рецимо, реч о ратним снимцима, у акцију ступају војни и историјски стручњаци за поједине периоде, оружје, опрему... Тако се филм идентификује, иако понекад остаје безимен.

Најлакше је кад се ради о савременијем играном филму где су на „шпици" наведени сви подаци. О сваком филму његовом садржају, пореклу, снимате љу, глумцима итд., прави се више врста картотеке тако да се за неколико тренутака могу пронаћи Једноставно, захвати ли га ватра – филму спаса нема, а ни човеку уколико се на време не склони од изузетно високе температуре.

Шећерлема у Аполо-кину

Али, у Кинотеци се не чува само педесетак хиљада разних врста филмова, односно неколико милиона километара траке, што Југословенску кинотеку по броју сврстава међу првих пет, а по вредности збирке међу прве три у свету, од око 70 кинотека из разних земаља учлањених у Међународну федерацију филмских архива (ФИАФ). Ту је и огромна библиотека о филму са преко 15000 књига и комплети око 100 врста часописа о филмској уметности. Наша Кинотека чува и филмске сценарије, књиге снимања и огромну хемеротеку – исечке о филму из наше и светске штампе. Ту је и светски вредна збирка предмета о нашем филму.

Међутим, Кинотека је просторно, финансијски и технички међу најугроженијим установама у Југославији!

Све ово благо које је под заштитом државе и не може да се отуђи, плод је дугогодишњег рада многих заљубљеника у филм. Неопходно је навести само неколико од многих имена: Миленко Карановић, Владимир Погачић, Филип Аћимовић, Олга Добровић, Боса Слијепчевић, Драган Матановић, Леонора Живковић, Миладин Кутлешић, Бошко Токин, Стеван Јовичић...

Захваљујући њима, хиљаде гледалаца у биоскопској дворани Музеја Југословенске кинотеке, у Косовској улици у Београду, „једној врсти изложбеног павиљона", већ 29 година уздишу гледајући старе добре филмове.

Иван ЛОНЧАР

ЏЕК ФИЊИ

ТРЕЋИ НИВО

ПРЕДСЕДНИК ВЕЛИКЕ ЦЕНТРАЛНЕ ЊУЈОРШКЕ СТАНИЦЕ ЋЕ СЕ ЗАКЛЕТИ ДА ПОСТОЈЕ САМО ДВА НИВОА, АЛИ ЈА КАЖЕМ ДА ИХ ИМА ТРИ ЈЕР САМ БИО НА ТРЕЋЕМ.

Да, предузео сам уобичајене кораке: отишао сам, између осталих, и код мог пријатеља психијатра. Испричао сам му о трећем нивоу, а он ми је рекао да је то моја жеља за самоиспуњењем и да сам несрећан. То се мојој жени баш није допало, али он је објаснио да је модерно друштво пуно неизвесности, страха, ратова и брига и да сам ја једноставно желео да побегнем од свега тога. Па добро, а ко то не жели? Свако кога познајем жели да побегне, али они не одлутају на трећи ниво Велике централне железничке станице за који сви тврде да и не постоји!

И моје скупљање марака психијатар је окарактерисао као „привремено бежање од реалности". Можда. Али, мој чукундеда није тражио излаз из свог доба јер, колико знам, у то време је владао мир, благостање, а он је започео моју колекцију. Чак је и председник Рузвелт скупљао марке.

У сваком случају, ево шта се догодило на станици. Једном сам радио до касно у ноћ, па сам одлучио да узмем подземну железницу са станице јер је бржа од покретних трака. Никако не схватам зашто је то морало мени да се деси јер ја сам обичан човек и зовем се Чарли, имам 35 година, и пролазим свакодневно поред десетина људи који су ми слични. Те вечери желео сам само да се вратим кући што пре и попричам, као увек, са својом женом Лујзом, загрлим синчића, вечерам и одем на спавање.

Сишао сам на први ниво, а затим на други, и онда сам се изгубио. То није ништа необично иако сам сто пута био на станици јер човек увек налети на неке нове пролазе, капије и степенице. Понекад помислим да Велика станица расте као дрво гранајући корене у облику коридора и степеништа.

Ходник у коме сам се нашао почео је да скреће налево и знатно низбрдо, али сам га ја, иако сам помислио да нешто није у реду, и даље следио. Није било никога. Чуо сам само празно одзвањање сопствених корака. Најзад, зачуо сам шупље тутњање мноштва људских гласова негде у даљини. Ходник се завршавао степеништем низ које сам сишао: био сам на трећем нивоу велике централне станице.

Зачудио сам се видевши шалтере за продају карата начињене од дрвета, мање трачница, и све ми се одмах некако учинило ван нашег времена. Загледао сам се у продавца карата који је носио црне навлаке за рукаве и зелени качкет. Данас продавци уопште не постоје јер је све аутоматизовано.

Светло је било пригушено и подрхтавало је. Закључио сам и зашто: то је плинска светлост! Један човек је извукао округли сат из малог џепа на прслуку. Тада сам погледао свет око себе: сви су били обучени у одела с краја 19. века! Нисам никада видео толико брада, зулуфа и кицошких бркова. Онда сам угледао и старинску локомотиву попут оних које се налазе као експонати у музејима. Тада сам све схватио.

Да бих био потпуно сигуран, пришао сам дечаку који је продавао новине и погледао на датум „Света", који већ деценијама не излази: 11. јун 1894.

Окренуо сам се према шалтеру знајући да могу купити карту за било које место које је постојало 1894. године. Желео сам две карте за Гејлсберг, Илиноис, за Лујзу и себе.

Јесте ли икада чули за Гејлсберг? Било је то некада дивно место са старинским кућама, непрегледним травњацима и огромним дрвећем, које наткриљује улице и виле чинећи природан свод изнад града. А 1894. године летње вечери су биле дуге, свет је седео на травњацима, мушкарци су пушили цигаре, док су се жене хладиле лепезама, а свици летели наоколо блескајући весело у једном пристојном и безбрижном свету. Свету без претњи експлозија хидрогенске В-8 бомбе, без биолошких ратова међу суперсилама, без насиља, без јурњаве супермлазним ауто-џетовима.

Службеник на шалтеру ми рече колико треба да платим и ја му пружих новац. Он га погледа, опипа сумњичаво, па се загледа у мене и рече збуњено, али и претећи:

– Господине, ово није новац! И, ако хоћете да ме преварите нећете успети! – Свакако, новац тог доба био је три пута већи од данашњег и изгледао је другачије. Зграбио сам своју новчаницу и брзо се удаљио. Нема ништа привлачног у затворима, чак ни онима из 1894. године!

И то је све. Вратио сам се истим путем којим сам и дошао, бар ми се тако чинило.

Сутрадан, у паузи за ручак, отишао сам до банке и подигао 300 долара. У антикварници сам купио стари новац, свакако по вишој цени јер је представљао нумизматичку вредност. Добио сам само 200 долара, али нисам марио: јаја су у то доба коштала само 13 центи за туце.

Али, никада више нисам успео да нађем ходник који води на трећи ниво Главне централне станице. Пробао сам небројено пута и ништа!

Лујза се врло забринула када сам јој све испричао и молила ме да више не покушавам. Кад сам је затекао једног дана како плаче држећи у наручју нашег малог Марка, престао сам са тражењем.

Међутим, данас обоје тражимо трећи ниво јер сада имамо доказ да он постоји. Мој пријатељ Сем Вајнер је нестао! Нико није знао где је, али ја сам претпостављао. Јер, знате, Сем је градско дете и ја сам му много причао о Гејлсбергу и записима мог чукундеде, а он је уздисао и говорио како му се допада опис места и како му је доста бетона и вреве. И тамо је и отишао, свакако. У 1894. годину.

Једне ноћи, пребирајући по својој колекцији марака, нашао сам... Да ли знате шта је „пошиљка првог дана"? Кад се пусти у промет нова марка, колекционари купе неколико таквих марака и употребе их да пошаљу писма сами себи током првог дана продаје нове марке, а поштански жиг доказује датум. Таква коверта се зове „пошиљка првог дана". Оне се никад не отварају јер пошиљалац унутра стави празан лист хартије.

Те ноћи, међу својим најстаријим пошиљкама, нашао сам једну која није требало ту да буде. Али, ипак је била. Била је ту зато што ју је неко послао мом чукундеди на адресу његове куће у Гејлсбергу. И тамо је била од 18. јула 1894. То је показивао поштански жиг, а ипак, ја знам да је раније нисам имао јер бих запамтио тамно браон марку од 6 центи са ликом председника Гарфилда. Природно, када је коверта дошла мом чукундеди поштом, он ју је одмах ставио у своју колекцију и тамо је и остала, док је ја нисам те ноћи нашао и отворио.

Папир није био празан. На њему је писало:

„Чарли,

Прво сам желео да си у праву. Онда сам поверовао да си у праву. И, Чарли, истина је: нашао сам трећи ниво. Овде сам већ две недеље. Баш сад, негде у улици, неко свира на клавиру док свет седи на верандама и одмара се. Позвали су ме на лимунаду. Влада мир и задовољство какво никад досад нисам искусио. Врати се овамо! Чарли и Лујза, доведите Марка. Ово је срећнији свет за њега. Наставите са тражењем док не нађете трећи ниво. Вредно је бити упоран, верујте".

Писмо је потписао Сем Вајнер.

***

У Антикварници сам сазнао да је Сем заменио 800 долара за новац из 1894. године. То ће му бити довољно да започне мали посао „за своју душу", што је увек желео. За њега је било лако, живео је сам, није имао децу, родитеље, никакву породицу. Ми никад нисмо нашли трећи ниво. Не знам зашто. Можда баш зато што имамо Марка, ко зна. А нисам имао ни кога да упитам за објашњење, чак ни свог пријатеља психијатра. Зашто? Па зато што је Сем Вајнер био мој пријатељ психијатар.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	РИЗИЧНО	СПРАВА ЗА УСИСАВАЊЕ	ФИЛМСКА ГЛУМИЦА КЕТРИН	НАШ НАЈБОЉИ БОКСЕР МАТЕ	БУНА, ПОБУНА	КРДО СТОКЕ	МАРКА КУЋНОГ АПАРАТА
ШКОТСКО ФЕРИЈЕ							
ПАСТИ ИЗ ЧЕГА							
РИМСКИ РОБ, ВОЂА РОБОВСКОГ УСТАНКА							
ГРУПА ОСТРВА У ГРЧКОЈ							
100m^2			ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА / "РАДИЈУС"				ДАТИ ОБЕЋАЊЕ
ГРАД У ЕСТОНСКОЈ ССР						НУЛА / ПОСТАТИ ОСИОН, ОХОЛ	
ТОРКВАТО ТАСО			РАШИРЕНИХ НОГУ	СУДБИНА / НАШ ПИСАЦ АНТОН			
ДРАМА ХЕНРИКА ИБЗЕНА					ПОВРАТНА ЗАМЕНИЦА / ВИОЛОНЧЕЛА		
МАЛИ ОРАХ							
"ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"	ДВОЧЛАНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗ	ПЛОВНО СРЕДСТВО / ПЕВАЧИЦА ГР. БИЋ					
ТВРДА ВЕШТАЧКА СМОЛА							
ЗАВРШИТИ ОРАЊЕ							
СКУПОЦЕНО КРЗНО ВИДРЕ					УЧЕСНИК У СКЛАПАЊУ УГОВОРА		КАМЕНИ УГАЉ
ГРАД У СССР НА КРИМУ				АУТООЗНАКА САД / ИОЛЕ			
ЈЕЗЕРО У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ							
ГРЧКИ МАТЕМАТИЧАР И ФИЗИЧАР	БИЛО КО					"ТОНА" / ГЛУМИЦА РАС	
ГРАД У СР НЕМАЧКОЈ							
"ЕАСТ"		ГРАД У ПОЉСКОЈ / УЗВИК ПРИ СКОКУ					
ГРЧКО СЛОВО			СТАНОВНИК ИРСКЕ / ЕРБИЈУМ				
ЦИГЛА						ИСТИ САМОГЛАСНИК	
НЕУОБИЧАЈЕН, ОСОБИТ							

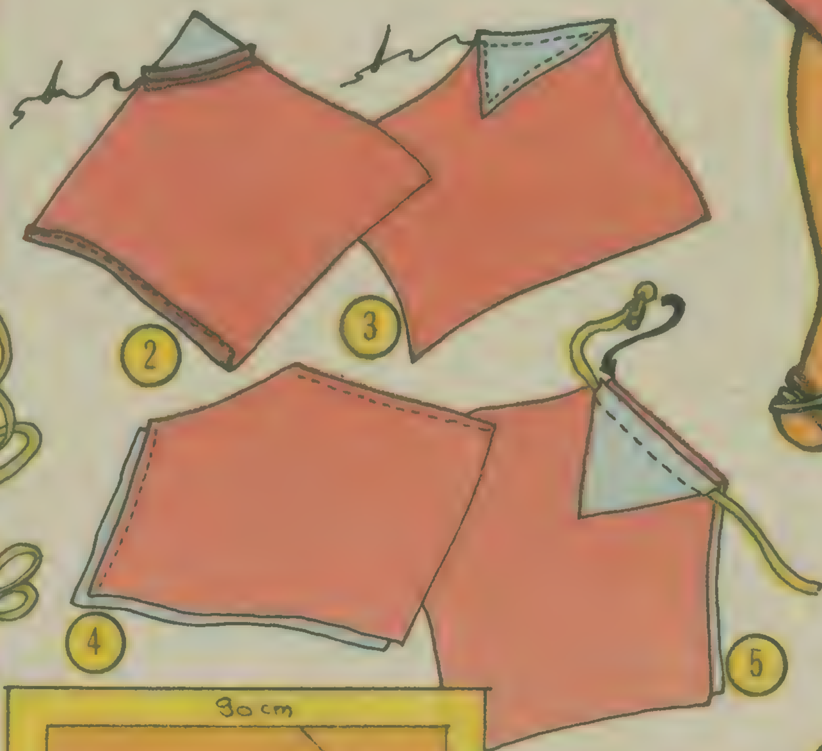
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

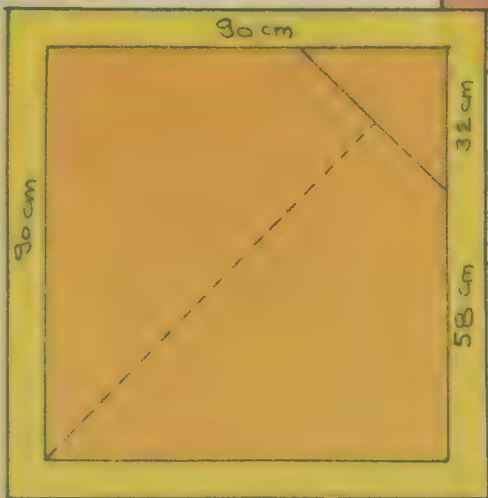
ВОДОРАВНО: мајстор, ометати, Нотрдам, бравари, лаки, ун, Алани, и, канари, народи, с, 1, над, Аг, мило, торијум, чарапе, П, зо, Ин, осовине, перивој, Ирина, псетанце, ини, орт, ВА, Ивка, адитив, час, ћар.

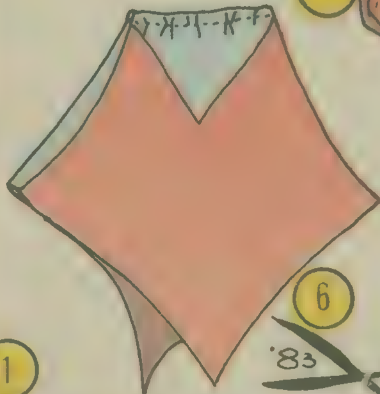
НОВОГОДИШЊА ХАЉИНА

Ову модерну и једноставну свечану хаљину могу да сашију и почетници. Потребна су два комада тканине квадратног облика (90 x 90 cm) у различитим бојама. Крој је дат на црт. 1. На означеном растојању од једног угла одсече се троугао па се зашије за парче тканине друге боје (црт. 2). Две ивице „преко пута" нашивеног троугла се поруб. Троугао друге боје преврне се на лице, подврну се ивице и проштепа по цртицама као на црт. 3, затим се са наличја проштепа по цртицама (црт. 4) и тако се добије облик хаљине. Уз ивице троуглова, као на црт. 5, провуче се ластиш који ће изнад груди благо затезати да хаљина не би падала (црт. 6). За бретеле се исеку две траке двоструке ширине од оне коју желите, зашију се с наличја по дужини, преврну помоћу оловке или варјаче и зашију као на црт. 8. Готова хаљина види се на цртежу 9. Може да се сашије и од шареног материјала, тако што се предњи и задњи део направе од два састављена троугла различитих боја. На црт. 10 дате су обе варијанте хаљине која може да се носи и преко бермуда, наравно од свечанијег материјала.

ИЗМЕЂУ НОВЦА И ЗАДОВОЉСТВА

ВЕРЕНИЦИ СМРТИ

НИКИ ЛАУДУ, ЈЕДНОГ ОД ТРЕНУТНО НАЈБОЉИХ ВОЗАЧА ФОРМУЛЕ 1, НАЗИВАЈУ ЧОВЕКОМ-КОМПЈУТЕРОМ. ОН ТО И ЈЕСТЕ СВЕ ДОК НЕ СЕДНЕ НА – МОТОЦИКЛ!

У историји ауто-мото спорта забележено је више случајева великих мотоциклистичких асова који су са мотоцикла прешли на аутомобиле. Међу првима су били чувени италијански возачи Тачо Нуволари и Акиле Варчи који су доста дуго били у истом тиму. И Бернд Роземајер, још један предратни великан, био је возач фабрике мотоцикла DKW, пре него што је 1935. године добио место у тиму „Ауто-Униона". За сличан наставак каријере одлучили су се после другог светског рата и седмоструки прваци света Џон Сартис и Мајк Хејлвуд. Њиховим стопама пошао је и највећи мотоциклистички ас свих времена, петнаестоструки шампион света Ђакомо Агостини.

Увек у врху

Ниједно од ових легендарних имена није своју славу затамнило ни на ауто-пистама. Сартису је, штавише, пошло за руком да се и овде избори за прво место у свету. Обрнутих случајева, да један врхунски аутомобилски ас настави каријеру као мотоциклиста, није било. Основни разлог за то ваља потражити у чињеници да је ауто-спорт одувек уживао већу популарност и наклоност публике и да се самим тим у њему врти много више новца. Има и других разлога. Наиме, постоји мишљење да је мото-тркачу потребно много више онога што се назива талентом и осећајем равнотеже. Није за занемаривање ни чињеница да се са мотоциклима почиње јер не може да се стигне до аута.

Упоредимо ли возача формуле 1 са мото-тркачем, без сумње ћемо извући закључак да је овај први бољи техничар али то је и природно јер мора да овлада знатно сложенијом машинеријом и много већим бројем „коња". Добри познаваоци аутомобилизма чак тврде да успех на трци формуле 1 и до осамдесет одсто зависи од технике.

Средство за – бекство

Један од најбољих „Гран-при" возача, Аустријанац Ники Лауда, прикључио се својевремено и мотоциклистима купивши **хонду 550.** Међутим, није се зауставио на њој: временом је направио читаву колекцију. Његова „залуђеност" мотоциклима отишла је чак дотле да је потписао посебан уговор са аустријском фабриком „КТМ".

Дуге вожње кроз Аустрију – каже Ники – помажу ми да се ослободим психичког притиска после аутомобилских трка.

Нема разлога да му не верујемо. Нешто слично вероватно осећа и немачки ас Јохен Мас (возио је заједно са Џемсом Хантом за тим „Марлборо-Мекларен") вероватно најзагриженији мотоциклиста од свих „Гран-при" возача. За разлику од својих колега који су мање-више викенд-мотоциклисти, Мас се са свог мотоцикла скида само кад мора. За њега није ништа да се „провоза" од Манхајма где живи до Кана где му је усидрен брод. Мас мотоциклом стиже и на већину европских писта без обзира је ли у питању само тестирање или трка. У својој штали двоточкаша он има **кавасаки Z 1000, јамаху AS 1100, хонду gold ving** и две јамахе ендуро – **XT 500 SR 500.**

И покојни Патрик Депаје је припадао „Гран-при" звездама које воле моторе. Тркачку каријеру је и започео на једном од њих, нортону 500 било је то, сада већ далеке 1962. године. Петнаест година касније на познатој писти Пол Рикар у Француској, испробао је сузуки RG, мотоцикл који је на мото-тркама представљао исто оно што и ферари на такмичењима формуле 1. Кад се коначно зауставио, рекао је:

– Сигуран сам да бих после 25 кругова постигао време достојно поштовања али не смем то себи да дозволим јер превише уживам.

Шта је тиме желео да каже?

За своју душу

Сви возачи формуле 1 су врло свесни опасности вожње на мотору, па зато мотоцикле возе прилично умерено. Али, то је и разумљиво: бити „Гран-при" возач је сасвим неизвесно занимање и то у више значења. Поени изгубљени у тркама због повреда задобијених у слободном времену представљају луксуз који нико од њих не може себи да приушти.

Због чега онда „вереници смрти", како називају возаче формуле 1, толико воле мотор? Одговор је једноставан и гласи – брзина. Познато је да се она далеко интензивније осећа на мотоциклу него у аутомобилу. За право задовољство, довољно је потерати мало брже. А о њему, Ники Лауда, кога због хладнокрвне и крајње прорачунате вожње колеге називају „монструмом" и „човеком компјутером", каже:

– Волим да се возикам мотоциклом. Увек почнем полако, због опасности. Говорим сам себи, то је велики ризик, не будали. А онда, кад ме брзина понесе, дивљам као лудак!

У пасиониране мотоциклисте спадају и Марио Андрети, Џон Вотсон, Витoрио Брамбила и многи други. Ален Џонс, бивши светски првак који се пре неколико година повукао са стазе, и сада, као и на врхунцу каријере, уме на свом мотоциклу да побегне од света иако му зато госпођа Џонс стално прети разводом.

В. Т.

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

11001 БЕОГРАД ✶ МАКЕДОНСКА 29

СОБНО КАЛЕМЉЕЊЕ

Већ дуго сам ваш читалац и честитам редакцији на богатом садржају листа. Поред осталог заинтересовао сам се за акцију „Забавника" и ТВ емисије „Знање имање". Желео бих да сазнам нешто више о начину калемљења ораха и ораховачи, ракији о којој сам чуо многе похвале.

НЕБОЈША из Ниша

Орах се теже калеми од осталих воћака, па су зато и записи о његовом калемљењу много каснијег датума од описа калемљења осталих биљака. Због сложенијег поступка и мањег процента успеха при калемљењу, саднице ораха су знатно скупље од садница других воћака.

Орах се калеми на једногодишње саднице обичног домаћег ораха или америчког црног. Калемљење се обавља у току вегетације помоћу специјалног ножа са паралелним сечивима, којим се пупољак племените сорте пресађује на подлогу. Други начин је калемљење у току зиме при чему се калемови држе у одређеним условима у затвореној просторији, па се то назива собно калемљење. Спајање подлоге и калем-гранчице врши се помоћу машине или ручно, такозваним енглеским спајањем.

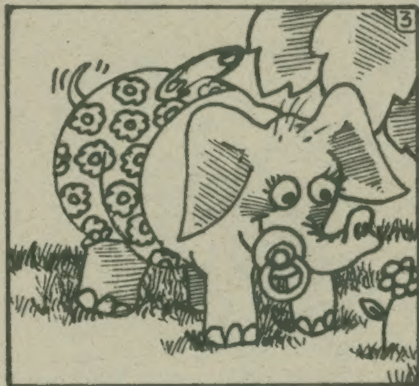
Ракија ораховача справља се од младих зелених ораха док још не добију тврду љуску, обично крајем маја. У литар шљивовице или друге ракије треба ставити двадесет пет младих ораха исечених на четвртине. Затим додати мало каранфилића или цимета, затворити и оставити на сунцу да стоји месец дана. Тек тада додати четврт литре засићеног прокуваног и охлађеног раствора шећера. После три-четири недеље ракију треба процедити. У народној медицини ораховача се користи као лек за стомак. (Свакако, ако се узима у малим количинама.)

ЏИНОВСКА БЕБА

Молио бих те да ми одговориш на ова питања:
Колико је тешко младунче слона када се роди? Зашто деца спавају мање дању иако је неки пут тишина, а ноћу не можеш да их пробудиш?

ДЕЈАН МИЛОШЕВИЋ и ДЕЈАН МИЛАНОВИЋ
Рача

Младунче слона на рођењу тешко је око педесет килограма.

Сан и спавање су део биолошких потреба човека. Потреба за једним дужим интервалом спавања и за ноћним сном код човека је урођена јер он, као дневна животиња, све своје активности обавља дању. Новорођенче првих месеци, независно од дана и ноћи спава од 16 до 19 сати. То се време све више смањује тако да дете од годину дана спава укупно 12–14 часова. Како дете расте, ти размаци будног стања све се више повећавају, али малишан и даље има потребу да спава свака 3-4 часа, најчешће све до три године, тако да у току дана обично одспава по подне. Било онај пoподневни, било ноћни, сан се састоји од различитих фаза. Око пола сата пошто је дете заспало почиње фаза дубоког сна. Тада тело и мозак мирују и у том периоду дете спава тако чврсто да га можемо и узети из кревета, а да се оно не пробуди. Око пола сата после дубоког сна почиње друга фаза: лак сан. У овој фази је мозак врло активан и дете сања. То можемо препознати по кретању очних јабучица испод затворених очних капака. И управо у том прелазу из дубоког у лак сан дете је осетљиво на сметње и лако може да се пробуди било да је дан или ноћ. Свакако ноћу се теже буди јер уморно од дневних активности, мора да задовољи своју потребу за дужим интервалом спавања.

Наравно, тешкоће са сном код детета могу наступити кад оно оболи, кад добија зубе, или кад не може да „свари" мноштво дневних утисака.

ОНАЈ КОЈИ ЛОМИ

Реци ми нешто о мом имену.

МАРКО ЦАР,
В. Стевана 30,
Београд

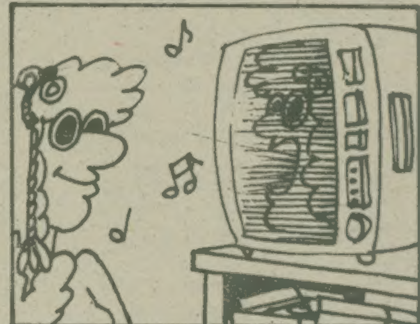
Марко је старо римско име, неизвесног значења (можда значи „онај који ломи" ии „рођен у марту").

ВИДЕО-КАСЕТЕ

Пишем ти по други пут у нади да овог пута моје писмо неће завршити у кошу. Хтела бих да знам да ли код нас има видео-касета било празних или снимљених. Ако нема, како могу да их наручим из иностранства. Унапред вам захваљујем.

ЧИТАТЕЉКА
из Ниша

За сада су код нас на тржишту појавиле видео-касете само са музиком наше познате групе „Бијело дугме" (издао их је „Југотон") и извођачима из Фолк параде

(ПГП). Ове касете по цени од четири хиљаде динара можеш да набавиш у већим продавницама плоча. Уколико те интересују и неке друге видео-касете, можеш да их наручиш преко појединих светских листова, на пример пиши на адресу: New Musical Express, 507 Carnaby Street, London, England – за сваку касету на царини плаћаш 340 динара.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Писмо недеље

ОКТОБАР ЈЕ ЛИСТОПАД

Пишем вам први пут у нади да моје писмо неће завршити у кошу, а хтео бих да знам како то да се један назив употребљава за два месеца. Реч је о октобру и новембру који се на хрватском и словеначком називају једним истим именом – листопад. Да ли се још негде у Европи сусрећу слични називи за та два месеца?

МИТИЋ СЛАВИША,
Доње Стопање

Славиша, ниси у праву – у хрватском језику листопад је октобар а студени – новембар док су називи за те месеце у словеначком октобер и новембер. Иначе имена месеца у индоевропским језицима не потичу из истог извора. И поред неких подударања унутар словенског и германског језичког подручја, називи месеца разликују се од језика до језика, па чак и међу дијалектима. Тако се догађа да исто име у различитим срединама означава други месец. На пример, у старословенском просинац означава наш јануар (сијечањ); чешки српен је наш август (коловоз), а листопад наш новембар (студени). Највећи број имена за месеце у вези је са метеоролошким и биолошким појавама као и радовима карактеристичним за одређено доба године. У вези са зимском хладноћом је наш студени, чешки – леден, украјински – месец смрзавања (фрерманадр), старонемачки – хартмонет (крути месец). На живот биљака и њихово појављивање упућују месеци: травањ, свибањ, липањ, листопад. Пољски, сточарски и кућни радови одражавају се у именима српањ и коловоз.

Посвећивање појединих месеци боговима уобичајено је код Грка и Римљана, тако је Марту посвећен martius a Jaну – ianuarius. Од редних бројева настали су латински називи за септембар, октобар, новембар и децембар који су преузели многи језици.

ОГРЕБОТИНЕ ОСТАЈУ

Недавно сам купио плочу „Бијелог дугмета" која је била изгребана. Желео бих да сазнам како да одстраним огреботине. Чуо сам од својих другова да постоји текућина којом се премаже плоча и молим те да ми кажеш где је могу набавити.

НЕДЕЉКО ЋУПИЋ,
Љубија

На жалост, једном изгребана плоча не може се више поправити нити постоји текућина коју ти помињеш. Оштећену плочу требало је одмах вратити радњи у којој си је купио. Сада је за то касно, па ако ти је до ове плоче „Бијелог дугмета" изузетно стало, преостаје ти једино да купиш нову.

ПОСАО ЗА ЗАВАРИВАЧА

Поштована редакцијо,

Желим поштеним радом да решим неке проблеме који тиште мене и моју породицу. Имам двадесет пет година и радим по теренима као заваривач. На терену сам се и оженио и сада имам дете од две године. Стартна основа ми је 7.800 динара, те некако растежемо са платом од првог до првог. Стамбено питање ми је највећи проблем и не верујем да ћу га скоро решити у својој радној организацији. Зато бих вас молио да ме обавестите да ли у Београду или Југославији постоји неко предузеће коме су потребни заваривачи за рад у иностранству, где су зараде свакако веће, па бих тако дошао до нешто више пара од којих бих направио неку кућицу за моју породицу.

ДРАГАН МОМЧИЛОВСКИ,
Смедеревска Паланка

Радне организације које изводе радове у иностранству објављују конкурсе за запошљавање радника у свим дневним новинама. Према томе, најбоље ће бити да редовно пратиш огласе у „Политици", нарочито у „Експрес Политици" у којој се на посебној страни објављују сва слободна радна места.

ОСТАЋЕШ БЕЗ ПОКЛОНА

Отац ми ради у СР Немачкој, па ми је за рођендан купио токи-воки са два канала. Није смео да га донесе јер смо сазнали да за њега треба дозвола. Имам 13 година. Да ли имам право на дозволу и шта све треба да урадим да би је добио?

САША НИКОЛИЋ,
Нишавска 49, Медошевац,
Ниш

Мораћемо да те разочарамо – на жалост, остаћеш без рођенданског поклона. У Градском инспекторату унутрашњих послова добили смо обавештење да за токи-воки заиста треба посебна дозвола али да се она издаје само службеним лицима, милиционерима, ватрогасцима, ноћним чуварима. „Обична" лица ту дозволу не могу да добију.

„ВЛАЗНИМИ" ИЗ ЂАКОВИЦЕ

Молимо те да нам објавиш адресу фудбалског клуба „Влазними" из Ђаковице, она нам је што пре потребна.

ВЛАДИМИР БЕНЧИНА и
НЕНАД КОЈИЋ,
Батајница,

Довољно је да напишеш ФК „Влазними", 38320 Ђаковица.

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276,00 динара, полугодишња 552,00 динара, годишња 1.104,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552,00 динара, полугодишња 1.104,00 динара, годишња 2.208,00 динара.

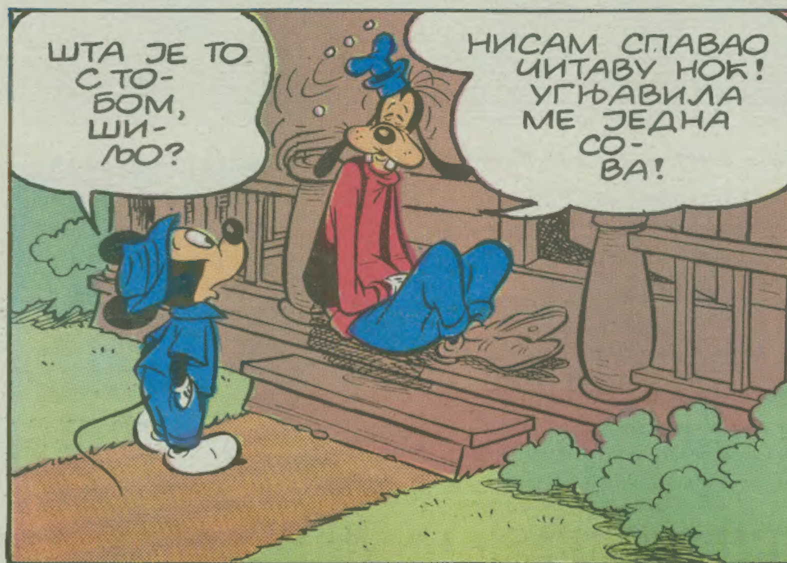
Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr.	248.–
ШВЕДСКА	Škr.	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ШТА ЈЕ ТО С ТОБОМ, ШИЉО?
НИСАМ СПАВАО ЦИТАВУ НОЋ! УГЊАВИЛА МЕ ЈЕДНА СОВА!

ИСТЕ НОЋИ...
ХО-ХУ-УУУ!
ОХ, НЕ... НЕ ОПЕТ!

СЛЕДЕЋЕГ ЈУТРА...
АКО ПРОНАЂЕМ ГНЕЗДО, ИМА ДА ДОБИЈЕ ТАНТЕ ЗА КУКУРИКУ!

ХА? ШТА КАЖЕШ НА ОВО?
БУМ!
БУМ!
БУМ!
БУМ!

КАД ЈЕ ПАЛА НОЋ...
З З З З

ХУ-ХУ-ХУ-УУУ!

ХУУУУ!
ДОСТА! УМУКНИ!

А ЧИМ ЈЕ СВАНУЛО...
?
ЦАНГРРР!
8-3
Copr. 1952, Walt Disney Productions World Rights Reserved

У РЕДУ, МОМАК... ПРЕДСТАВА ЈЕ ГОТОВА! ПОЂИ С НАМА!
ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ ПТИЦА

ХО-ХАААА!
ДОБРО, ДЕ... ЗНАМ ШТА МИСЛИШ!
WALT DISNEY